

Приморске новине

ИЗЛАЗИ МЈЕСЕЧНО ● ГОДИНА XXVIII ● БРОЈ 456.

ПЕДАЛЬ ТУГЕ

Kада ових киших јесењих дана прошепала-
мо до Моћрена, најушићеној и самој, нео-
бично ушихлој, Ђошово уснулој, видимо
ћа како снијева отроман сан о зашићеном. Сања
један делиријум зашићене док отромни шаласи,
као нека чудовишта, насрђу на њећа разливају-
ћи се по шијеску, односећи ћа у дубину. Ма коли-
ко природе умјела да ствара велика чуда, она
неријешко ша чуда и разара. Те прописке сце-
не несташања једне од најљећиших плажа посма-
трамо већ деценцијама и ништа, ама баш ни-
шта, не предузимамо да је отимемо од несташа-
ња. Штавише, гледајући ту неумитну слику
која нас упозорава, ми смо увјерени да ћемо уви-
јек на Моћрену бити космички окријељени, и
не помишићајући да се будуће генерације ни у
кому случају неће тако осјећати јер ћа штага - не-
ће ни бити!

Мнојо је штужно гледаши како море зијевне и однесе стпом утијеска, шегаљ земље као шегаљ меке шуте, шегаљ шијесне плаже која је све више шегаљ, свакој љета налик на све мању школљку. А људи не знају колико су срећни док леже на врелом шијеску као на дну некој прајочешка сашканој од најштананијих нити шишице. Онђе су све гостопољубиве удубине мира пойтонуле у прозирну златнасту пређу сунца и његових ка-штичасних обдъгесака чији валери мировања доминирају свим нашим осјећајима.

Међутим, садашња слика јлаže не погодјеана на њен било какав неприкосновен значај, првенство, судећи по склоностима које доминирају нашом материјалном маштам и стварношћу. Пошто је наша материјална машта без нијанси и унущарње духовне соли, зашто би једна јлаže била предмет бриће и медицинација оних који би моћи да јој помоћу и да је спасу. Како да се уживимо у драму пропадања и нестајања једног драјо, непоновљивог предмета када немамо осећања ни за најелементарнију друштвену одговорносћ пред нечим што је наше и што је од ишако велике важности за наш туристички престониц који смо били некада стекли захваљујући, у великој мјери, и јлажи Мојрен.

Тај виршuelни творац обала и ћућач плажа, што море са својим пласмом, у ствари је архитектина и наших немира, и наше небриће. Моћрен је силазио прег нас са койна, са планине, и тако настајао, распао. Доносио ћа пошок, пратио својом бијелом ијеном, а дочекивало море, и оно својом бијелом ијеном. Врло ствар, Моћрен има само још један дан, и једно вече, између изласка и заласка, између заласка и изласка. Он чека да ћа неко одбрани и у том сањарењу рачуна на једну поштуюно људску интелигенцију. За великој усамљеника, какав је Моћрен зими, треба да учинимо све што је поштребно да не живи, и да не стари, у стражу од пласа.

Та мисао треба да је непрестано у нашој гла-
ви док се море на њега баци као на свој херц.

С јесени, када закини и шаласи крену са њучи-
не, Мојрен воли да се шућури, да се Јовуче у
себе све мањи, ишчекујући наредну сезону и на-
гађујући се да ће надлежни нешто предузети да и
даље буде и заувијек остане блиско, сигурно
мјесто наше шишине, а све то за иматинацију
љеши, поштујући самоће која личи на светимир.
Која се зове светимир.

*А тје се самоћа и свемир боље осјећи нећо на
Моћену.*

Бошко БОГЕТИЋ

СВЕЧАНО ОБИЉЕЖЕН 22. НОВЕМБРА - ДАН ОПШТИНЕ БУДВА

НАШ ЈЕ ЗАДАТАК ДА СЕ ЗАЛАЖЕМО ЗА НАШ ГРАД

● Говор предсједника Ђорђија Прибиловића на Свечаној сједници Скупштине

Даме и господа!
Како почети причу о
Будви кад овај град нема-
ни почетка ни краја. За-
нас обичне смртнике то-
је тешко схватљиво, али
овај град су стварали и
богови и људи. По леген-
ди оснивачи Будве беху-
Кадмо Херос из Беотије,
син Феничанског краља
Агенора и краљице

нико од нас неће сазна-
ти, али су историју уви-
јек писали побједници и
они су увијек били херо-
ји и ослободиоци, а по-
ражени су били губит-
ници, на крају су и сви
побједници били пора-
жени, па су и побједници
били губитници. Дакле,
све је било пролазно са-
мо је и даље стамено

Но, вријеме и даље тече, ништастало није, данас се воде неке нове борбе, на савремен начин и другачијим средствима, али зато ништа мање значајне од циљева које су досегли нашите преци. Док су двадесет и деветнаести вијек карактерисале борбе за

најважније политичке одлуке у сваком грађанској друштву. То је борба за демократију која је актуелна у читавој источкој Европи и у њој је важно прво савладати себе па онда све оне који покушају да крше грађанске слободе. За разлику од других врста борби и сукоба, побједу у борби политичких мишљења не смије истовремено да значи уништење политичког противника. Суштина демократије није у демократском избору већине која преузима власт већ у ограничавању власти већине и заштити интереса мањине која је изгубила на изборима. Људима ограниченим програмима и циљевима своје партије то неће бити јасно, али то није толико важно, много је значајније да је то за грађане дубро.

Драги Будвани!

Ми имамо посебан задатак, а то је залагање за наш град, да Будва добије права и власт коју имају градови развијене Европе којој и ми желимо да се приклучимо. Повластице смо имали од свих краљева и царева и кад су туђински били, па вальда можемо да своја права тражимо у споственој земљи. Немојмо никад заборавити да су велика царства и империје које су владале овим просторијама падала и рушила се, а Будва остајала још старија и љепша и журила у нови вијек или миленијум, свеједно. Тако се хоће и може онима које су богови створили.

Поштоване даме и го-
сподо,

Свим грађанима општине честитам 22. новембар, Дан општине Будва, одборницима у Скупштини, желим успешан рад у наредном периоду, а гостима лијеп и пријатан боравак у нашем граду.

шем граду.
Будва, 22. новембра
2000. године.

(Опширније на 2. и 3.
страни)

ДАН ОПШТИНЕ

ПРОСЛАВЉЕН 22. НОВЕМБРА - ДАН ОПШТИНЕ БУДВА**ТРАДИЦИОНАЛНО И СВЕЧАНО**

• Нови водовод у Голубовићима и нова саобраћајница у Рафаиловићима • На свечаној сједници Скупштине општине додијелена Захвалница Чеду Вуковићу • Отварање Етнографског музеја до наредног јејша • Вишег културних и спортичких манифестација: изложба „Златни рамови браће Боцарић”, изложба из фонда спомен дома Режевићи, позоришна представа „Парче ноћи”, боћарски турнир

Свачаном сједницом Скупштине општине и низом пригодних манифестација у нашој општини је од 21. до 24. новембра прослављен Дан Општине 22. новембра, дан када је Будва ослобођена 1944. године. Прослава је почела 21. новембра отварањем водовода у Голубовићима у Буљарици и

Градске музике у Будви, Светом Стефану и Петровцу, и полагањем цвијећа на спомен обиљежја палим борцима на подручју општине. Свачаној сједници Скупштине општине, која је одржана у амфитеатру средње школе „Данило Киш” присуствовали су и Светозар Маровић, предсједник Скуп-

ских и братских градова и сусједних општина, представници државних органа, Министарства одбране и Војске Југославије. Сједница је почела химном „Хеј Словени”, а послиje тога минутом мјутоња одата је пошта свима који су дали живот за слободу. Поводом Дана општине на

Вуковићу поводом 80 година живота и 65 година плодног књижевног рада, додијелена је Захвалница општине Будва. Образложење за додјелу признања Чеду Вуковићу дала је у име актива професора српског језика и колектива средње школе „Данило Киш” професор Божена Јелушић. Уручујући Захвалницу академику Вуковићу предсједник општине Ђорђије Прибилић је захвалио на свему што је досад урадио за овај град. Захвалијујући на признању Чеду Вуковић је прочитано пригодан текст посвећен Будви. У наставку сједнице изведен је културно-умјетнички програм у коме су учествовали црквени хор „Свети Јевстатије Превљачки”, хор Школе за основно музичко образовање, вокална група „Хармонија” и ученици балетског студија.

По завршетку свечане сједнице Скупштине општине отворена је нова саобраћајница у Рафаиловићима у дужини од око 750 метара. Изградња ове улице почела је 1998. године, а вриједност радова је око 600.000 ДЕМ. Цијену изградње повећало је измјештање магистралног цјевовода, изградња фекалне канализације у дужини од 350 метара, изградња дјела локалног водовода, измјештање главног ПТТ кабла и постављање кабла за јавну рачујту. У оквиру обиљежавања Дана Општине организована је посјета Етнографском музеју на коме су завршени радови на ентеријеру и чије се отварање очекује до почетка наредног лета.

Дан општине обиљежен је и традиционалним боћарским турниром, а 22. новембра увече у Модерној галерији отворена је изложба „Златни рамови браће Боцарић”. Изложба је отворена документарним филмом под истим називом аутора Вефика Хаџисмајловића снимљеним 1987. године, а изложене су 23 слике, документа, фотографије и преписка Анастаса и Шпира Боцарића.

Прослава Дана општине завршена је отварањем изложбе из умјетничког фонда спомен дома „Режевићи” 23. новембра и представом „Парче ноћи” у режији Ане Суше.

В.М.С.

**ПОВОДОМ ДАНА ОПШТИНЕ
УПУЋЕНИ БРОЈНИ ТЕЛЕГРАМИ**

**ЧЕСТИТКЕ И ЖЕЉЕ
ЗА УСПЈЕХЕ**

Поводом Дана општине предсједнику Општине Ђорђију Прибилићу телеграме са поздравима и честиткама за празник упутили су: предсједник Републике Црне Горе Мило Ђукановић, предсједник Скупштине РЦГ Светозар Маровић, предсједник Владе РЦГ Филип Вујановић, савезни министар одбране др Слободан Краповић, министар уређења простора у Влади РЦГ Раде Гретовић, министар туризма у Влади РЦГ Владимир Митровић, генерални секретар Владе РЦГ Миодраг Вучинић, предсједник Клуба посланика Демократске партије социјалиста у Скупштини РЦГ Драган Ђуровић, предсједник Савезне владе Зоран Жижић, предсједник општине Подгорица, предсједник општине Бар Борислав Лалевић, предсједник општине Котор Никола Коњевић, кошаркашки клуб „Могрен”, командант Ратне морнарице Војске Југославије адмирал Милан Зец и више грађана.

- Грађани Будве славе свој велики празник ове године у условима пробуђене наде за даљи миран, демократски развој Црне Горе, без политичких тензија и разних пријетњи, након недавних промјена у Београду, у процесима демократског и реформског препорода Црне Горе протеклих година и њеног трајног проевропског усмјерења, Будва је са својим атрактивним ресурсима и људским потенцијалима имала своје посебно место и улогу. Чврсто вјерујем да ће исто тако достојанствено место Будва имати и у непосредном периоду када се очекује да ће демократске власти и грађани Црне Горе и Србије у отвореном дијалогу, у мирним условима, наћи решења за најомилане проблеме у међусобним односима, и државно-правни оквир, који ће у интересу заједничке европске будућности трајно уважити и посебне и заједничке интересе Црне Горе и Србије - стоји у телеграму предсједника РЦГ Мила Ђукановића којим је поводом Дана општине упутио срдочне честитке предсједнику Општине Будва, свим грађанима општине, одборницима у Скупштини општине и учесницима свечане сједнице.

- Поводом 22. новембра - Дана општине Будва Вама лично, одборницима и свим грађанима Будве, најсрдочније честитам празник - наводи се у телеграму предсједника Скупштине РЦГ Светозара Маровића, а предсједник Владе РЦГ Филип Вујановић је упућујући срдочне честитке предсједнику, одборницима и свим грађанима општине Будва поводом Дана општине по жељио пуно успеха у даљем развоју.

- Како ваш суграђанин и савезни министар за одбрану, са драгим осјећајем завичајности, честитам вам Дан општине у жељи да наш град и општину у цјелини развијате на богатим традицијама стеченим у дугој и славној историји. Искрено се надам да ћете привредни и културни просперитет општине зачинити на основу реалних могућности стварања туристичког центра у свјетским размјерама. На том плану жelim да његујете и развијате обострану корисну сарадњу са Министарством одбране и Војском Југославије - стоји у телеграму др Слободана Краповића који завршава са жељама за добро здравље и успех у обављању одговорних друштвених послова за добробит грађана општине Будва.

ОТВОРЕН ВОДОВОД ГОЛУБОВИЋИ

• Поводом Дана општине упутио у функцију водовод Голубовићима у Буљарици • Ради се о другој фази водоводне мреже са црном сјаницом чиме је решено водоснабдијевање села која се налазе на вишим кошама

Прва фаза овог водовода завршена је прошле године. Укупна дужина водовода Голубовићи сада износи 2100 метара, од чега је 600 изграђено у другој фази.

Према ријечима секретара Секретарија за инвестиције Општине Будва Вукиће Ненадовић цијела инвестиција коштала је 210.000 марака, односно из општинског буџета је издвојено 75.000 за другу фазу.

- Голубовићи су највеће село у нашој општини са 32 стапно настањена домаћинства и великим бројем викиндица - рекао је предсјед-

ник СО Будва Ђорђије Прибилић приликом свечаног отварања чесме у Голубовићима. Није потребно рећи шта овакво водоснабдијевање значи за једно село и за једну породицу у општини.

Овим активностима општина Будва жели да помогне селима у афирмацији сеоског туризма. Сљедећи корак, који ће бити реализован, надам се идуће године, јесте увођење уличне расвете у овом селу.

Голубовићи се зими снабдијевају водом из бунара у Буљарици, а љети се допрема вода са изворишта у Републици Србији.

жевићима.

- Ово ће знатно олакшати ситуацију бројним домаћинствима која се мањом баве пољопривредом - истиче предсједник мјесне заједнице Буљарица Миленко Медитовић. - Много значи што ћемо имати обезбијено квалитетно водоснабдијевање и током сушног периода у љетњим мјесецима.

Отварању водовода поред мјештана, присуствовали су представници будванског водовода и представници секретаријата за општу управу, финансије и инвестиције. А. К.

Са свечане сједнице ћоводом дана општине Будва

Предсједник општине Будва Ђорђије Прибилић уручује захвалницу Чеду Вуковићу

промоцијом књиге „Систем за навођење“ Илије Јакушића у „Црвеном комуну“ спомен-дому „Црвена комуна“ у Петровцу.

Главни дан прославе, 22. новембра, почeo је наступом

штите Републике Црне Горе, Велибор Золак, директор Туристичке организације Црне Горе, Драган Иванчевић, по-моћник министра туризма у Влади РЦГ, гости из пријатељ-

ства Радуловић, Васо М. Станишић, Владо Митровић, Требиња и четири домаће екипе - „Будва“, „Словенска пла-

же“, „Мајми“ и „Мајми II“.

Право мјесто освојила је екипа „Будве“, друго „Мајми II“, треће „Мајми“ а четврто „Ла-

ства“ из Требиња.

На теренима „Словенске плаže“ 22. новембра одржан је традиционални турнир поводом дана општине. У дисциплинама „четвркорке“ учествовало

је осам екипа: „Палма“ и „Калимањац“ из Тивта, „Горица“ из Подгорице и „Ластва“ из Требиња и четири домаће екипе - „Будва“, „Словенска пла-

же“, „Мајми“ и „Мајми II“.

Право мјесто освојила је екипа

„Будве“, друго „Мајми II“, треће „Мајми“ а четврто „Ла-

ства“ из Требиња.

Најбоља „Будва“

На теренима „Словенске плаže“ 22. новембра одржан је традиционални турнир поводом дана општине. У дисциплинама „четвркорке“ учествовало

је осам екипа: „Палма“ и „Калимањац“ из Тивта, „Горица“ из Подгорице и „Ластва“ из Требиња и четири домаће екипе - „Будва“, „Словенска пла-

же“, „Мајми“ и „Мајми II“.

Право мјесто освојила је екипа

„Будве“, друго „Мајми II“, треће „Мајми“ а четврто „Ла-

ства“ из Требиња.

Најбоља „Будва“

Најбоља „Будва“</

ДАН ОПШТИНЕ

БУДВА

Будва - пет слова, пет зрака морске звијезде, пет страна свијета.

Будва - у ријеч стане сав питоми крај уз море, куд сежу заласци с Видиковца. И ево, низ бијелих ждралова раскрилио се између ртова, у модрину забодених. И Будва се буди на таласу, на каменом.

Будва - митски темељац и стас Хармоније у свему: сазвучје жукве и горобиља и тамне мураве из подморја. И сазвучје добрих нада.

Будва - славјански обелиск: клешу га миленијуми и глачaju звјездани завеслаји покољења и јастуче се дланови кубаница.

Будва - замамна лјепота освајала освајаче, заносила заноснике, заводила заводнике и себе сунчаном вршом ловила.

Будва - о поноћи, дном сна и пучине плове стари једрењаци, а лебде амфо-

ре и весла и неиспијени путери.

Будва - и кад се заолуја пратама и плане бродолом у облацима и на дну, море се отима и грли вјечну пловидбу.

Будва - праочи из рана маслине и тајна: шта пучинају еони, шта одговара грудобран обале?

Будва - дволико огледало: Ловћен мјери дубину ријечи под пучином, а море висину драме над горјем. Из оба лика - сагласне људско.

Будва - осликана и опјевана сцена: једно су град и вијек - театар и траје карусел сверијечи.

Будва - ту Црна Гора пали свјетионик у њедрима и предзорним валом испира зјене. И гле, искре се кораци маште на пијеску, на дробном.

Будва - пристан и високи блијесак хармоније.

Чедо ВУКОВИЋ

Будва, 22. новембра 2000.

ЉУБИШИН ЛИТЕРАРНИ ПОТОМАК

● Захвалница Скупштине општине Чеду Вуковићу

Ове године један од највећих савремених црногорских писаца, Чедо Вуковић, имао је значајан јубилеј - шездесет пет година књижевног рада. Уз Матију Бековића и Милорада Павића, Чедо Вуковић је у овом тренутку трећи писац који је за живота обезбедио себи место у наставним програмима средњих школа.

Чедо Вуковић је већ дуги низ година наш суграђанин. Након тридесет и шест објављених књига, међу којима чак петнаест романа у деветнаест томова, након многих антологијских страница, без сумње је неоптетно образлагати предлог актива наставника српског језика и књижевности и Средње школе „Данило Киш“ у Јајини, да град, славећи свој јубилеј, обиљежи Захвалницом валидне књижевничке, културне дослужене животу једног града, значајан и поштовања вриједан чин.

А хир нових времена и размаха туризма учинио је да овај сиромашни и мали град, стар двије и по хиљаде година, постане, у једном тренутку, богато туристичко место. У њега се отада почело долазити - или по правилу долазити да би се узело, ријетко да би се дало. Чедо Вуковић је изузетак - из маленог стана у Поткошљуну извирале су непрекидно странице велике литературне вриједности - међу њима много оних посвећених управо Будви и њеном медитеранском бију, које је овај писац са црногорског сјевера боље осјетио од већине оних „сајене од мора“. Овдје су настале поеме „Снови микрокозма“ и „Макарије“, „Митски декамерон“, роман „Ријека“, драме „Сунцокрети“ и „Хармонија“, бројни есејистички медаљони и засигурно још много тога што Чедо Вуковић напрсто још није објавио.

Истичемо, још једном, да посебно место у његовом опусу има наш град, његов настанак и значења његовог историјског трајања. Након свих манифестијских пригода, свега обиљеженог тренутком и његовом површношћу, управо те странице остаће истинско и вриједно свједочанство културног идентитета Будве наших времена. Будва је од Чеда Вуковића добила јединствен и можда за дugo непревазиђен дар - у својим дјелима он се спустио у њене митске практре, наводећи нас својим дјелима да се вратимо себи и изнова откријемо изгубљену хармонију. Колико је у томе успио? Захвалница Скупштине општине свједочи можда и о другачијем слуху.

Важно је истаћи да је, бавећи се тематски углјављом Црном Гором, смјештавајући њену историјску проблематику у универзални литерарни контекст, Чедо Вуковић задужио књижевност ових простора, а сагласно лексичким квалитетима и богатству свог дела, и српски језик у Јајини. По томе је он и својеврсни Јубишин литературни потомак.

Божена ЈЕЛУШИЋ

КЊИЖЕВНО ВЕЧЕ У ПЕТРОВЦУ

● Поводом обиљежавања Дана ослобођења Петровца и Будве у сјомен дому „Првена комуна“ у Петровцу 21. новембра промовисан ћирилични јејесник Илије Лакушића „Систем за навођење“ у издању „Окшоула“

- Лакушић у „Систему за навођење“ пише о људима који су у немогућности да се одвоје од земље, али ни да се су противставе ономе што им се дешава у роману - рекла је приликом говора о књизи проф. др Славица Перовић и наставни-

ла. Главне теме овог романа су доколица и страст (пиће, жене, коцка, па и литература). Зато роман и прича о људском искуству. Међутим, поставља се питање чији се ту живот прича: мој, ваш или ауторов.

НА ДАН НАШЕГ ПРАЗНИКА

СТИГЛА ЈЕ СЛОБОДА

Прије 56 година, 22. и 23. новембра 1944. године, по трећи пут у овом вијеку, стигла је слобода у наш крај. Стигла са партизанима, борцима Прве бокељске бригаде - Приморске оправтивне групе. Слобода - дјело храбрих, награда и предуслов живота за све. Срдцем жељена, борбом заслужена, патњом, страдањима и великим жртвама скупо, ужасно скупо плаћена. Са њом је створена могућност да се гради и изгради живот достојан човјека.

Слобода је ушла у овај древни град, у бисерни Свети Стефан, у Петровац Црвено комуње; у села и засеоке од Космате до Ставељића, од једне до друге Дубовице. Напаћени народ дочекао је радосно и одушевљено, у спремности да настави борбу до коначног ослобођења читаве земље.

Зато је тај дан и датум наш празник - Дан ослобођења општине Будва. Наш помен и спомен, наша смотра и обавеза.

До жељене и скупо плаћене слободе дошло се четворогодишњом антифашистичком борбом у оквиру снага антифашистичке коалиције. Борба је отпочела на позив КПЈ на челу са Титом и вођена уз њену водећу, руководећу и организаторску улогу. Борбу у којој "нисе бити пардона фашистичким окупаторима и њиховим домаљим помагачима" понесли су свијети устаници: српски, црногорски и други народи Југославије. Приморска Тринаестострушка устаничка трага и једини антифашистички устаници у западном делу Европе, примије је и пристао да се бори и за слободу.

Установак је подигнут и борба поведена кад је непријатељ био на врхунцу војне моћи. Тог јула 1941. године Европа је на колјенима и поробљена, а Хитлерове окlopne дивизије и моћне армије у бразом и снажном продору ка Лењинграду, Москви и Кијеву, ка Нишу. Развој и резултате борбе у том условима показали су да је и мали народ, за кога домовина и слобода немају цијену, практично непобједив.

Позив КПЈ на уstanak и у кrvavu borbu protiv moćnog, tadašnjeg, Hitlerovog novača svjetskog portetka, mogao je da pokrene široke mase naroda zato što je našao "iskru u kamenu". Naime, na ovom prostoru i šire, vjekovima buntom i borbom protiv tužnika, igrađena je jedna moralno-borbeni vertikala ponosa prema neprijatelju. Nikad mira sa tužinom. Nenokor i borba za slободу. Pogled u more, a srce i misli u Crnu Goru i Cetinje, u Kosova, u Srbiju i Beograd. Bune i ustanci; desetstine palih na Bađovo Vratićević i Čarovev Lazu; na vješalima u Kotoru i pod plotonima u Herceg - Novom. Protiv moćne Frančuske i Napoleonovih generala; Stađevići, Gorajde i Janković. Ždrijealo 1869. godine više od 100 dobrovoljača na Skadru i više od 900 u crnogorskoj i srpskoj vojsci u prvom svjetskom ratu - do oслобођења Budve i ovog kraja na Mitrordan, 8. novembra 1918. godine.

Историјско искуство је показало да тај tužin, vjekovima i danas, pod bilo kojim imenom i pod bilo kojim firmom i izgovorom - Turčin, Mlečić, Francuz, Nemačac, Italijan, i kao novi svjetski poređak, redovno dolazi da potchini i porobi, da onodraoni i prevjeri. Bilo u ime hilađugodišnje rimske цивилизације, prave turske ili rimske vjere, njemacko-pruskog nadnevječka, demokratije i ljudskih prava. Dolaziš on od Skadra ili od Zadra.

Водећа и мобилизаторска парола народнослободилачке борбе против фашистичког окупатора била је: "Смрт фашизму - слобода народу!" Са само четири ријечи све је речено. И тада једнако: против чега и против кога смо; та што смо и шта хоћемо.

У Црној Гори око 30.000 устаника дигло се на оружје и сручило на бројне италијанске punktovе. За неколико дана избачено је из строја 4-5 hiljada oкупatorских војника i старješina. Divine ustanice borbe i pobede na Koščelama, Vipazaru, Brajićima, Sosinji, Danilovgradu, Beranama i drugim - svijetlato su primjer požrtvovanja, junaštva i borbe vještih crnogorskih ustanika. Samo do polovine 1942. godine, u četiri elitne proleterske brigade bilo je oko 3.000 sина i kćeri Crne Gore. Kasnije, do oktobra 1944. godine, формirano je još sedam crnogorskih brigada.

Велика и славна ослободилачка антифашистичка борба довела је, послије четири године, до стварања међународно признате и цијељене Југославије. На великом ратишту, у пролеће 1945. године, је и наша снажна армија од 80.000 бораца, српских у 52 дивизије, односно четири армије, које дјејствују на споју двају великих фронтова, совјетског у Мађарској и англо-američkog у Италији. Пале су и огромне жртве: 1.700.000 од којих 305.000 бораца.

Великој борби и побједи над фашизмом, даје је пуни допринос и наш крај. Иако са различitim интензитетом и резултатима у поједијним раздобљима, као и са изјесним разликама унутар наше територије, та борба никад није престала. Неке догађаје и борбе треба, свакако истаћи:

Борба на Brajićima, 18. јула 1941. године, најuspјешнија је борбена акција против окупатора на овој територији у току читавог рата, једна од највећих побједа црногорских устаника у Тринаestostruškom устанку. Ту је разбијен елитни италијански фашистички моторизовани батаљон, јачине око 500 војника, углавном злогласних "crnih košulja", и нанесени као и велике техничке и оружја.

У борби на Šiljanima, 1. децембра 1941. године, најveća partizanska borba u prvoj ustaničkoj godini (preko 4.000 crnogorskih boraca) u sastavu komandant Šiljanima, Batajnici učestvujući u tričetvrtičnom borbi i 47 životima od prezbiterijskih boraca. Šiljanima je učestvovao i 14. desetstine učestvovao u Šiljanima, Batajnici učestvovao i 47 životima od prezbiterijskih boraca. Šiljanima je učestvovao i 14. desetstine učestvovao u Šiljanima, Batajnici učestvovao i 47 životima od prezbiterijskih boraca.

Седамдесету 1942. године формирана је наша Приморска батаљон "Stefan Štićevanović" u sastavu Lovćenskog odreda. Prvih dana marta 1942. godine имаје преко 500 бораца (pet чета), од којих је преко 300 бораца (tri чете) било из наше општине. Од већег broja boraca učestvovao je bataljona posobno treba istaći borba na Paštrovnicima (Pobori) 25. marta 1942. године. Tada se oko 80 naših boraca učestvuje i hrabro sprototstvilo italijskim snagama jačine 2,5 - 3 hiljade vojnika, snažno podržanih artiljerijom sa ratnih brodova i utvrđenja u Boki. Pognuto je sedam naših boraca. Po padu u Pobore, Italijski su zvjeri ubili sedam ljudi. Na pomolu na italijsku kolonu uspješno su, u rejonu Bratelića i Gornjeg, deјstvovali partizani Grbaljske čete.

- Sa kapitulacijom Italije, почетком септембра 1943. године, partizanska borba dоживљава полет. Обновљен је, накратко, Приморски батаљон са више од 150 бораца (Paštrovska i Brajićko-majinska чета) и поведена борба дуж Paštrovske горе против националиста која је трајала 15 дана. Formirani su i Grbaljski i Tivatski bataљoni koji воде тешку борбу против Немаца у рејону Lepetana i Trojice.

Доласком, половином септембра, partizani из Grbla, Tivta i Kotor-a, оживјела је наша partizanska Paštrovska гора. Сада је ту, са svojim штабом i по структури, za dvije nedjele, онај наш Приморski bataљon iz 1942. godine. Stigli su i borci iz Ulcinja, Bara i Јуботињa.

Многе десетине бораца отишли су 30. септембра, у унутрашњост Crne Gore i stupili u Četvrtu proletersku (crnogorsku) brigadu. Među njima i 63 borac iz naše opštine (od njih su 13 bili iz ređova izbjeglica).

Широј Црној Гори и читаве земље, у многим јединицама, борило се више од 400 сина i kćeri našeg kraja. Od njih 100 u našelitnjim brigadama - Pivo i Četvrtu proletersku - smrđu hrabrih poginula je skoro polovina - 47.

Преко 600 родољубa чамило је у више од 60 фашистичких затвора i логора u zemlji i van nje.

Dane su velike žrtve. Smrđu hrabrih palo je 256 boraca i žrtava fašističkog terora. Borili su se i gineni su u visoke ideale i velike ciljeve. I danas su oni "zaliha snage spremna ako živi klonu" (Branko Mišković).

Ako se, danas, usuđujemo da dajemo opečnu te velike

АКТУЕЛНОСТИ

ТУРИСТИЧКЕ ИНИЦИЈАТИВЕ

ОДРЖАВАЊЕ ТРАДИЦИОНАЛНИХ ВЕЗА

• Односи и везе Будве са Прајом и Чешком постоје још од прве половине двадесетог вијека јер су Чеси били први страни туристи на овом подручју. • Посебан однос који је Будва увијек имала према Чешкој био је огласка предсједника Ойшине Будва Ђорђија Прибиловића на Туристичку берзу у Прају. • Поред предсједника Берзи су присуствовали и чланови црногорске делегације Слободан Лековић, помоћник министра туризма у Влади РЦГ, директор Туристичке организације Велибор Золак, власници будванских туристичких агенција, представници Удружења агенција РЦГ, представници хотелско-туристичких предузета...

Према подацима које је за "Приморске новине" изненадио Прибиловић још 1922. године у Будви је оформљено Друштво за промет странаца чији је предсједник био мјесни љекар чешког поријекла. Отуда се и развила посебна сарадња са Прагом и тадашњом Чехословачком.

Већ 1923. године Будвани шаљу прве пропагандне материјале за Праг и Чеси постaju први инострани гости у Будви која је тада располагала са свега четрдесет лежајева у своја три хотела - "Београд", "Будви" и "Балкан".

Први организовани додизак чешких туриста десио се 1931. године у аранжману агенције Чедок.

У Прагу је 1934. године основано Друштво пријатеља Будве која у то вријеме располаже већ са 450 лежајева. Предсједник овог друштва био је Владимир Мразек. Исте године у Прагу је организована и изложба слика и пејзажа плажа Јужног Јадрана.

Већ следеће године Пражанима је презентирана изложба "Пијесак са будванским плажама".

Многи угледни Чеси су били заљубљени у наше обале и море. Многи су сликали и писали о Будви и њеним љепотама. То су били писац Холачек, сликари Чернак, Звјержина и други. Такође, познати Пражани били су чланови Друштва пријатеља Будве. Чеси су одавно оријентисани према Јадрану као за њих традиционално интересантној дестинацији, па чак и онда када су лише живјели долазили су на камповања.

- Нашу делегацију - каже предсједник општине Будва - У Прагу је пријатељи помоћник министра за развој који се бави туризмом, а са којим смо се договорили да се на пројекти организују Дани Црне Горе у Прагу. Носилац те манифестације биће Будва која би имала своју туристичку презентацију.

- Такође, примљени смо и од стране градоначелника Прага са којим смо разговарали о иницијативи обнове Друштва пријатеља Будве, а у циљу успостављања што бољих односа пријатељства и партнериства између два града.

Обнављање Друштва пријатеља Будве предвиђено је за фебруар 2001. године за вријеме Прашког сајма туризма. Тада би дошло до потписивања протокола између ова два града и одржана прва Сједница друштва. Према ријечима предсједника

Општине Будва одређени људи у Прагу већ су ангажовани око тога.

- лично мислим - каже Прибиловић - да су овакве активности корисне за туризам јер му дају приснот и особеност које не нуди индустриски туризам који депортује путнике као робу на одређене туристичке дестинације. Путем овакве пропа-

тртјем мјесту туриста који посјећују нашу земљу, такође имају и изражену навику за путовањима. Окренути у том погледу према Јадрану. Чеси су до сада ишли на Хрватско приморје, али их у последње вријеме потискују западноевропски туристи на том подручју. С обзиром на њихово нездадољство и на везе наших

Сезона је увека за нама:

ганде даје се могућност избора потенцијалном туристи, односно нуде конкретни мотиви који би њега могли упутити према Будви, а не према неким другим мјестима. Сматрам да такве иницијативе оплемењују туризам и да ће се већ идуће сезоне показати добри резултати овакве туристичке политике. Ово кажем из разлога што су добро темпиране манифестације представљања будванске туристичке понуде у Прагу - пред почетак туристичке сезоне, а и зато што већ постоји сарадња њихових и наших туристичких агенција и Чеси већ љетују на подручју наше општине.

Предсједник Општине Будва такође истиче да се због услова у којима се налази наша туристичка привреда морамо, бар за неко вријеме, окренути источноевропским туристима - Чесима, Словацима, Русима... То туристичко тржиште уопште не треба потицјевати с обзиром да се према статистикама Чеси налазе на

Ана КОСТОВИЋ

КОМЕНТАР

ПО(Р)УКЕ ЗЛИХ ГОДИНА

За мјесец дана свијет улази у трећи миленијум. И тошово на сваком дијелу планете, уз првогреме за свечаности којима ће почести обројавање првих тренутака треће "хиљадарке", врше се и разноразна сумирања. Неко тојдваличи прашу исход оно што је учинено (или није) у другој половини двадесетог вијека, други то чине за чио вијек, трећи за хиљаду и дводесетогодишњи.

Док је појно јесење поједне исхода зидина Старе Будве слушам вјечну пресму мора, нехочиће правим и сам неки салго. Не сопствени, већ некако градски. Староградски и околни. Тај град на који се за тренутак наслана, старији је чак поштаница година од све миленијума који ће бити испраћен у јонић, 31. децембра ове године. Његове улице појачане у средњем вијеку још, појрављане касније и наново појачане послије земљотреса прве десетице, кривудају над гробовима станивника бронзаног доба, некрополама илирских, грчким и римским, сараценским и млетачким. Историја, како зајиса хроничар, па вјечна хроника пашњаки и суса, казује да су још прве десетице вијека бити испраћени у јонић, 31. децембра ове године. Његове улице појачане у средњем вијеку још, појрављане касније и наново појачане послије земљотреса прве десетице, кривудају над гробовима станивника бронзаног доба, некрополама илирских, грчким и римским, сараценским и млетачким. Историја, како зајиса хроничар, па вјечна хроника пашњаки и суса, казује да су још прве десетице вијека бити испраћени у јонић, 31. децембра ове године. Његове улице појачане у средњем вијеку још, појрављане касније и наново појачане послије земљотреса прве десетице, кривудају над гробовима станивника бронзаног доба, некрополама илирских, грчким и римским, сараценским и млетачким. Историја, како зајиса хроничар, па вјечна хроника пашњаки и суса, казује да су још прве десетице вијека бити испраћени у јонић, 31. децембра ове године. Његове улице појачане у средњем вијеку још, појрављане касније и наново појачане послије земљотреса прве десетице, кривудају над гробовима станивника бронзаног доба, некрополама илирских, грчким и римским, сараценским и млетачким. Историја, како зајиса хроничар, па вјечна хроника пашњаки и суса, казује да су још прве десетице вијека бити испраћени у јонић, 31. децембра ове године. Његове улице појачане у средњем вијеку још, појрављане касније и наново појачане послије земљотреса прве десетице, кривудају над гробовима станивника бронзаног доба, некрополама илирских, грчким и римским, сараценским и млетачким. Историја, како зајиса хроничар, па вјечна хроника пашњаки и суса, казује да су још прве десетице вијека бити испраћени у јонић, 31. децембра ове године. Његове улице појачане у средњем вијеку још, појрављане касније и наново појачане послије земљотреса прве десетице, кривудају над гробовима станивника бронзаног доба, некрополама илирских, грчким и римским, сараценским и млетачким. Историја, како зајиса хроничар, па вјечна хроника пашњаки и суса, казује да су још прве десетице вијека бити испраћени у јонић, 31. децембра ове године. Његове улице појачане у средњем вијеку још, појрављане касније и наново појачане послије земљотреса прве десетице, кривудају над гробовима станивника бронзаног доба, некрополама илирских, грчким и римским, сараценским и млетачким. Историја, како зајиса хроничар, па вјечна хроника пашњаки и суса, казује да су још прве десетице вијека бити испраћени у јонић, 31. децембра ове године. Његове улице појачане у средњем вијеку још, појрављане касније и наново појачане послије земљотреса прве десетице, кривудају над гробовима станивника бронзаног доба, некрополама илирских, грчким и римским, сараценским и млетачким. Историја, како зајиса хроничар, па вјечна хроника пашњаки и суса, казује да су још прве десетице вијека бити испраћени у јонић, 31. децембра ове године. Његове улице појачане у средњем вијеку још, појрављане касније и наново појачане послије земљотреса прве десетице, кривудају над гробовима станивника бронзаног доба, некрополама илирских, грчким и римским, сараценским и млетачким. Историја, како зајиса хроничар, па вјечна хроника пашњаки и суса, казује да су још прве десетице вијека бити испраћени у јонић, 31. децембра ове године. Његове улице појачане у средњем вијеку још, појрављане касније и наново појачане послије земљотреса прве десетице, кривудају над гробовима станивника бронзаног доба, некрополама илирских, грчким и римским, сараценским и млетачким. Историја, како зајиса хроничар, па вјечна хроника пашњаки и суса, казује да су још прве десетице вијека бити испраћени у јонић, 31. децембра ове године. Његове улице појачане у средњем вијеку још, појрављане касније и наново појачане послије земљотреса прве десетице, кривудају над гробовима станивника бронзаног доба, некрополама илирских, грчким и римским, сараценским и млетачким. Историја, како зајиса хроничар, па вјечна хроника пашњаки и суса, казује да су још прве десетице вијека бити испраћени у јонић, 31. децембра ове године. Његове улице појачане у средњем вијеку још, појрављане касније и наново појачане послије земљотреса прве десетице, кривудају над гробовима станивника бронзаног доба, некрополама илирских, грчким и римским, сараценским и млетачким. Историја, како зајиса хроничар, па вјечна хроника пашњаки и суса, казује да су још прве десетице вијека бити испраћени у јонић, 31. децембра ове године. Његове улице појачане у средњем вијеку још, појрављане касније и наново појачане послије земљотреса прве десетице, кривудају над гробовима станивника бронзаног доба, некрополама илирских, грчким и римским, сараценским и млетачким. Историја, како зајиса хроничар, па вјечна хроника пашњаки и суса, казује да су још прве десетице вијека бити испраћени у јонић, 31. децембра ове године. Његове улице појачане у средњем вијеку још, појрављане касније и наново појачане послије земљотреса прве десетице, кривудају над гробовима станивника бронзаног доба, некрополама илирских, грчким и римским, сараценским и млетачким. Историја, како зајиса хроничар, па вјечна хроника пашњаки и суса, казује да су још прве десетице вијека бити испраћени у јонић, 31. децембра ове године. Његове улице појачане у средњем вијеку још, појрављане касније и наново појачане послије земљотреса прве десетице, кривудају над гробовима станивника бронзаног доба, некрополама илирских, грчким и римским, сараценским и млетачким. Историја, како зајиса хроничар, па вјечна хроника пашњаки и суса, казује да су још прве десетице вијека бити испраћени у јонић, 31. децембра ове године. Његове улице појачане у средњем вијеку још, појрављане касније и наново појачане послије земљотреса прве десетице, кривудају над гробовима станивника бронзаног доба, некрополама илирских, грчким и римским, сараценским и млетачким. Историја, како зајиса хроничар, па вјечна хроника пашњаки и суса, казује да су још прве десетице вијека бити испраћени у јонић, 31. децембра ове године. Његове улице појачане у средњем вијеку још, појрављане касније и наново појачане послије земљотреса прве десетице, кривудају над гробовима станивника бронзаног доба, некрополама илирских, грчким и римским, сараценским и млетачким. Историја, како зајиса хроничар, па вјечна хроника пашњаки и суса, казује да су још прве десетице вијека бити испраћени у јонић, 31. децембра ове године. Његове улице појачане у средњем вијеку још, појрављане касније и наново појачане послије земљотреса прве десетице, кривудају над гробовима станивника бронзаног доба, некрополама илирских, грчким и римским, сараценским и млетачким. Историја, како зајиса хроничар, па вјечна хроника пашњаки и суса, казује да су још прве десетице вијека бити испраћени у јонић, 31. децембра ове године. Његове улице појачане у средњем вијеку још, појрављане касније и наново појачане послије земљотреса прве десетице, кривудају над гробовима станивника бронзаног доба, некрополама илирских, грчким и римским, сараценским и млетачким. Историја, како зајиса хроничар, па вјечна хроника пашњаки и суса, казује да су још прве десетице вијека бити испраћени у јонић, 31. децембра ове године. Његове улице појачане у средњем вијеку још, појрављане касније и наново појачане послије земљотреса прве десетице, кривудају над гробовима станивника бронзаног доба, некрополама илирских, грчким и римским, сараценским и млетачким. Историја, како зајиса хроничар, па вјечна хроника пашњаки и суса, казује да су још прве десетице вијека бити испраћени у јонић, 31. децембра ове године. Његове улице појачане у средњем вијеку још, појрављане касније и наново појачане послије земљотреса прве десетице, кривудају над гробовима станивника бронзаног доба, некрополама илирских, грчким и римским, сараценским и млетачким. Историја, како зајиса хроничар, па вјечна хроника пашњаки и суса, казује да су још прве десетице вијека бити испраћени у јонић, 31. де

АКТУЕЛНОСТИ

САНАЦИЈА ПОСЛЕДИЦА ПОЖАРА

ОГРОМНА ШТЕТА

• Дешаљном анализом штете на подручју Режевића, седмочлана стручна оштинска комисија коју је именовао предсједник ойзбора 2310 стабала маслина, 576 изданих маслини, 97 стабала другој воћи и 28 чокота винове лозе. Од овог износа, 490.620 марака чине трошкови обнове маслињака, 623.520 је изгубљена до бит власника маслињака, док 11.390 марака износи штета остало воће и винову лозу.

Комисија за пројену штете је такође утврдила да је у пожару који је за десио ово подручје љета 1998. године, причинена штета у износу од 1.675.260 ДЕМ, од чега 694.620 чине трошкови обнове маслињака, а 980.640 је изгубљена до бит власника маслињака.

У пакету мјера за ревитализацију подручја, чланови комисије су предложили да је обнову маслињака потребно вршити из пања где је то могуће уз неопходну примјену свих

агротехничких мјера. Уколико то није могуће, треба засадити саднице маслине сорте жутница која се најбоље показала на овом подручју. Такође се предлаже обавезна примјена науке са специјализованим службама Центра за сунтропске културе као што су нар, смоква, и бадеми, а предлаже се, да се власници култура општених у пожару ослободе

плаћања пореза на пољопривреду у наредних седам година.

Утврђено је, такође, да трошкови обнове по једном маслинском стаблу износе 170 марака, што значи да укупни трошкови обнове маслињака у пожару који се десио 26. и 27. августа ове године износе 490.620 њемачких марака, док укупна изгубљена добит власника маслинских стабала износи 623.523 њемачких марака.

Општинска комисија је утврдила да је у овом катастрофалном пожару изгорела шума у површини од 596,92 хектара, од чега 39 хектара чине маслињаци. Укупна штета бруто дрвне масе изгорела у овом пожару износи 71.736.80 ДЕМ, што значи да је изгорело 7.173,68 метара кубних дрвета.

Како је на овом простору уништен комплетан еко систем, каже се у извештају комисије, потребно је извршити санацију комплетног пожаришта која би се састојала од сече изгорелих дјелимиčno изгорелих стабала и пошумљавања комплетне опожарене повр-

шине.

За санацију пожаришта било ће потребно обезбједити 608.131,90 ДЕМ, пошто су, са становишта уништених амбијенталних вредности овога простора, шуме у функцији туризма, па стварну штету на шумском фонду немогуће је процјенити.

Комисија је констатовала да су приликом пожара 26. и 27. августа изгореле четири породичне куће, једна стамбено-пословна барака, један помоћни објекат и четири шупе, тј. штале за стоку и живину и да укупна штета износи 52.980 ДЕМ.

Како је на конференцији за новинаре, одржаној 7. новембра, у име Комисије, саопштио Ваљко Милановић, извештај о насталој штети и предлог мјера за ревитализацију опожареног подручја достављен је предсједнику општине Будва и Министарству пољопривреде, водопривреде и шумарства у Влади Црне Горе, па ће се о обезбеђивању средстава и о предузимању даљих мјера тек разговарати.

Р. ПАВИЋЕВИЋ

ИСКОСА

ПЛАЦ
ЗАСЛУЖНОГ ДРУГА

Прије шаично деценију и по Будва је мјесецима била у жижи ондање (потреба ли рећи велике) југословенске јавности по једном свом несрећном "изуму". Ријеч је била о плацевима за паковане заслужне другове које је општина дошијела у најмири, можда у основи и племенишћу, да поштат неких сусједа привуче на нашу обалу људе од утега, знања и креативности који ће, бравајући у овој средини маска и на крају, добринији њеном развоју. Но, како што у пракси бива и како је бивало нарочито у падашњијој, уз људе од несумњивог аушторитета, провукли су се и домаћи аноними. Дојдоци су шака да плац добије један познати љекар, иначе наше горе листи, који је шака имао важну функцију у најпознатијој југословенској медицинској установи. Но, пошто су уз њећа плацеви на поклон добила и два омладинца, који су се на волиштан начин напали на оштинском листу заслужних и поштат су се том шемом уврели (наравно и отправдано) бавили многим дневни и ревијални листови у тој вријеме, доктор се највише и јавно одрекао плацу. Није вјеровао да ће уз њећово име бити "омладински штак" и наравно најмање је желio ту врсту публицистета.

Услиједили су поштој још неки захтјеви шакашких утегних другова, међу којима су били и генерали који су видјели себе као заслужне, али је Будва престала с поштом праксом. Тадашње рукоузство поучено искуством са "заслужним омладинцима", сквашавши шака да је шака врста селекције веома проблематична, нећашко је одговорило на њихове захтјеве. Више се нису додјељивали плацеви заслужним.

И више од деценију није било праче о плацевима за заслужне. Дошла су нова времена, демократски процеси су почели да афирмишу неке друге вриједности, мало се озбиљније (мага ни издалека још доволно) почеле да глашавају на највеће ресур-

се наше обале - простор уз море.

Шака, недавно, један млади човјек из Петровца, напада се на големим мукама, углаву због "заслужних" из времена с почетка ове праче. Он је, наиме, на плацу који се одрекао познатији љекар, сајрадио кућицу у којој живи са супругом и двоје деце. Градио је истину без поштебних папира, што су учинио учинили и многи други.

Но, вјеровали или не, јавио се онај доктор који се одрекао плаца. Излего да је у оштинском књијама он остало уписан на његово име. Продao ћа је неким новим бизнисменима, који ових дана описују сопственим доктором њега одрекао јавно, о чему су уврели писали новине, да је у међувремену ту сајради мали поједицији дом. Потражио је човјек помоћи надлежних оштинских и рејубличких органи, али мале су наре да ће му кров остало чишћа.

Формално гледано млади човјек из Петровца је крив пошто је радио без дозволе. Што се тиче плаца, користио ћа је шака ујго и несметано јер је оштински и јер му нико није рекао да ту не треба да зига. Био је спреман да измири све обавезе према оштини по разним основама. Није вјеровао само у једно: да ће плац заслужни доктор, биш послије деценију и пошто је изважен из нафтана и постало је премет штаковине. И њећове муке.

С. Ш. Г.

НА ВРХУ ПЕРА

МУКЕ СА УШИМА

Како да је некада у Црној Гори најтежка кледза била рећи некоме да је шпијун. Сматрало се да је то најгори човјек који се бави најгорим занатом. Стари Црногорци су, водећи расправе о овој теми, говорили: "Нико ми у трази није био шпијун посљедњих петнаест пасова. Шпијуна није било ни у моме братству. Речи, ако није тако..."

Не улазећи у детаље није тешко закључити да је и тада, на владарском Цетињу, Господар знао шта је све неко рекао лоше за њега истог дана, захваљујући бронзогићима којима су уши биле једини алатка вриједне пажње и занат којега су знали, и ако се од те службе ограђивао сваки Црногорца. Наравно, и тада је не мали број дичних Црногорца имао муке са ушима које је изнајмљивао за шаку дуката, илићи "фиорина", и ако му нико ни у шали није смио рећи да је шпијун или жбира.

Није ли у овако тешкој економској ситуацији логично питање, откуда паре за толики број шпијуна и неће ли скоро "буџет за уши" достићи војни budget. Зар не би Црна Гора, ако би их запослила у производњи и фабрикама које одавно не раде, за коју годину моглаличити на Швајцарску и зар то не би био најбржи пут у Европу

ју и ушоња. Нијесмо ли свједоци да се они уткнују, жеће него икада, у доставама и шпијунирању поготово оних "морално-политички" неподобних, макар то били њихове комишије, колеге на послу, рођаци, па чак и рођена браћа.

Није ли у овако тешкој економској ситуацији логично питање, откуда паре за толики број шпијуна и неће ли скоро "буџет за уши" достићи војни budget. Зар не би Црна Гора, ако би их запослила у производњи и фабрикама које одавно не раде, за коју годину моглаличити на Швајцарску и зар то не би био најбржи пут у Европу

кому сви тежимо?

За разлику од ранијих година, данас се међу шпијунима у Црној Гори десио феномен по много чему јединствен у свијету. До јуче су то, како ми је причао један мој драги пријатељ, биле невидљиве очи и уши које су се од стида скривале иза жбуна и стабала, испод балкона, прозора и столова. Међутим, данас је међу шпијунима нестало тог стида и они су постали уважени грађани. Они обављају задатак, "поносно" шетају улицама и трговима, без имало срама, како да на грудима носе медаље и одликовања, не сакривајући, попут Нушиће-

вог Алексе Жуњића, да постоји једино као шпијун и друго никако.

Данас је постало, не само уносно, већ и у тренду бити доушник илити шпијун, бавити се биљежењем, потказивањем, чак и оних најближих. Издавање ушију у Црној Гори колико год она била дична и кршем богата, постало је најбољи вид приватизације проноргоске привреде, и поред тога што се у народу шпијунирање увијек сматralо људским поснујем и најнижим чином достојним сваког пренрења.

Ранко ПАВИЋЕВИЋ

IN MEMORIAM

МАРКО МЕДИГОВИЋ

(1955 - 2000)

14. новембра у Петровцу је умро Марко Медиговић. Родио се 26.2.1955. године у Подгорици. Поступије завршених студија на Економском факултету, вратио се својим коријенима, свом Петровцу да ту настави свој живот, створију породицу и својим знањем допринесе развоју свога краја. И све што је радио, и свуда где је радио, оставио је свој печат. И као замјеник директора "Паласа"-а у Петровцу и као директор "Бечићких хотела" и као предсједник Извршног одбора СО Будва, а затим подпредсједник СО Будва, директор Филијале дирекције јавних прихода у Будви и на крају као директор Пројекта JAT-а за Црну Гору. Радио је, пуним срцем дајући себе, не водећи рачуна колика је цијена свега тога.

Никада ни пред ким није савио главу и без обзира на све ударе које му је живот наносио остао је вјеран себи. Био је велики у својој доброти, својој искрености, достојанству и својој привржености свему што је људско. А бити такав значило је понекад и бити усамљен и бити несхваћен. Али, Марко Медиговић је био спреман на то, био спреман на жртву, у име својих принципа, увјерења, идеала. Био је човјек вриједан дубоког и искреног поштовања.

Наше познанство и друштво почело је тек прије десетак година. Срели смо се на заједничком одговорном послу. Друштили смо се, допуњавали, вјеровали један другом и разумјели боље него људи који су заједно провели много више времена од нас. И послије свега, бар за мене, оно највредније што нам је од тог заједничког послу од 1990-1993. године остало, је наше пријатељство. Марко Медиговић се разликовао од свих нас који смо тада радили са њим, као да је прије притпадао неком прошлом, а не овом времену. Као какав јунак из давнина да изнемогlostи је бранио, данас готово заборављена, исконска мјерила људских вриједности.

Стицао је своју углед тихо, достојанствено и ненаметљиво, знајући да послије свега човјеку остаје само оно што је највредније - име, часно име уклесано у камену.

Мирољуб ИВАНОВИЋ

ИНТЕРВЈУ „ПРИМОРСКИХ НОВИНА“

ВАСИЛИЈЕ МИЛНОВИЋ, САВЈЕТНИК ЗА ПОЉОПРИВРЕДУ У СЕКРЕТАРИЈАТУ ЗА ПРИВРЕДУ И ФИНАНСИЈЕ ОПШТИНЕ БУДВА

- На шеријади Ойшишине Будва је мали број грађана добио кредит као помоћ за бављење пољопривредном производњом • Још влага мишљење да је јефтиније купити уље него да произведиши • И даље се не посвећује доволна пажња ог српани надлежних органа зашитиши љетоште и боташтва мора

Иако је туризам основна привредна грана општине Будва развоју пољопривреде, захваљујући Секретаријату за привреду општине, у последње време придаје се значајна пажња на подручју Будванске ривијере. Колико је ово подручје погодно за развој пољопривреде као значајног сегмента туристичке привреде и које су то гране пољопривреде које су се одржале и поред тога што су годинама биле занемариване, разговарали смо са Василијем Милановићем, савјетником за пољопривреду у Секретаријату за привреду и финансије општине Будва.

• Као што је познато Општина Будва се определила за развој туризма као основне привредне гране. Међутим, управо развој туризма стимулацијно утиче на развој свих осталих сличних привредних грана: тргови, а посебно пољопривреде. Јер познато је да туристичко тржиште не може да се квалитетно развија и шире без производње хране.

- Микроклиматски услови нашег подручја су такви да омогућавају оптималне услове за воћарску, повртарску, а посебно сточарску производњу. Очиг, да се успјело у прошлом периоду, и ако им није била поклоњана никаква пажња, да се сачувaju одређени сегменти пољопривредне производње. Нажалост, веома мало уз улагanje труда, но много више захваљујући способности прилагођавања биљних врста новонасталим условима. Првенствено, мислим на опстанак маслињака, а исто тако и на опстанак одређеног сточног фонда.

Наши подручје са свим својим условима (близина тржишта, климатски услови, а такође и еколошки чисто подручје) омогућава, прије свега, производњу, а потом и пласман еколошки чисте хране на тржиште које се налази надомак самог производјача.

• Шта је све урађено на новој општине Будва, како би се унаприједила пољопривредна производња и стимулисали пољопривредни производи, и колико су те мјере урођиле плодом!

- Доласком на место савјетника за пољопривреду у Општини Будва, прво сам желио да се упозnam са комплетном ситуацијом у области пољопривреде на територији наше општине и на територији сусједних општина, а можемо рећи и комплетне Републике.

Станjem које сам затекао нисам задовољан. Од другог светског рата највамо ово подручје карактерише убрзана деаграризација, што је довело до депопулације села, до гашења сеоских домаћинстава.

У области пољопривреде затекли смо анахронистичко стање. Пољопривредни производи су били препуштени да сами решавају проблеме на које наилазе у процесу производње (навака репроматеријала), минералних ћубрива, сточ-

не хране, а посебно обезбеђење примјене науке у пољопривреди). У циљу обезбеђења што квалиитетнијих услова пословања пољопривредних производица и њихових захтјева према држави формирани су удружења. До сада су формирани удружења: Удружење сточара, Удружење маслињара, Удружење рибара и љубитеља мора, Удружење пчелара, а у фази је формирање Удружења фармера.

Карактеристика свих ових удружења јесте да су то интересне асоцијације у које људи улазе зато што желе, а не што морају, и да су територијално отворене, што значи не обухватају само територију општине Будва. Поред тога, у заједници са Телевизијом Будва, а у циљу продора науке у ову производњу, обезбиједили смо и снимање телевизијске серије под називом "Дарови природе". Ову серију наши грађани могу да прате једном недељно. До сада је снимљено преко 30 епизода.

У току ове године, захваљујући раду Удружења сточара, а такође и уз помоћ Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде, набављена је сточна храна по бенифицираној цијени и распоређено је пољопривредним производицима преко 150 тона. Поред тога распоређено је преко 70 тона минералног ћубрива, такође по бенифицираним цијенама. Наравно, ово смо успјели захваљујући раду Удружења. Поред тога и пчелари су добили по бенифицираним цијенама кошнице и потребни репроматеријал.

Такође, у циљу стимулисања производње маслињара подијелили смо 100 маслинових садница.

• Један број грађана, посредством Владе Републике Црне Горе, добио је кредите као помоћ за бављење пољопривредном производњом. Колико су те стимулативне мјере показале исправним и да ли ће се са тајком праксом наставити?

- На територији општине Будва веома мали број грађана је добио кредите у циљу стимулисања пољопривредне производње, што сматрамо негативним. И даље се у одлучивању о кредитима размишља на "стари" начин да је Будва само туристичко подручје и да овде треба форсирати дјелатност из области туризма и угоститељства. Веома је тешко доказати људима који одлучују о кредитима да је јефтиније купити маслиново уље него га производити. Мислим да ће демократски развој друштва довести до промјена у овом скваташњу, као и свим осталим областима живота.

И ове године вршена је заштита маслиновог рода као што је то био случај и претходне године. Изведена су два третирања заштите. Акцију су организовали Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде и општина Будве, Бара и Улцињ. Захваљујући томе, ове године имамо доста солидан род.

• Велики пожари посљедње двије године прогутали су на хиљаде маслинових стабала, па је насталу штету тешко процијенити. Посебна Општинска комисија бавила се анализом настале штете, па нам решите до каквих је

ВЕЛИКЕ МОГУЋНОСТИ

вама изврши кредитирање потенцијалних пољопривредних производица. Наравно, свакако не да стимулација буде дата у новцу јер нема злоупотреба тих средстава у претходном периоду, већ стимулацију треба дати у виду основних средстава (пољопривредне машине, саднице, сточна храна итд.).

• Постојећих година све више пажње посвећује се маслињарству, поготово када је ријеч о заштити маслиновог рода. Колико се те мјере одражавају на квалитетан род маслињaka?

Наглом урбанизацијом територије општине Будва дошло је до још бржег уништавања маслињака у задњих тридесетак година. На почетку овог периода у нашој општини био је око 70.000 маслинових стабала, да би данас, нажалост, пали на цифру од око непуних 40.000 хиљада масли-

њултата дошло?

- Нажалост, у задња два пожара на територији Речевића изгорело је око 7.000 маслинових стабала и око 450 стабала осталог врха, што сматрамо катастрофалним. Основни узрок ове катастрофе је немар власника маслињака. Маслињаци страдали у пожару углавном су били недовољно одржавани, а у великом дијелу чак и запуштени. Због тога вонаша власника маслинових стабала добили смо ово што смо добили. Уништени су маслињаци углавном старости од 80 до 100 година. Значи, маслињаци који би требало да буду у пуном роду. Међутим, када је већ дошло до те катастрофе сада би требало размишљати о ревитализацији маслињака. По нама, требало би примјенити тзв. "француски модел". У Француској је у току зиме 1956. године

дјелове, окопати око пања у пречнику од 5 м, наћубити са 50 кг стањака, а већ у фебруару треба га прихранити вјештачким ћубривом.

У другој години већ ће се показати резултати рада из претходне године. Из пања ће изникнути велики број изданака, можда чак и стотину. Да би се правилно развијали изданци потребно је и у другој години извршити припрему вјештачким ћубривом, а такође извршити заштиту изданака против "пауковог ока" и "маслиног мољца".

У трећој години треба извршити избор изданака. По правилу остављају се три најјача изданака, а примјенију се агротехничке мјере у претходном периоду.

И у наредне четири године треба такође посветити пажњу овим изданцима. У седмој години долази до првог рода. Истина, род је прве године мали, али смо успјели да из "пепела" добијемо нову биљку коју треба да оставимо будућим генерацијама.

• Да ли се у Секретаријату за привреду општине Будва, у сарадњи са надлежним републичким институцијама, покљаня пажња заштити и унапрећу рибљег фонда?

- У циљу заштите рибљег фонда и очувања чистоће мора, један број грађана Будве организован је у удружења, сходно Закону о невладиним организацијама. Њихове активности иду у правцу да у заједници са надлежним органима у Министарству пољопривреде, шумарства и водопривреде, а наравно и уз помоћ МУП-а, организују што ефикаснију заштиту љепоте и богатства нашег дијела мора. Нажалост, имамо утисак да се и даље не посвећује дољна пажња од стране надлежних органа, односно да се заштита изводи у виду повремених акција, а не у континуитету. Зато долазимо у ситуацију да се често изловљава риба и уништава рибља млађ недозвољеним средствима, а дешава се да се и у луци уништава риба динамитом. Мислим да Удружење треба агресивније да наступа према надлежним органима како би се успјело да мјере заштите буду ефикасније.

Такође, еколошка служба требају више времена да проведу у контроли потенцијалних загађивача и да се предузимају ефикасне мјере, па чак и мјере припреме у циљу заштите морске површине. Овде се, првенствено, мисли на разне јахте и барке које свакодневно улазе у нашу луку, а исто тако и на канализациону мрежу за коју знамо да је уведена у море.

Познато је да ЈП "Морско добро" преко стручних служби врши анализу чистоће морске воде, поготово у туристичкој сезони. До сада имамо позитивно искуство, море је било у дозвољеним границама чистоће.

• Која ће бити Ваше главне активности током наредне године, када је ријеч о унапређењу пољопривредне производње?

- Све досадашње активности у циљу развоја пољопривредне производње на територији општине Будва, обавезују нас да тој дјелат-

ности у наредном периоду посветимо још већу пажњу. Производња хране свудје у свијету добија на значају, па се надамо да ће тако бити и на нашем подручју.

Активности ће бити усмерене на неколико праваца.

У области сточарства иницијатива се на сљедећа опредељења: повећање физичког обима производње засноване на повећању производности по грлу, побољшање расног састава, рационализација коришћења пашњака, ефикасна здравствена заштита и ефикасна улога струке и науке у производњи.

У области воћарства води се рачуна о изградњи мини-плантажа, о избору врсте и сортимента воћних врста прилагођених мирко клими и релеју. Сматрамо да од воћних врста треба форсирати подизање засада суптропског биља, као што су смокве, маслине, нар, јапанске јабуке, цитруси, бадем, киви, итд., а треба покушати и садњом нових воћних врста: фејола, пасифора, јапанска мушмула итд.

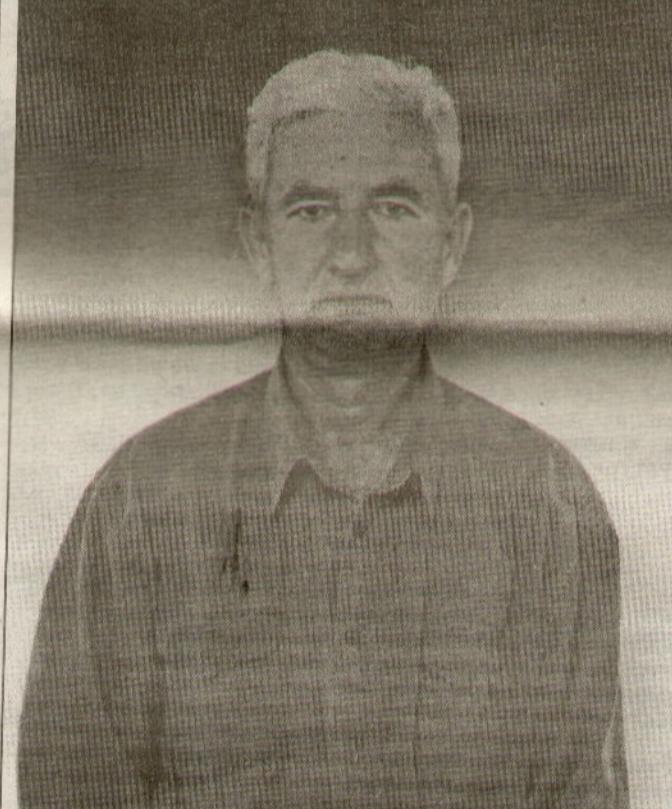
Такође, треба да се посвети пажњу и пчеларству. На територији општине има обиље биљака медоносне флоре, што омогућава да се може производити велика количина висококвалитетног меда, врло цијењеног на домаћем и иностранском тржишту. Мада су природне могућности велике, природни ресурси су делимично искоришћени, па тако бесплатне сировине: полен и нектар неповратно пропадају.

Посебну пажњу треба да посветимо заштити пољопривредног земљишта. Заједничко са надлежним републичким институцијама, покљаняјући пажњу и претварање пољопривредног земљишта у непољопривредне сврхе, поготово не у грађевинско земљиште. Из тог разлога треба водити рачуна да се не дозволи даја урбанизација пољопривредних површина, а у циљу ефикасније заштите треба користити надлежне инспекцијске службе.

• Колико су Ваше активности на унапређењу пољопривредне производње присутне у јавности и колики је утицај медија на популарисању даљег развоја пољопривреде на подручју Будванске ривијере?

- Мислим да је општа дејностаја крећања друштва и државе довела до појачаног интересовања медија за активности које се дешавају у области пољопривредне производње у Републици, а то је случај и у нашој општини. Готово да нема дана да у средствима информисања не буду објављене информације о активностима и мјерама које предузимају представници државних и локалних органа у циљу унапређења ове производње. У овом посебно предњаче локална средства информисања, Радио и Телевизија Будва и, наравно, "Приморске новине". Мислим да је то добро пошто је и наш циљ да грађани, а посебно пољопривредни производи, буду упознати са свим мјерама које се предузимају за унапређење пољопривредне производње.

Разговара:
Ранко ПАВИЋЕВИЋ

За унапређење пољопривредне производње: Василије Милановић

нових стабала, а и од тих 40.000 обрађује се свега око 30%. Маслине су и даље прешутене same себи, односно алтернативној плодоцјени. Наша производња, нажалост, је у овом нивоу изморавања маслине због ниског температуре и маслине су биле готове дестековане. Међутим, Французи су то стање искористили да на територији где су се налазили изморавања маслињаци подигну нове са свим примјенама агротехничких мјера и, наравно, посебно примјеном науке.

АКТУЕЛНОСТИ

ВЕЛИКИ ПРОМЕТ

• За девет мјесеци ове године, са таржинија Будве, Бара и Улциња, авионама JATA са аеродрома Тиват превезено 32.000 туристика на домашим и међународним линијама. То је 160 одсто више него 1998. године, или 400 посто више у односу на прошлу годину.

У пословници JATA у Будви кажу да је тако велики промет остварен захваљујући настојањима оператива JATA да изађе у сусрет свима путницима и туристима, као и јефтиним цијенама превоза

од Тивта до Београда и обратно.

Цијена повратне карте на линији Тиват - Београд посљедњих 14 мјесеци износила је 52 њемачке марке, а од 13. новембра, повећана је 100 посто

и износи 104 марке. Током туристичке сезоне са тиватског аеродрома полијетало је до 18 авиона дневно, а у зимском периоду авиони за Београд лете два пута дневно.

ЖЕНСКА ПРАВА

• У организацији невладине организације „Женска акција“ из Подгорице и њемачке невладине организације „Фридрих Еберштадт“, у Будви од 3. до 6. новембра одржан семинар под називом „Људска права - женска права“.

У оквиру овог пројекта одржана су четири семестра: репродуктивна права жена, жен-ска права у политици, жене у медијима и жене у транзицији. На семинару је учествовало

око 30 жена из Црне Горе и бивших југословенских република.

ДИЈАЛОГ КАО РЈЕШЕЊЕ

• У хотелу „Александар“ у Будви, од 5. до 8. новембра, одржан семинар на тему „Дијалог као средство културе и комуникације преко етничких граница“.

Организатор семинара је „Нансен дијалог центар Црне Горе“ са сједиштем у Подгорици, а било је при-

сечно око 50 учесника из Црне Горе, Републике Српске и Босне и Херцеговине.

Предавач на семинару је био Стојан Брин, професор на Нансен академији у Лилихамеру у Норвешкој.

ПАУЗА У „АВАЛИ“

• Након усјечење шумарске сезоне транс хотел „Авала“ у Будви затворен почетком новембра а биће поново отворен 25. децембра.

За то вријеме, хотел ће бити реновиран, како би спремно дочекао госте који ће у њему провести новогодишње празнике.

Током овогодишње сезоне, до 1. новембра, у

„Авали“ је остварено 62.715 ноћења, што је на нивоу из 1998. године. У укупно оствареном промету инострани туристи су учествовали са 20 одсто. Као и ранијих година

подсезону у овом хотелу обилежили су бројни скупови, семинари и сајветовања, а коначни финансијски резултати, за ову годину, још нису познати.

УКЛОЊЕНЕ РЕКЛАМЕ

• Комунални инспектори почетком новембра у Старом працу у Будви уклонили више од 100 реклама разних фирми, превозника и бутика који за њих нису имали поштребну дозволу.

Акција је услиједила када је власницима тих објеката још у октобру био дат рок да написе легализа-

цију. У комуналној инспекцији кажу да је то учинило само десетак власника локала у Старом граду док већина није имала одобрење Завода за заштиту споменика културе са Цетиња.

ХОТЕЛИ БЕЗ ГОСТИЈУ

У пет отворених хотела на Будванској ривијери: „Могрен“, „Лоза“, „Адмирал“, „Аквама-

рин“ и „Панорама“, средином новембра боравило је само 65 гостију.

ПРЕБРОЈАВАЈУ МАСЛИНЕ

• У организацији Секретарија за привреду и финансије оштавши Будву 17. новембра почео је пребројавање маслинових стабала на подручју Будванске ривијере послије чеја ће се присуји изгради маслинових стабала.

Циљ акције је, како нам је рекао Вакко Милановић, савјетник за пољопривреду у општини Будва, да се утврди тачан број ма-слина на овом подручју.

На основу тога ће се касније утврдити начин ревитализације стабала на великом по- жарима посљедњих двије године, одредити средства за ту намјену и договорити њихова заштита.

Акција ће, у сарадњи са

члановима Удружења ма-слинара Будве, трајати наредних 15 дана.

ФРЕСКЕ ИЗ ГРАЧАНИЦЕ

• У Модерној галерији у Будви, у организацији Духовног центра „Свети Стефан Штиља-новић“ из Будве, 5. новембра отворена је изложба макарија из Грачанице коју је веома усјешно урадила макарија Ијуманија Соколичка

Изложено је око 30 копија фресака које су побудиле велику пажњу приступних на отварању.

Издожбу је отворио отац Лука из Цетињског манастира, нагласивши, поред осталог, да је мати Макарија

својим радом и умијећем по- казала како изгледа истински људски лик, заробљен на фрескама у Грачанице.

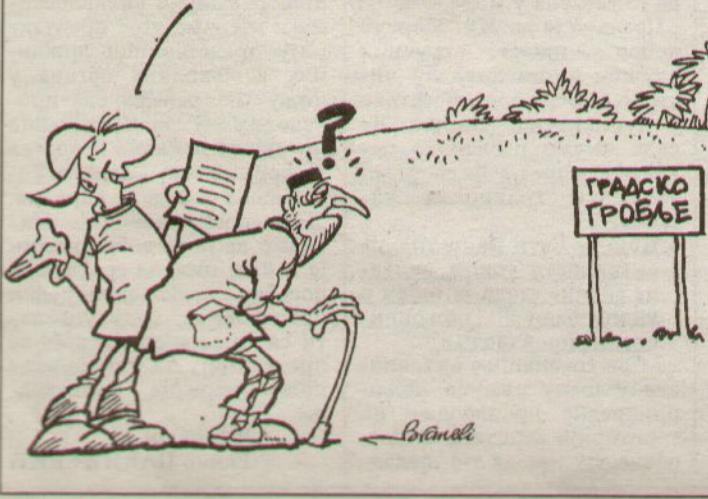
ЗАТВОРЕН ХОТЕЛ „АЛЕКСАНДАР“

• Послије овогодишње шумарске сезоне хотел „Александар“ на Словенској плажи у Будви затворен 7. новембра.

Коначни резултати пословања за ову годину још нису познати, али у управи хотела кажу да неће бити лоши.

Током новембра и децембра обавиће се одређено дотерирање хотела, а поново ће бити отворен за госте уочи новогодишњих празника.

АКО ЈЕ ПО ГУП-У, БЕДЕ, САРДИЋЕМО ТЕ
БАР ДВА КИЛОМЕТРА ОДАВДЕ...

ИЗМЕЂУ ДВА БРОЈА

• Јавно предузете „Морско добро“ из Будве, у сарадњи са шесдесет првима оштавшима, ради на пројекти изграде кашалота моћућих инвестиција у туризаму.

Ријеч је о својеврсној брошуре која ће садржати податке о слободним мањим локацијама за инвестиције које су у државном власни-

штву, за које постоје пре-двиђени урбанистички планови.

Каталог ће бити штампан на 3 језика и садржаће нео-

пходне податке о могућим инвестицијама.

Завшетак овог пројекта очекује се у првој половини идуће године.

КАТАЛОГ ИНВЕСТИЦИЈА

• Ненад Ђорђевић, познати београдски бизнисмен и некада истакнути члан ЈУЛ-а, који већ дуже времена борави у свом хотелу „Адмирал“ у Будви, мораће да пресуди Основни суд у Коштуру да враши дио парцеле на којој је бесправно изогађен зид око хотела „Адмирал“ која је власништво Београдске индустрије шива

НЕНАД ЂОРЂЕВИЋ ПОНОВО НА СУДУ

Ријеч је о површини од 546 квадратних метара земљишта која је сада саставни дио Ђорђевићевог хотела, а коју је очигледно узурпирао.

Пресуда каторског суда је, како је новинарима изјавио адвокат Марјан Милошевић из Котора, који заступа БИП, потврђена на Вишем суду у Подгорици, па су на тај начин иссрпљени сви правни лијекови које је тужени могао користити.

И ако је до сада петнаест пута било заказивано рочиште, јер је ријеч о поступку извршења, тужени и његов пуномоћник, нису се појавили ни на једном рочишту. Сваки пут је тражено одлагање због заузетости или због болести Ђорђевићевог адвоката.

Ђорђевић упорно избегава да се појави на суђењу очигледно знајући да се поступак не може провести без присуства тужног.

РЕЗЕРВАЦИЈЕ ЗА ЧЕШКЕ ТУРИСТЕ

• Судећи прма уговору између ХТП „Будванска ривијера“ и познатог чешког шуријета „Фишер“ из Праја очије је да ће идуће године гађајићи љеши на Будванској ривијери бити чешки туристи.

Чешки туроператор је већ сада резервисао стотину мјеста у хотелима на Будванској ривијери, а по-

четком маја идуће године биће уведен и посебна чarter авио линија од Прага до Тивта којом ће сти-

зати чешки туристи.

Припремио:
Ранко ПАВИЋЕВИЋ

ПАО СА ЧЕТВРТОГ СПРАТА

• Пејтлојодишићи Александар Губеринић пao са четвртвој сираћа зграђе у насељу Блокарица у Будви

Малишан, срећом, нема техничких повреда и сада се успешно опоравља на дјечијем одељењу интензивне његе Клиничко болничког центра у Подгорици.

Према налазу полиције Александар је тог јутра остао сам код куће јер је отац био на послу, а мајка је треутно била ван куће. Џечак је изашао на трасу стања, попео се на столицу и у једном тренутку пао преко ограде балкана са висине од 13,2 метра.

На земљи су га убрзо примјењени радници са оближњег радилица, пошто су чули како дозивају своју мајку. Џечак је, према налазу љекара, задобио само лакши потрес мозга и нагнjeчење кука.

ЖРТВА У САОБРАЋАЈУ

• У саобраћају несрећи која се дошло у 6. новембра око 100-ак километара изнад Будве, на магистралном ширу Будва-Цешине - Погорица, појавила се џанка

Поповић (43) из Будве.

Како је новинарима саопштио истражни судија Основног суда у Котору Борис Савић да несреће је дошло када се аутомобил „Фолксваген“ комби, регистарских ознака БД 74-97 којим је управљао син погинуле Милорад Поповић (22), преврнуо на клизавом коловозу.

ИЗ СУСЈЕДНИХ ОПШТИНА

ЦЕНТАР ЗА ОБУКУ ПОМОРАЦА

У Јадранском бродоградилишту у Бијелој биће формиран Центар за обуку поморача и обуку специјалиста за рад на ремонту бродова. Иницијатива је потекла од бродоградитеља Бијеле и Агенције за украдај поморача „АЗАЛЕА“, а финансијски стручњаци јапанске фирме.

ЗИМИ - СПОРТИСТИ

У Тивту су се овдје припремати током децембра, јануара и у првој половини фебруара. Пун пансион, који подразумијева и појачану исхрану, за спортисте износи 35 марамака. За агенцијске госте пун пансион кошта 30 марамака, а полупансион 25.

НОВИ ПУТНИЧКИ ТЕРМИНАЛ

Путнички терминал барске луке добиће ново руко. У његову адаптацију и додградњу биће утрошено близу четири милиона марамака. Новац ће бити обезбиђен из средстава предузећа „Прекоокеанска пловидба и повољних банкарских кредита“.

У приземљу објекта који покривају простор од 3.350 квадратних метара налазиће се reception, агенције, банкарске испоставе, фришопови, самопослуга, просторије за царина, МУП и инспекције.

РУКОПИСИ ИЗ 11. ВИЈЕКА

У самостану Светог Антуна у Котору стручњаци су недавно дошли до занимљивог открића. У библиотеци овог дrevnog сакралног објекта пронађени су ријетки мисни рукописи, писани каролином за које се није знало да постоје. Претпоставља се да потичу из 11. века. Занимљиво је напоменути да су се ру

ске службе. На спрату ће бити галерија са изложбеним, продајним и пословним просторима, јахтинг клуб, канцеларије за луксузне службе и велики ексклузивни ресторани.

- Путнички терминал биће један од најексклузивнијих граничних прелаза у СРП. Сви послови наредне туристичке сезоне, каже Саво Марковић, директор Сектора правних и општих

ЗАПИСИ

КА ОБНОВИ ПРИМОРСКИХ СЕЛА

ЛИНИЈЕ ПРИМОРСКОГ ПРЕДЈЕЛА

Форман и Годрон, у већ антологијској књизи *Предеона еколојија* први пут објављеној прије неких петнаестак и више година, истичу неколико кључних структурално системских елемената који граде један предио. То су, најприје, „матрица“ - велика површина у предјелу прекривена доминантним врстама и биоценозама која кључно одређује тип, карактер, па и дух читавог пејзажа, затим „крапица“ - малена површина чији се живот битно разликује од онога у околишну, у матрици, те најзад „коридор“ - што је природни пут повезан са другим сродним путевима са којима чини мреже на којима почива живот предјела. Ријеч је, значи, о систему „биолошких ауто-страда“ којима се живот пребацује са једног на друго место, из једне тачке у другу. Појилишта, мјеста и ареали улова, „камење за одскок“, скровишта, па све до самог хабитата у коме се гаје млади, све је то повезано линијским системима подједнако битним за очување и поједињих врста и предјела.

У нашем приморском пејзажу могуће је издвојити најмање четири или пет различитих линијских система који обезбеђују проток животних материја, од кретања семена па до топота дивљих свиња. Прије свих ту су системи потока, затим природне стазе кретања поједињих врсти дивљачи, иза њих, ни мало неважнија јесте мрежа сувомеђа, па онда прастари путеви и стазе чобана и најзад, где изненађења и локална брдска путна мрежа. За ово задње дају само један пример. Колико прошлих година на једној дионици пута за село Куљаче сваке вечери, када падне први мрак појављивао се један исти парлација. Наш асфалт био је њихово ловиште. Претпоставка да се дивљи живот не може навићи на људским радом створене структуре сасвим је погрешан. Најбољи доказ томе је само сувомеђа која у својим шупљинама, својом способношћу да задржи и земљу и влагу, својом понудом хлада представља добро станиште за десетине врста. Сувомеђа је нека врста живице Медите-

рана. Ову функцију коју живица има у континенталном предјелу, на Медитерану има сувомеђа.

Нажалост, данас смо сведоци немилосрдног уништавања управо линијских система предјела. Неће нам помоћи очување ниједног сегмента градитељске баштине уколико заједно са њом не очувамо управо пејзаж и његове линијске структуре. Ако очувану баштину разумијемо и као средство производне привредне гране од које приморје живи, значи туризам, онда би било сасвим природно да се управо у том сегменту налазе и најжеши заговорници интегралног приступа заштити. Околиши неких новијих градњи намијењених туризму говоре управо супротно - говоре о озбиљном неразумијевању очуваног предјела и никаквом несхватању сачуваних линијских структура предјела. Бахато засипање горњих и средњих потеза потока различитим ћубретом - од грађевинског шута, преко непотребних ствари међу којима простижно место држи иструлио шпорет или „оглодана“ школка каквог ауто модела из шездесетих, самоиницијативна је акција потпуно несвесних грађана. Чињеница да су доњи токови потока, значи они који су увек налазе у урбанизованим зонама уз море, још теже уништени упозорава на озбиљну опасност за шире предионе екосистеме. Планско површинско канализирање увођење некад живих вода у подземну канализацију као и други грађевински захвати, донекле схватљиви са становишта заштите од бујица, стављају се под озбиљан знак питања у многим срединама које држе до своје окoline.

Други тежак вид сакаћења мрежа које обезбеђују кретање живота, вид који данас још увијек није у тој мјери постао опасан или је из дана у дан све виđљиви, јесте уништавање стarih сувомеђа. Ове конструкције су подједнако настале и као потреба чишћења скелетног земљишта, и као потреба задржавања очишћене земље од одрона или и као потреба ограђивања. Њихов еколошки значај се

учочава тек данас, мада је сасвим јасно да та њихова функција у прастаро вријеме није ни могла да постоји. Састављене од камена зиданог усвоја, ове конструкције су биле способне да се деценијама очувају, након чега су морале да буду обнављане, а дјелови и из нова грађени. Са пропашију старијске агрокултуре пропадали су и ови бедеми. Данашњи допринос том процесу долази од неуког, али не ријетко и бахатог грађевинарства. Довољан је само један лак и површан студијски обилазак да би се јасно видјело да народ више не гради сувомеђе. Уместо њих, сасвим безразложно подижу се бетонски потпорни зидови. И уколико би могло да се разумије зашто се то чини у зонама које су урбанизоване, тешко је да се такав поступак прихвати на селу, у дјеловима који су утијесном дослуху са природом. За разлику од мреже потока која јесте јавно добро, систем сувомеђа то није. Отуда његово одржавање мора много више да почива на свијести људи о потреби рада са, уз и преко природе.

И док многи, руководјени старијим поимањем просторно еколошких структура, вјерују да централна пажња у чувању наслеђа треба да буде усмјерена на тему „матице“ и евентуално „кртице“, дотле савремено оријентисана професија спас целине предјела, укључујући у њих и антропогене творевине, види у паметном очувању и обнављању и линеарних система. Данас, када су еколошка теме зацариле свим спацијалним дисциплинама - од презервације културно историјских споменика преко стандардног урбанизирања па до регионалних планова, потребно је да одговарајуће друштвене установе и тијела окрену свој поглед ка оним линијама које растачу вријеме и људска обијест, без обзира да ли се ту радило о једном потоку који се систематски заједи, или аустријском војном путу који пропада под налетима киша. Сачувана линија чува цртеж пејзажа, а овај пак чува дух предјела.

Владимир МАЦУРА

ПЈЕСМЕ ИЗ ТРАВЕ

ДНЕВНИК Н(обијара) Н(адничара)

Пише: Сабо Грегобић

ну, тамо око мостова округа Медисон, истиниту причу о Роберту Кинкејду, фотографу свјетске класе и Франчески Џонсон, жени фармера из Ајове. Препоручујем је средњовјечним читаоцима, наравно и осталима, чак и запосленима јер прича има 182 стране, разумије се без рјечника, такође и без обзира на степен образовања, веома освјежава и држи неко вријеме. Бестселер који мирише на прохујала времена, писан је на компјутеру и вјерујте ми на ријеч, ништа није тиме изгубио. Добра љубавна прича, која не тјера сузе на лице, може се написати новом правом којом се може добро видjetи неколико деценија уназад. И да све буде: у тренду. Фала Богујош има прашњавих путева сеоских, има и траве плаве, али како оно с љубављу стојимо? Идем да послушајем.

Седамнаестога новембра. Већ готово двије недјеље тјемпература није силаизала испод дводесетог подеока, штеде се дрва и струја, маслине без вјетра слабије опадају. Почеко сам да радим али за новине слабо шта има. Некако ми и руке отежале, љепше је дражти књигу у рукама, него надничарити ријечима. Што је, ту је: пишем о томе како су филмације италијанске оживјеле Свети Стефан. Снимију по сунцу новембарском, телевизијску серију, сличну „Хоботници“ и причају новинарима: само смо позајмili вашу обалу, иначе радња се ништа вас не тиче. Мафија је албанска и италијанска, ви издајете простор. О лукавих Италијана, као да смо ми наивни. Па знамо ми добро да ништа с њима немамо по том питању.

Таман сам с муком привео текст о филмовању јесењем око „свеца“ који се огрнуо тишином нешто радије, када ми Микан Трновити саопштава важну вijest: ускоро ће у јулу остати, вели, само Ивањдан и Петровдан.

Осамнаестога новембра, у суботу. Био је бал... Збогом сунце новембарско, стигле кише. Како је и ред у мјесецу претпоследњем. Задувало уз то па опало оно малсина што је сунце било везало за гране. Сагињу се они без комплекса, из потребе. Остали бистре америчку политику, кад тамо ништа ново. Броје још гласове на Флориди, прво су то чинили машинама, па сада, кажу, да ће и ручно.

И код њих запело по том питању, има и лутње, али веле неће бити краје. Тамо је гријех красти гласове, а то се и кажњава. Вјерујем им посве, тако је код њих одавно. А око се већ неко дрзне, ту је Веља Илић с багером. Није Америка далеко тако, а ми смо ту с големим искуством. Без премца.

КУЛТУРА И УМИЈЕТОСТ

ИЗМЕЂУ РЕДОВА (10)

Пише: Ерих КОШ

„Људи по које су дошли увчеве“ забелешка Албера Камиа, тема за проповетку, нажалост ненаписана. Можда и зато што је и та једина, назавршена реченица, садржавала у себи цељу једну проповетку. Сву страву коју је тренутак садржавао. Даља разрада ве- роватно би само разблажила утисак.

*
Постаните камен, док још има времена!“ Албер Ками. Или: док вам камен нису ставили више главе.

*
„Погрешка произилази из искључивости“ каже Паскал. То би значило да погрешку чинимо ми. Да она произилази из нас и нашег мишљења - искључивог, недруштвеног, не коригованог туђим.

*
„Прво што писац мора научити је вештина преношења оног што писац осећа, у оно што жели да други осећају.“

Албер Ками

*
„Сва Кафкина уметност - по Камијевом мишљењу - састоји се у томе да читаоца присиљава на поновно читање. Његови свршеци - или непостојање свршетка - (у ствари не постојање пишчевих тумачења и за- кључака јер свршетак обично има) сугерирају тумачења која нису доволно јасна и која захтевају да причу прочитамо под новим углом како би нам се учинила основаном, каткад постоји двострука или тро- струка могућност интерпретације, а одатле потреба за поновним читањем други или трећи пут“.

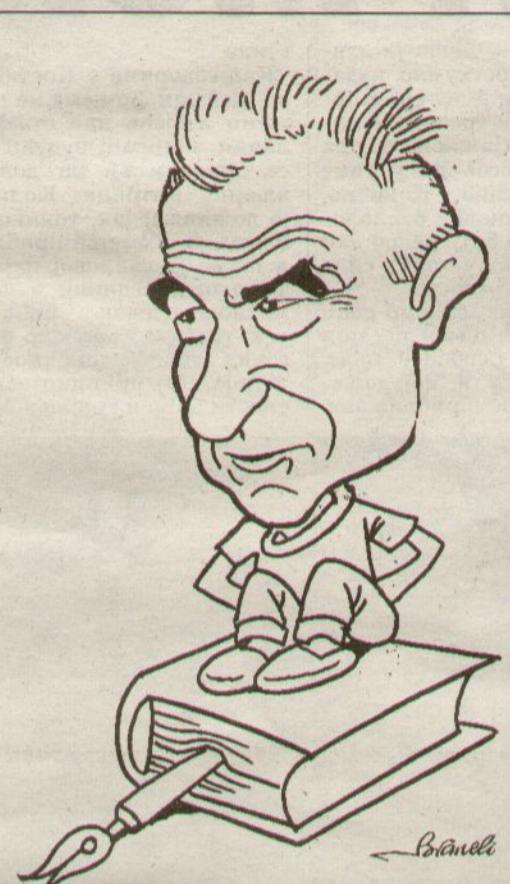
Ово је важно знати сваком проповедачу, али шта ако читалац, као што најчешће бива, нема воље, времена или стручња да поновно узме да чита проповетку? У ствари требало би и да она остане отворена у његовој свести и да у мислима поновно пређи њен смисао.

*
Нема већег оптерећења за нацију но успесно изведена побуна, устанак и револуција. Тај успех прелази у мит који обавезује на витештво сваког појединца, његов члана. У Француској на перманентну побуну (после револуције 1773, 1830, 1840, 1871), у Енглеској на демократске слободе (Магна карта и Кромвелова побуна), у Америци на људска, грађанска права (после рата за ослобођење) и у Србији на јунаштво и војничке врлине (после устанка против Турака 1804).

*
Монтескеје је записао: „Има таквих глупости да би глупост већа од њих више вредела“. То је изгледа разлог због кога су се наши у садашњој ситуацији и под понижавајућим условима одлучили да учествују на Олимпијади у Барселони.

*
Да ли постоји трагичан дилетантизам? пита се Ками у својим „Свескама“. Рекло би се да постоји, зависно од тога на кога се односи. На дилетанте или на публику. И у којој области: уметности или политики.

*
Невоље демократије - не кудећи јој веру:

1) Сви сматрају да нешто представљају.

2) Сви сматрају да имају право.

3) Сви сматрају да имају нешто да кажу.

*
„Савремена књижевност: лакше је шокирати него убедити“.

Албер Ками: Свеске

*
Сократ, пошто га је неко ударио ногом: „Да ли бих поднео тужбу да ме је магарац ударио копитом?“

Диоген Лаертије, II,21

*
„Политика“ од 25. јула 1992: „Од седам градских јавних комуналних предузећа у Београду само једно: „Погребне услуге“ послује без губитака.

*
„Нема већег греха но сматрати са великим писцем. Показало се да такав злочин постиже тешку казну“. Ту Китсову опомену као да су прочитали и упамтили и наши претендентиозни писци. Они се чувају да се проглашавају великим писцима, али дозвољавају новинарима и критичарима, нарочито онима са ТВ да их таквим проглашавају. Смањују на тај начин своју одговорност и рачунају да ће тако поделити и казну с онима који су их извикали за краљеве књижевности.

*
„Изненађен сам што сувише мислим. Треба мислити што је могућно мање. На ствари које се не тичу постојања ни непостојања, ни свега, нити ичега. Мислити на политику, на дневне проблеме, на актуелне проблеме. Имати брига. Преокупација. Тако нема тескобе“.

То себи говори осталери Е. Јонеско. Нама, у нашим неприликама, такви савети су сувиши. Од сличних преокупација и проблема, које не можемо да решимо и савладамо, ми и не мислимо иначему другом до о политици. То нам сад дође једнако необавезно и бе- смислено као фудбалске утакмице. Један тим гура лопту на једну страну, а други на другу.

Стари поредак је, кажу, срушен - или се срушio. Свеједно! Али не само у државним односима и светској политици. Срушен је и у стварима морала. Нема више ни закона ни судија. Не респектују се више ни норме садашњости, нити се води рачуна о будућности. А неодговорност и хаос, који су проповедали амерички писци „битници“ (Керуак, Бароуз, на пример) нису успели да наметну своју земљи, али је она то подарила готово свем осталом свету.

*
„Скривени живот и делање стваралача, нарочито великих, стоје према њиховим писмима и свајама као дебело море према својој пени“.

Исидора Секулић

*
Има милиона и милијарди људи. Писати о појединцима то је као извлачити на обалу рибе из мора где ће сатрунти и распасти се. Пре или касније то значи сахараните те људе на неком књижевном гробљу на коме ће трава ускоро прогутати њихове гробове. Оно што остаје то су проблеми са којим су живели и које ни они ни писац нису умели да реше.

*
„Кад је један Енглез или енглеска породица срећна, она се као зејтин дели од воде.“

Исидора Секулић

*
Има се утисак да је западном, имућном и доконом свету досадно у њиховом непокретном доброташтву. С времена на време они подстичу и подгревају сукобе негде у свету (Либан, Кувајт и Босна, на пример), убацују ужарене фитиље да би се нечим забавили. То су неке нововеке, модерне, гладијаторске игре маскиране хуманистичким циљевима. Саосећајући, тобоже, са људима који пате, они прете да ће бомбама разорити све наше градове као да у њима, такође, не живе људи.

Круг, обалом (24)

СТВАРАЛАЧКИ ИЗАЗОВИ

Пише: Мило КРАЉ

Има књига које на друге писце не врше само снажан, својеврstan утицај него чине и више од тога: над њима они добијају жељу да их „дописују“ (размије се, сопственом стваралачком имагинацијом), да они што се у тим књигама тек наслучају, исказују и развијају (опет, наравно, својим књижевним исказом), да посматрају ствари изнутра траже њихову другу, скривену или мање видљиву страну. Такве књиге су најчешће документаристички записи, свједочанства, преписке, „сироре“ хронике и слично, дакле - оно што није имало амбиције да буде литерарно штиво, већ да послужи у неке друге сврхе. Та „нелитерарна“ грађа, међутим, може за писца да буде итекако инспиративна и изазовнија од многих појава из непосреднog окружења.

На мене су тако дјеловале тек неколике књиге, међу којима су, прије свега, зборници старих црногорских сентенција, о којима сам већ писао, па се тиме овде не бих бавио. Бавио бих се једном другом, друкчијом, али по нечemu и сличном књигом - „Казивање старих Требежана“, која ми прије више година дошла, готово случајно, у руке. И док су старе црногорске сентенце још при првом читању у мени изазвале неодољиву потребу да пјесmom „уђем“ у њихов чудесни и инспиративни свијет, „Казивања“ су прочитана, малтене „зaborављена“, да би се једног дана, дosta година послије читања, „вратила“ као истински стваралачки изазов.

Има милиона и милијарди људи. Писати о појединцима то је као извлачити на обалу рибе из мора где ће сатрунти и распасти се. Пре или касније то значи сахараните те људе на неком књижевном гробљу на коме ће трава ускоро прогутати њихове гробове. Оно што остаје то су проблеми са којим су живели и које ни они ни писац нису умели да реше.

Има се утисак да је западном, имућном и доконом свету досадно у њиховом непокретном доброташтву. С времена на време они подстичу и подгревају сукобе негде у свету (Либан, Кувајт и Босна, на пример), убацују ужарене фитиље да би се нечим забавили. То су неке нововеке, модерне, гладијаторске игре маскиране хуманистичким циљевима. Саосећајући, тобоже, са људима који пате, они прете да ће бомбама разорити све наше градове као да у њима, такође, не живе људи.

Има се утисак да је западном, имућном и доконом свету досадно у њиховом непокретном доброташтву. С времена на време они подстичу и подгревају сукобе негде у свету (Либан, Кувајт и Босна, на пример), убацују ужарене фитиље да би се нечим забавили. То су неке нововеке, модерне, гладијаторске игре маскиране хуманистичким циљевима. Саосећајући, тобоже, са људима који пате, они прете да ће бомбама разорити све наше градове као да у њима, такође, не живе људи.

од Вука Карапића поруку: Погледајте има ли што о животу старих Требежана!

А само неку децензију раније грофу Кочебоју, од кога је добио налог да испита живот и поријекло Требежана, досељених у Русију, херсонски губернатор одговори је службено: „Сви су они племићи ... и носе дугачке ножеве као у доба Карла Великог“.

Ко су, у ствари, били Требежани који су се почетком деветнаестог вијека из Црне Горе преселили у Русију и настанили недалеко од Одесе. Припадници племена које је живјело у непосредној околини Никшића и, као граничари, били посебно изложени сталним сукобима с Турцима, којима је Оношто био сажето и важно утврђење. Кад год би их позвао црногорски владика или руски цар да крену на утврђене бедеме града чинили су то без оклијавања, иако су добро знали да ће им Турци, као много пута раније, спалити сиротињске домове, а њих натjerati да спас потраже повлачењем у катунске или морачке недоступе - из сиротиње у још већу. Изнад њих и њихове муке укрштале су њима често невидљиве нити државних политика - и црногорске и руске. Око пресељења у Русију, понајвише. Због тога се и отезало, чинило се, у недоглед. А и када се један дio овог гордог племена обрео у Русији, на пољима која су им обећавала мирнији и удобнији живот, за многе од њих не би мира. У ратовима који усlijedili, појоште, у униформама руских војника, на далека ратишта, неки стижући чак и до Париза. А и битка за нека права потрајаће годинама. Тражили су, наиме, да буду третирани као племство, да имају права која из тог статуса произилазе. У књизи „Казивања старих Требежана“ на једном мјесту о томе пише:

„Стари су Требежани у животу своме млого виђели, и пренијели на себе мука и јада, но нама се чини да им никакве дуге зле године нису теже од 1818. и 1819. биле, нити су им више избраздале бригом на челу. Миса о Дворјанству и Колониству (ријеч је о већ наведеним правима - напомене М.К.) из главе им излазила није...“

У Одеси је, уважавајући препоруку Вука Карапића, Тирол нашао високог жандармеријског официра Ивана Стјепановића Драгићевића Никшића. Он је био директан потомак старих Требежана (Рођен управо исте године када су се они доселили у Русију, а и ожењен синовицом племенског првака Миље Лазаревића.

Појимо зато каквим-таквим редом. Угледни културни и научни радник Димитрије Тирол, кога су радознати и научници са српском српском племенском прваком Миље Лазаревићем. Ваљало би је опет штампати. Вјерујемо да се иницијатива за то налази на „списку“ намјера Удружења потомака старих Требежана које је недавно основано у Никшићу.

КУЛТУРА И УМЈЕТНОСТ

ПОРТРЕТИ

АПОЛОГИЈА МОРА

Пјесничко дјело може се разумјети само ако критичар за предмет власти те мисли има пишчеву мисао. Са таквих позиција треба прићи поезији Душана Костића, иако смо свјесни да критичарска улога неће бити нимало лака. Ако се објашњава Костићева поезија, не смјемо се задржати на њеним општим одредницама. Њу, у првом реду, треба сагледати у склопу спознајних и чулних својстава, пошто она највећима дестинирају у бићу самог субјекта који покреће мисао и оплемењује доживљаваја.

Ако имамо на уму Костићеву поезију, закључићемо да његова пјесма представља исповедну препознатљивост, дакако лирски објену. Али она је уједно и драма која се исказује кроз призму сјете и меланхолије. Код овог поете примјетни су и декоративни атрибути, но они су ту да појачају доживљајне фреквенције. Пјесник у први план истиче фантазијски фактор. Уз његову помоћ слике елементарне природе постају наглашеније, а осјећаја кондензованија и дјејственија.

Костићеви симболи односе се на вјечне теме: кратковјечје, љубав, нада, зебња, патња, срасlost са природом. Код те срасlostи доминира небо, море и горовити пејзаж. Имају широк спектар колоритности и фину лирску пјевност. Понекад и са „прочлачаким“ фрагментацијама које имају својеврstan занос и исказну сублимност.

Стални успон

У питању су разноврсни тематски кругови. Међутим, међу њима примарно место припада природи и меланхолији. Безаност за ова два феномена провлачи се од младићких дана, само сада са постојанијим рафинманом у њези стиха и у проточији дифузности доживљајних сублимената. То је и разумљиво јер поезија многе врline стиче и кроз искustvenu оптику, будући да у њој дјествује вријeme као неизbjежан faktor корекције и стваралачког сазијевања.

На вриједносно скали већи рејтинг имају збирке поезије настале у познини.

ТРИ СТИЈЕНЕ ШКОЉА

Тако је једном улјепшио лејшип у нашу кућу и више нисмо имали мира: шаласао - крилима шарним залјускивао душе губио боре на лицима нашиим. Ми - шири стијене школа на пучини ми - нейокреј ходни а лејшип смртан поштрава се

Будва, 2.8.1999.

Јасна Ч. ВУКОВИЋ

јим годинама. Осјећајни елеменат није изгубио разину снагу и полет, али је зато добио дубљу доживљајну верификацију, што је један од доказа да је Костић био пјесник сталног успона.

Дифузност мисли открива саму природу пјесника. Костићеве мисли подложне су сталним преобразовањима, тако да се једновремено исказују и као илуминација и као левитација. Свјетlost југа просто расцвјетава сновидбену мапу и тако расцвјетана омогућује пјеснику да дође до нових визујских склопова и значења.

Костић је препородио југ. Препородио га је у том смислу што је у природи медитерanskog поднебља нашао не толико физичку окрепу колико духовно подмлађење. У поезији овог пјесника непrekидно фигурира амбијент морског приобаља. Море је ту и свјетlost је ту. Али највише је душа присутна.

Она прима и еmituje све што се стапа са тим птицама окружјем, обухватајући притом многе појаве са вртоглаве траке живота. И оне које су повод за стријепљу и оне које навјешћују наду и примир. Оних других засијело је мање. Свијет све више тоне ка паду и гријеху и пјесник, дозивајући природу, призыва у ствари очишћење и спас.

Пјевajući o природи пјесников дух се не „откида“ од свакидашње јадивке, да се послужимо једном Тином досјетицом. Природа не означава самоизолацију. Бјежање у неки саможиви мир. Поета апострофира хармонијске биље тамо где се љубе југ и море, љут што та особеност није иманентна и на ма. Као да је неки пакленички удес загосподарио човјеком и пјесник би ради мисао о њему застожио слућењем среће.

Пјесник и природа

Шта је карактеристично за однос пјесника и природе? Ја бих рекао да је то идентификација са оним што се гледа. Међутим, гледање овдје треба схватити тако што се мисао узима за посредника у тој идентификацији.

Пејзаж југа је онакав какав се ојртао у ствараочевом доживљају. Данас је друкчији од јучерашића.

Отуда код Костића толико пејзажа, но увијек са новом aromatičkom. Сличност Костићевих пјесма је привидна. Свака од њих садржи жижу посебности. Највећима када се исказује у симболичким назнакама.

Костићева пјесма не може се замислити без емоционалног прелива, који је одувијек чинио важну окосницу пјесме. Ту је и мноштво слика које „прате“ визију до обликовног окончаша. Очito је да се Костићев дух не задржава на спољној страни виђеног пејзажа или ствари. Он заправо прилази кроз њих, тражећи суштину доживљајног склопа, што је предуслов да изживи себе. Емоционално код Костића је слућено, нарочито кад преноси слику дневног светлуцања у инспиративни тонус.

Бескрајно пространство мора није лијепо што је велико, него што је љепота збијена у пјесниковим речима. Уостalom, пјесма и нема другог циља да да од неодређеног стања створи постојано расположење. Његову хомогену структуру. Наш пјесник чини је све да то правило одржи, посебно у пјесмама резигнантне интонације. Јер и море, колико god да је лијепо, у пјесниковом доживљају хрупне и тамне наслаге сјећања. Контраст чини пјесму дубљом и љепшом, ако га је породио субјект. Југ није само ведрина. И непогоде треба уврстити у његово власништво.

Пјесми је напојен дато да до своје уобличености дође преко чулних и других релеја у раван сагласаја свих делова који је творе. Тиме хоћемо да кажемо да је и наш пјесник свој лирски доживљај природе „подупира“ чулним ослонцима који, дакако, траже умјешно руковање и снажан дар. Костић посједује и једно и друго. Његов доживљај не задржава се на југу као на географској категорији. Прије ће бити да се ту ради о души која је у залету екстазе. Истина, екстаза се не може структурирати као пјесничка творевина ако је није изњедрио тренутак заноса.

Костић на тренутку гради пјесничку вокацију, ујвјерен да вријеме постоји као збир тренутака. Као доживљајна, што ће рећи као поетска пунота. Доживљај мора, медитеранске свјетlostи, маслина и другог растиња, не да се замислити без уплива тренутка као инспиративне подлоге. Тренутак је нека врста свете генетске условљености. Пјесма га приhvata као свог правог заводника. Није важно у каквој је одори - сјете, пркоса, меланхолији. Важно је да је добио синтетичко и оживотворено обличје.

Што је сјета примјетно наглашена само је знак да су отисци узбуђења и страсти јачи у њој-него у расположењима друкчије мотивске заснованости. Сјета у Костићевом пријему диктирани је узлудношћу борбе са наопакостима живота (збирка поезије „Ако се наљуте птице“, „Браћо моја камена“, губитком воље особе „Тристија“ и збирке „Како ће

се ово звати“, која је изашла као постхумно издање). Пјесниције су од сјете начинио орган трепераве интимности. Саживио се са њим. Мислимо да у томе је гријештио. Коначно, зар пјесниково расположење може бити ведро ако га притиска зле силе стиха.

Кад говоримо о Костићевој поезији, вријеме не можемо избеги као стваралачки чинилац, будући да се оно темељи на доживљајној матрици. Колико је доживљај јак, толико је памтљив. Тиме се приближавамо Паскаловом филозофском одредници о неумитном сливу бића у ток трајања, односно његових значајних постулација. Тај принцип зависи ствари приближава

Тиха жејшва:

Душан Костић

Чини их сроднима. Ако сумња представља један пол човјекове драме, није ли нада њен свесрдни поправљач. Разгрђуји снове, Костић даје нади моћ ускрснућа. Он то чини тако што је снове и наду подвео под исти именитель. Дакле, нада проистиче из снова, а ови опет успостављају везу између визије и доживљаја. Једном ријечју, творе поетске стање.

Лирска слојевитост

Кажимо још неколико карактеристика о Костићевом дјелу, које је окончје живота постало не-како веће. Са више пажње улази се у његове свјетове, више значне у симболичкој структури и творењу. Поета није прећуткао животне нелагодности. Рекли бисмо да их је на свој начин ракурсирао, користећи притом дискретан критички однос, нарочито ако се ради о проблему људског отуђења. У таквим случајевима постоји опасност да критичкаnota банализује поетску визију. Костић је вјешто руковао идејом да тренутак, онај супстанцијални и чаровити, уведе у сферу поетске зрелости.

То се једнако односи на

слику мора и на сва она

заничјајна крајоличја која

су природно уплела у

пјесмама. Костић је вјешто руковао

идејом да тренутак, онај

супстанцијални и чаровити,

уведе у сферу поетске

зрелости.

Кад смо истакли мисао о сливу бића у вријеме, свакако да смо притом типовали на дјелатни ствараочев дух. Тај дух се стапно преображавао и култивисао. Он је био узрокован снагом унутрашње стања, на којој се мијењају тематски, па и чувствени просеђењи и значења. Не гријешимо ако кажемо да је њихов вриједносни учинак завидног креацијског степена.

Кад смо истакли мисао о сливу бића у вријеме, свакако да смо притом типовали на дјелатни ствараочев дух. Тај дух се стапно преображавао и култивисао. Он је био узрокован снагом унутрашње стања, на којој се мијењају тематски, па и чувствени просеђењи и значења. Не гријешимо ако кажемо да је њихов вриједносни учинак завидног креацијског степена.

Кад смо истакли мисао о сливу бића у вријеме, свакако да смо притом типовали на дјелатни ствараочев дух. Тај дух се стапно преображавао и култивисао. Он је био узрокован снагом унутрашње стања, на којој се мијењају тематски, па и чувствени просеђењи и значења. Не гријешимо ако кажемо да је њихов вриједносни учинак завидног креацијског степена.

Кад смо истакли мисао о сливу бића у вријеме, свакако да смо притом типовали на дјелатни ствараочев дух. Тај дух се стапно преображавао и култивисао. Он је био узрокован снагом унутрашње стања, на којој се мијењају тематски, па и чувствени просеђењи и значења. Не гријешимо ако кажемо да је њихов вриједносни учинак завидног креацијског степена.

Кад говоримо о Костићевој поезији, вријеме не можемо избеги као стваралачки чинилац, будући да се оно темељи на доживљајној матрици. Колико је доживљај јак, толико је памтљив. Тиме се приближавамо Паскаловом филозофском одредници о неумитном сливу бића у ток трајања, односно његових значајних постулација. Тај принцип зависи ствари приближава

Костићева поезија не може се замислити без емоционалног набоја. Само се тим набојем може исказати дубље осјећање душевне благости. Природно је што је тако. Пјесник се клонио вртоглавих екстаза, вјерујући да оне нијесу примјерене његовој мекој природи. Костић је више лежала тиха баладична исповјест по унутрашњем „помама“ какву смо сретали у неким Бањевићевим пјесмама. Он је неизјечиви тихоман и меланхолик. Фини лирски сублиミст и носталгичар дјетињства и раскошне тишине виситорске.

Сложени унутарњи свјет

Човјек живи у времену где се ниште људске врline, где је над људском судбином нагнут удељом помрачења и зла. Негде је неко рекао да се злу најснажније опира њежност. Ако је та истина прихватљива, онда би Костић био један од њених утирача. Постојање њежности је генетичка условност. За поету је важна ако је доживљења изнутра. У пуној субјективног жара. Такву особину налазимо у антологијским пјесмама „Слеђена тишина Виситора“, „Балада мене крај мостова“ и неким другим. Костић из чулних стања извлачи сржно, са богатим спектром боја у емоцији.

У простору је „расуто“ мноштво појава и елемената. Од трава до звијезда. Поета обично одабира оне који су прилагодљиви његовој природи. Живот као позорница дешавања био би сиромашан кад му дух не би наметао дјељења и облике, изражена у визији, чулној експлозији. Поеzija ефектије од других родова имају такве сложене, настојећи да кроз сан, који је творачко полазиште, иживи један сложени унутрашњи свјет.

Многе Костићев

КУЛТУРА И УМЈЕТНОСТ

ТРЕШЊА

Вјештар међу трањем,
Пламни шрешња.

Са мајчиних руку
Падају плодови јесени.
Ошварају дан
Као кућна вратица.

Руке које су је брале
Нема их више.
Чиста успомено
Моје младости.

Рашко ДЕЛЕТИЋ

КЛИНАСТО ПИСМО

У свако доба, из колоштета
сазнања личних моћи-немоћи,
као одбрана од стольнот свешта,
избије хумор са бојом ноћи.

У пола дана, док сунце блешићи,
шацна шала за милосрдје не зна.
Речима оштарим дах нам укљешићи,
као далека, свирећа чежња.

И нико не зна, док смех се ори,
да ли смо срећни или нисмо.
Јер у можданој носимо кори,
и по ноктима, клинасто писмо.

Радомир МИЋУНОВИЋ

ПЕТРОВАЦ НА МОРУ

ЈУБИЛЕЈ БИБЛИОТЕКЕ

● У организацији јавне установе „Музеј, галерија и библиотека“ из Будве, Банкаде - Збора Пашићевића и синоним дома „Црвена комуна“ из Петровца у Петровцу 11. новембра свечано обиљежена 110-та годишњица оснивања прве читаонице у Пашићевићима, односно сагашње библиотеке „Стефан Мијиров Јубиши“ у Петровцу

Говорећи о развоју библиотекарства на овом подручју Никола Вукићевић, директор јавне установе „Музеј, галерија и библиотека“ у Будви је, између осталих, нагласио да је прва читаоница у Пашићевићима формирана у Кастел-Ластви, данашњем Петровцу на мору 1890. године под називом „Српска читаоница“, а за њеног предсједника изабран је Стијепо Меддин.

Данас, библиотека „Стефан Мијиров Јубиши“ у Будви и њено одјељење у Петровцу има 12000 књига, а књижни фонд је у посљедњих десет година увећан за 5.000 књига, рекао је Вукићевић, изражавајући захвалност бројним донацијама и библиотечким радницима на челу са управницем Милом Балевићем, који су својим радом очували фонд библиотеке. Он је истакао да су све набављене књиге од 1995. године за библиотеку „Стефан Мијиров Јубиши“ компјутерски обрађене, а у матичној библиотеци у Будви формира се компјутерска база података за петровачку би-

блиотеку. Грађани Петровца ће ускоро моћи и на Интернету да претражују фонд своје библиотеке, као што је Вукићевић.

У оквиру програма обиљежавања 110 година од оснивања прве читаонице у Пашићевићима, представљена је књига др Мирослава Лукетића „Поменик Пашићевића“, а о књизи су говорили Симо Арменко, секретар Банкаде која је издавач књиге и аутор.

Нагласивши да је ријеч о првијенцу у издавачкој дјелатности Банкаде, Арменко је истакао да Лукетићева књига „Поменик Пашићевића“ садржи биографске податке 100 познатих Пашићевића који су живјели у временском периоду од XV до XX вијека на разним мериџијима свјета и оставили траг на чист и понос рода пашићевића.

У програму су учествовали вокална група „Хармонија“ из Будве и ученици основне школе „Стефан Мијиров Јубиши“ који су извели сегменте представе „У трагању за Јубишиом“.

Р. ПАВИЋЕВИЋ

ЧЕДО ВУКОВИЋ: ПРЕДСАНИЦЕ

Позна несаница би да себе успава, али сан бежи од прича предсаница

МАСЛИНА

Од свећа што живи, маслино, ши дишеши најдуже - на огрилицу си нанизала мноћа стољећа.

Сисатељу, од свећа људској најдуже трају кости и ријеч.

Е, ако трајања ту има... Види се, маслинке твоје и твојих сесија ог ти су расе: црнице, бјелице, жутице.

А ши ослушни ријечи: ирнозбор, па ускликне радиосница, па закружи шалозбиљна ира.

Плодови у тијери боје, а у же тијери златнастю - за клесана ѡила, за камене лакримарије.

И шароведра ријеч, зракаста и зрачна - леши без сјенке.

Па, дугојека маслино, ошкуд та шајна трајања? И зашто ли она, забоја, у себе увире?

Нема шајне! И ријеч и ја ђијемо воду сунчевицу - вјечишћо жедни, ђијемо из ноћне и земне шаме.

*

Не замјери ми, маслино сребролиста. Ти си календар миленијумски, а ја за један од харшије, тродјелни, посветих ѡеби ову гланицу ријечи:

Маслино дрвна,
вило Приморчићо,
у трању ши дишу
труди ћокољења,
у њедру ши бдију
мир и хармонија,
у ранама сијују
вихорна стољећа.

ТЕСЛИНА ГОЛУБИЦА

Физичари и метафизичари, непомирљивости, у својим суштствима дошли до поразно укрштеног закључака. Материја се распада на све мање парчиће од којих је сачињена, или се преобликује у дух - ишчезавајући пред немоћним чулима. И прије ње, и послје ње - ништа. Сталне промене невидљивог у невидљиво заглушују као повишені глас страшнога суда. Стварност из стварности је апорија доконог филозофа-варалице који је тајне зајата стицао на софистичким академијама сумњиве репутације. Небо је дволики Јанус који обећава да ћемо постати нешто што нисмо били. Али људска потреба за утхом оностраног велика је колико и његов бесмисао.

На путовању из Ничега у Ништа, у пјесми Рани и позни радови Александра Ристовића, преостаје тек потреба за ишчезнућем у другачијем реалитету. Одрећи се земног обличја, преобразити се у невидљивост непостојања. Кроз пукотину између зида и врата пролази се као нестварност, прочишћена од телесног. Трагање је приказано познатим појмовима свакодневица. Апсурд једног таквог чина, као што је пролажење кроз кључаоницу из које је извађен кључ, доводи чаробњачке вештине до ивице ироније, али им снага лиризма даје непобитност вероватности или нујности. Све је у знаку конвенције по којој се имагинарна стварност приhvата као збиља, а опипљивост предмета као имагинација, што ће рећи и пук измишљиština. Преокренутој перспективи стварније је невидљиво па је смисао истинског бивствовања дозвољен само у лелујивим полу-свесним стањима. Калдероновој дилеми да ли је живот само сан, или су сан и сами снови, предлаже се једно (да ли песимистично?) решење. Може се живети само лепота, а лепота се може само сањати.

Полут деце која се играју, песник барата невидљивим предметима, који дабоме одистински постоје. Ставити невидљиви кључић са унутрашње стране невидљиве кутије један је од канонизованих процеса којима може да се досегне такозвана оностраност предмета и поступака (песма Проса са више начења). Превртњива иронија, међутим, није усмерена само на оностраност, њена пажња подељена је и на материјални свет. Остати у видном пољу значи изабрати непостојање, одлучити се за ишчезавање значи изабрати задржавање. Изгубити телесно обличје јесте лукавство бића да надмудри неумитност нестајања - његовим средствима (песма Сврка). При томе се материја именује као слика, чиме се укида бивствовање. Њено најизразитије својство је да се преда смрти, која није друго да је чаробно разбијање на комадиће од којих је сачињена (песма Шекспирова смрт). Магија умирања јесте у чињеници да човек ни не пребива у телесном обличју. Укидање телесности враћа га исконима. Уместо ње долази трансцендент - или ништа. Путања до другачијих видова реалности описује лук потирања живота. Да ли је свет у коме живимо најбољи од свих светова?

Противтежа оностраног, међутим, више је плод потребе да се искаже изокренуто лице реалности него истинска могућност спасења. Прецизни послови, као што је брушење оптичког стакла до хармоничког облика космичког овала, или стрпљивост са којом часовничар открива тајне сатних механизама, готово невидљивих точкића што покрећу један другога у повратности космичког каузалитета, чести су мотиви у Ристовићевој збирци Празник луде. Подражавање и сазнање у походу на Небо равноправни су. Песник и филозоф један без другога не могу, али је разлика између

них несводида. Она има тежину разлучивања хибриса од чина поштовања воље која нас надилази. Филозоф је већан. Песник је смртан. Песник је биће по мери човека. У пјесми Гавраново крило, на пример гавран је немуши сапутник немуштог Аристотела. Обојица симболишу нејудску, демонску страну већности. Немушт је ознака бесмртности, могућност изражавања подарена је само бићу ограниченим трајањем. Чежња за бескрајем има призвук кобног посезања за забрањеним, призывање смртности сигуран је начин да се она превaziје. Тако је барем у поезији, која је могућност изражавања, самим тим поистовећивања са другом страном. Свуда присутно ишчезавање разграђује, стога је сасвим људска потреба да се завара свет с непрекидном нестајању (песма Душа). Но попут драгоцене и ретке тачности у посуди са напрслином, душа је неприметно искурела. Заваљије бесмисленим пословима, нисмо ни приметили.

За равнотежу духа, изгледа, потребна је противтежа. Удар. Две од мојих омиљених књига из протеклих пар година, Повест о Родереру Гижерма Мартинеза и Ајнштајнови сnovи Алена Лайтмена, томе и сведоче. Мартинез је математичар. Лайтмен је физичар. Први је из математике закорачио у езотеријска знања и ипак пила по каквим -таквим чињеницама. Други се одлепио до краја и знањем природних наука освојио област сомнабулне фантастике. Нема да-клие равнотеже без удара противтеже. Макар она била Аандријево понирање у чињенице историје, коју преобликује у њену уметничку негацију, у историјски роман. Макар начин на који Милосав Тешчић понира у чињенице језика да би га раскивао и изнова сакивао. Знање које је стварање. Стварање које је знање.

Лайтменов роман измишља Ајнштајнов рад на теорији релативитета и обухвата наводно тромесечни период његовог грозничавог размишљања које га је, очито, целог помешало. Али процес мишљења помера се у сан, па теорија стиче као његова последица. Историјат научног достигнућа, односно приповедање снова, пресеца се епизодама из тобожњег Ајнштајновог живота, у којима ћошкasti научник, уроњен у своје визије, у своје мисли и папире, штрчи где год да се удење. Толико је јак удар сна. А у сновима... У њима је време попут жвакаће гуме у власти доконог детета. Растеже се до прскања. И прска. Сабија се у једну тачку, или се умножава у три тока, или бесконачно задржава један тренутак прошlosti, или се претvara у птицу. Или... Све најлуђе фантазије једне ужарене сомнабулне имагинације пројектоване попут страног тела, или пак тела за којим жудимо, у подручје чисте мисли. Оне која би највише волела да је свет огромна хартија до у бескрај исписана формулама.

Подручје којим се та кристална спекулација и та ужарена имагинација крећу јесте обична најобичнија свакодневица обичног малог човека. Епизоде су осмишљене тако да се апстрактна замисао, пропуштена кроз калеидоскоп сна, објашњава примерима из живота, при чему Лайтмен најпречижије реалистичке детаље осваја јаким ударима поетизовања. А све је то уврт у теорији о закривљености простора и времена - у стварности и у људском представама. Потом се значење Ајнштајнове сомнабулне мисли, односно физичке теорије, поново враћа стварности. Цео роман је испресецан додирима фантастичног, интелектуалног и телесног у човеку и у свету. Време које јестало устину је задржала мајка не би ли заувек задржала дете. Или га није зауставила у поретку ствари, али јесте у својој представи. Или није

ни у својој представи, али јесте бар за час, снагом своје жеље, у неком скрајнутом рукавцу своје душе. И није ли то, на крају крајева, све једно? После свих имагинативно-интелектуалних вратоломија снова, закључак је иронично дирљив - свет у коме живимо најбољи је од свих светова. Закривљујући га у складу са властитим потребама, свако га скраја по мери своје жеље.

Преокрет који Лайтмен изводи, и преокрет преокрета, укидају границе између сфере што се сматрају строго одељеним. И он и Мартинез га остварују ипак у области уметничке креације. Обрту обезбеђују алиби - све само да од њега не одустану. Ако најгрозничавији сан посредује најудаљенију контемплацију да би ъима објаснио најобичније појаве које нас свакога дана окружују, немогуће је не запитати се о подручјима човека, о границама тих подручја о смислу тих граница. Да ли су и колико оне веродостојне осим ако их не схватимо, у функционалном смислу, као разграничења која нам помажу да у свавладавању света будемо оперативнији? Да ли је читав напор уног дела цивилизованог човечанства, ако под цивилизацијом подразумевамо ону која се на темељима античке Грчке развила у Западној Европи, напор толиког устрајавања управу у поделама и границама, тек пук привид? Узалудност заснована на предрасудама да је тело грешно, да је сан лажа, а да је Бог истина. Да се ни телом, ни имагинацијом, ни сном ништа не може сазнати. Лудвиг Витгенштајн је тврдоглаво тврдио како је лет у свемир немогућ. Та то се коси са законима гравитације! Тачно. Човек се вину тек коју годину после Витгенштајнове смрти. Насупрот филозофу, који је и отац модерне уметности, интелигенција Николе Тесле је маштова, стваралачка. Визионарска. Тесла је, уосталом, у појетији и писао својој голубици.

КУЛТУРА И УМЈЕТНОСТ

УМЈЕТНОСТ КАО ПОБУНА

„РЕКВИЈЕМ ЗА ШКОЉ“

Сјој слике и живоћа

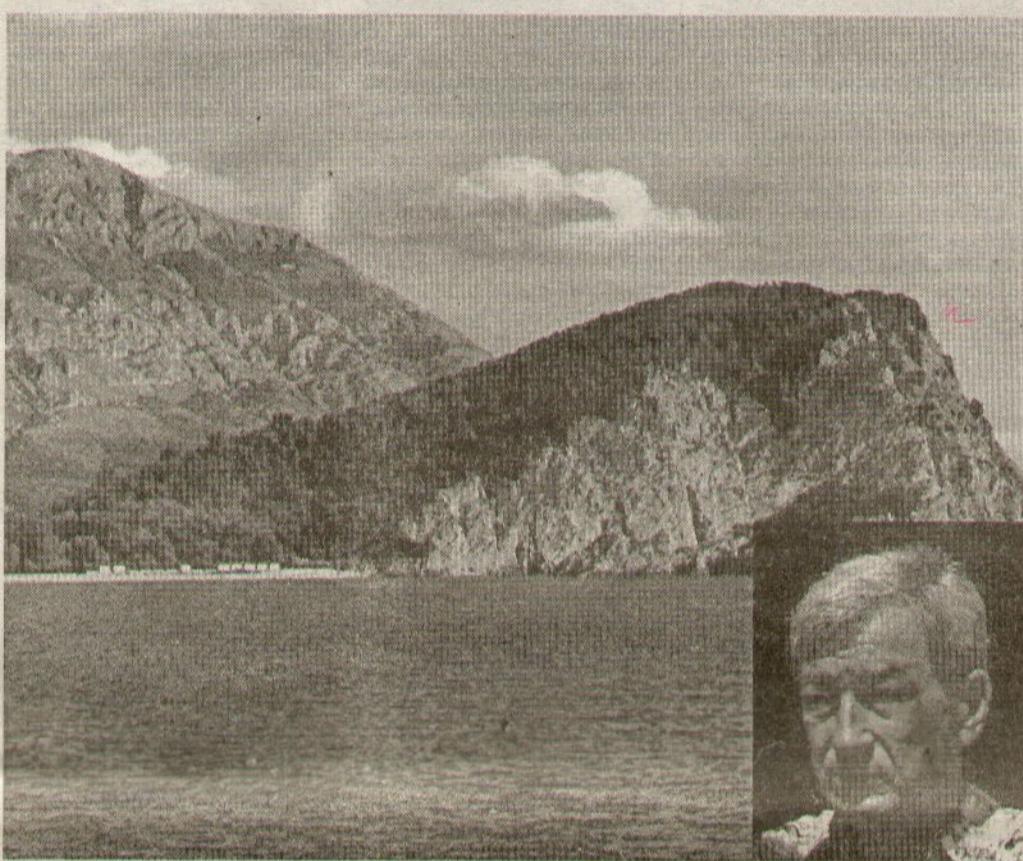
● Чешардесеши ће прва самостална „шушујућа изложба“ Слободана Боба Словинића ● Сликар урадио у Јавашу майу „Школ 1990-2000“ и уђушио је на 19 значајних агреса

Да ли умјетност може да промијени свет? Не може, али може да утиче на токове неких догађања.

Много је историјских и друштвених догађаја које су умјетници провоцирали. Уосталом, и ренесанса је почела са Ботом, а Лу-

јелотама. Његове слике, као и пратећи текст, баве се острвом као надахнућем природе. То необично острво је постало опсесивни субјект Словинића-умјетника. То „морско чудо“, та „галија божанска“ како

пресивно, узбуђен, а и филозофски узнемирен, пита се - има ли разлике између умјетности и стварности јер, док слика острво, он живи и пулсира са њим, а исто осјећање имамо и ми који посматрамо његове слике. Тако се у

Да ли ће несташа сликарева муза:

Слободан - Бобо Словинић

барда је само једном изложбом распрашио идеале соцреализма.

Има случајева када се умјетници вербалним или писаним саопштењима укључују у нека догађаја у јавном животу (изградња маузолеја на Ловћену, селidba манастира Пива, уклањање несрћне купачице у Подгорици, изградња споменика краљу Николи у Никшићу).

Но, готово су потпуно ријетки примјери када умјетници својим дјелом, сликар својом сликом - својом поетиком протестују и бори се против другаштвене стварности.

Већ двије године грађани Будве потписују петиције, општинска власт, дивљи градитељ и министарство се дописују, инспектори и судије окрећу главе, а Слободан Бобо Словинић - слика.

Слика и црта острво св. Никола, са ужаснутим предосjeћањем да ће нестати његова муза која вјековима инспирише као раније генерације сликара, тако и њега данас, јер је дивљи градитељ кренуо да наруша вјековну хармонију.

Под називом „Реквијем за Школ“ Слободан Словинић је прошло љето поставио изложбу у галерији Св. Стефана од четрдесетак цртежа и гвашија „проблематичног“ острва Св. Никола. Августа ове године је урадио у Јавашу мапу „Школ 1990-2000“ која још увијек стиже поштом на 19 релевантних адреса појединача и институција који би могли да помогну у спашавању острва.

Овог пута, Словинић покушава умјетношћу да пробуди свијест о вјечним

он каже, стјециште медијанске флоре и фауне јужних вјетрова и топлих морских струја, постала је мјера љепоте свакодневног живота. Мирис Медитерана, историјско и митолошко трајање су учинили да је острво постало духовна потреба, постало је извор стварне потребе и живота. Обдарен посебним ликовним рукописом, Словинић плови кроз своје духовне рефлексије мора и хридица, камена и зеленила, неба и плажа, опијен мирисима, а при том и видно, ликовно екс-

гручу страха за нестанак острва десило то нулто стање, тај тотални спој слике и живота, умјетности и живота, што иначе Словинић чини непоновљивим сликарем.

Можда ће чак и сам живот прекрсти сјећање на бомбардовање села Гернике у Шпанији, али ће Пикасовска слика „Герника“ увијек опомињати.

Словинићев Школ је случај када слика поред умјетничког и естетског добија етичку и моралну компоненту.

Словинићев Школ је

случај када слика поред

умјетничког и естетског

добија етичку и моралну

компоненту.

Слободан МИТРОВИЋ

ПРВИ ЦД- ПОЧЕТКОМ ИДУЋЕ ГОДИНЕ

● Једини вокални група у нашем јаргу - „Хармонија“ постоји већ 17 година ● За собом, осим бројних концерата, наступа на фестивалима има једну касету ● Ове године гранају чланци ове клапе првимају и први ЦД

Према ријечима умјетничког руководиоца „Хармоније“ Мирјана Пајовић на диску ће се наћи 16 пјесама, од чета 10 нових и 6 пјесама са поменуте касете. „Хармонија“ није програмски оријентисана на класичан репертоар приморских кlapa већ његује разноврstan melos: староградске пјесме, хорске арије, композиције приморског melosa, изворне народне пјесме и забавне мелодије. А на овом диску, како каже Мирјана Пајовић, биће неколико композиција са пјесмама етно звука док ће у осталим преовладавати медитерански melos. Већину текстова, као и музику написала је Мирјана Пајовић, а оркестарски аранжман је урадила Ана Ђурановић. Продуцент ЦД-а биће Вујај Сокој из Подгорице. Око двије трећине материјала је већ снимљено и до краја године остало је још да се сними пет пјес-

ама и обезбиједе средства за финансирање диска.

Како истиче предсједница

ПРИВРЖЕНОСТ БОЈИ

Три године од смрти Бранка Филиповића-Фила

● Поводом штогодишњице смрти Бранка Филиповића-Фила у галерији београдске Централе за културу од 3. октобра до 3. новембра трајала је изложба раних радова овој великану јуословенске сликарства, насталих у периоду 1954-1959. године.

У Милуновићевој радионици изучава сликарски занат и експериментише материјalom, а резултатих експеримената су његове прве слике од којих су се неке нашле на поменуту изложбу у Београду. Самостално излаже од 1957. године, али његова сликарска активност датира од раније у Црној Гори. Наime 1955. године са Адом Пријићем и Ђојком Беркуљаном оснива групу „Тројица“. Затим слиједе његова честа студијска путовања по Италији и Француској. Отуда и чланство у групама „Пенелопа“, „Rive Gauche“ и „Ламберт“.

Осјебност Филовог ликовног израза и његова величина као ствараоца могла се у потпуности сагледати на великим изложбама које је организовао народни музеј са Цетиња 1975. године и „Музеј савремене умјетности у Београду 1987. године. 1990. године излагају је и представљају југословенско сликарство на 44. Бијеналу у Венецији. У августу 1997. године у Плавом дворцу на Цетињу одржана је велика ретроспектива његових дела са богатим монографским каталогом која је на жалост била и његова посљедња изложба за живота. Умро је 7. новембра 1997. године.

Фило Филиповић је био изузетан познавалац ликовног заната. Радио је све ликовне технике: цртеж, акварел, пастеле, темпера, уље и мозаике. Са Богданом Богдановићем радио је пројекат за споменик Ловћенском одреду на Цетињу који никада nije реализован. Заједно са Пријићем урадио је велико платно-фреску која се налази у згради Позоришта у Подгорици под називом „Побили се орли и соколи“. У Подгорици, у вили „Горица“, и на Светом Стефану налази се његов мозаик урађен од разнобојних природних материјала где се осјећа изоштрено и префињеност за нијансе.

Филови радови на папиру, комбиноване технике, уља на платну без назива, са београдске изложбе, показују не само његову приврженост боји коју ће разградити и касније у свом стваралаштву већ је и материјализова наносећи је у слојевима. Самијим тим је створио „рељеф“ који карактерише енформел слике, очигледно погодне његовом темперменту.

Без обзира на мале формате који би прије могли

да буду записи и припреме за реализацију слика, он је као млад и неискусан стваралац показао да је рано осјетио потребу да се одвоји од свог ментора као

какав је био Милуновић. Чак је у самом третирању површине и у техники на овим раним радовима много ближи Лубарди него свом великом учитељу.

Без обзира на слаб избор литературе у оној вријеме када су настали ови радови, имао је услова да прати у Београду врхунска дешавања какве су биле изложбе организоване од 1952-1959. године. Остале су забиљежене презентације Савремене умјетности Сједињених Америчких Држава, затим изложба хартија, као и чувена збирка Урватер.

Још почетком шездесетих критичар Јосип Деполо је изненадујуће тврдњу: „Фило је израстао у клими црногорског ликовног круга, стимулисан снажно Милуновићевом једнотавношћу и јасноћом ликовног говора и Лубардиним прородним темперментом“.

Ови радови су управо потврдили његову тежњу и спремност да се што прије осамостали и одвоји. Они су знак његове младајачке радозналости, неконвенционалности, али и најава овог бурног експресионизма који ће се касније тако ватрено развити на свим насталим дјелima. То робусно сликарство било је одраз једне изузетне и особене личности. Стјајао је, како је истакла историчар умјетности Олга Перовић, поводом његове смрти: „Пред својим велиkim платнима и највији сањаја Црну Гору у свом прескомном атељеу на Старом сајмишту у Београду. Тражио је у њима Цетиње, Будву, Ловћен и море - његов космос, који као да му је тијесан. Таквог га треба памтити“.

Памтиће га као великог умјетника и човјека и његова вољена Будва у коју је увијек ради долазио. Драгана ИВАНОВИЋ

По први пут у сопственој гардероби:

постојало је разумијевање СО Будва, ХТП „Будванског ривијера“ и „Јадранског

сајма“ који су финансијски увијек излазили у сусрет кlapa. А на иницијативу Организације жена Будве прикупљене су и средства (око 3000 DEM) за куповину хаљина за чланице. Тако „Хармонија“ по први пут има сопствену гардеробу са неке синглове.

Од скраћених активности кlape Бранка Медин издаваја отварање „Инфофеста“ и учешће на отварању „Барског филмског фестивала“ у октобру, као и праћење свих манифестација у граду. „Хармонија“ предстоји новогодишњи концерт, а након завршетка радова на диску и снимање спотова за

и поред толико година постојања „Хармонија“ још увијек за пробе користи просторије „Школе за основно музичко образовање“, а према ријечима предсједнице кlape, нема ни сопствено озвучење.

А. К.

ФЕЛЬТОН

ГРБАЉ У ОСЛОБОДИЛАЧКОМ РАТУ 1941-1945 (9)

ПОВЛАЧЕЊЕ ПАРТИЗАНА ИЗ ГРБЉА (II)

Пише: Јован ВУЈАДИНОВИЋ

Споразум су потписали, у име окупатора, војни гувернер Црне Горе армијски генерал Piero Birol, а у име црногорских националиста, генерал Блажко Ђукановић. Њиме се црногорски „националисти“ обавезују да ће „уз часно и лојално осјећање спрам Италијана наставити и до краја повести бескомпромисну борбу против комунизма и комуниста у Црној Гори“. Предвиђено је образовање Националног одбора за Црну Гору, који ће водити све послове сарадње са италијанским властима у домену цивилних питања. У погледу војне организације утврђено је формирање три „летећа одреда“ од по 1.500 људи. Команданти одреда су били Павле Ђуришић, Бајо Станишић и Крсто Поповић, који су били потчињени Блажку Ђукановићу. Генерал Ђукановић и командант одреда су били обавезни да пруже сарадњу када то затражи гувернер или командант окупационих трупа. Предвиђено је да се посебним актом регулишу плате, исхрана и наоружање „летећих одреда“.

Споразум је обавезио Национални одбор да Покрет националиста Црне Горе не смије имати никаквих других политичких циљева, осим борбе за уништење комунизма, и то у „потпуној слози“ са италијанским јединицама, као и да спријечи сваку акцију која би могла бити уперена против италијанских власти. Поред „летећих одреда“ предвиђено је да се формирају и јединице „народне сељачке милиције“, чији припадници би, у случају потребе, тј. појаве партизана, били спремни да ступе у акцију. Споразум је објављен у ГЛАСУ ЦРНОГОРЦА, од 30. јула 1942. године.

Средином јула 1942. године, непосредним ангажовањем Драже Михаиловића и његових најближих сарадника, дошло је до реорганизације четничких јединица у Црној Гори. Територија Црне Горе дјели се на два сектора, у оквиру којих се формирају корпуси и бригаде. Однос према окупаторским властима у суштини остаје исти.

Ови бурни и драматични догађаји у прољеће 1942. године у Црној Гори, који су нарочито карактеристични по брзом нарастању снага колаборације са окупатором, имали су за положај партизана у Грబљу изузетно тешке последице.

Под притиском „наци-

оналиста“, који су већ и у војном смислу били организовани у већини села, био је веома отежан боравак партизана, а у неким подручјима сасвим немогућ. Прво су партизани Загорског вода морали да напусте село. Као добро организована и дисциплинована јединица, овај вод се пребацио у Поборе скоро у целокупном саставу. Неколико партизана из Кубашког вода се такође њима прикључио. Језгро Братешишког вода логоровало је у близини села, где се налазило и неколико појединача из других водова. Остале дјеловите, као мање групе или појединци, задржали су се у својим селима.

Очигледно, пропуштење је да се чета окупила на погодном простору (којих је још било), да се организационо уреди, да се ојача борбени морал и успостави неопходна дисциплина. За то је постојала основна претпоставка у чињеници да су припадници чете, у највећем дијелу, били врло привржени народноослободилачком покрету и дубоко одани циљевима ослободилачког рата, спремни да изврше и најтеже задатке. Међутим, пошто су то веће Италијани снажном артиљеријском ватром бомбардовали Поборе, то су се све тамошње партизанске снаге повукле на Мајсторе, где су тек сјутрадан добили наређење од Штаба батаљона. Овај дан кашњења имао је кобне последице.

Пошто се са Мајстором одмах морало кренути, није било времена да се обавијесте остали дјелови Грబљске чете, па чак ни вод у Братешишћима, који је био најближи. Ипак, први човјек по политичко-партијској функцији, Војо Ражднатовић, оставио је код везе на Мајсторима директивно писмо, упућено на командира чете Вука Вуксановића, у коме је дато детаљно упутство како да се поступи у ситуацији када је било немогуће прикључење снагама које се повлаче.

Са Мајстором је у повлачење пошло 16 припадника Грబљске чете. Ту групу су чинили: Божко Стругар, комесар чете (родом из Улциња, који је од оснивања чете био у Грబљу), Љубо Марић, Стево Марић, Нико Марић, Владимир Поповић, Станко Поповић, Ђуро Поповић, Пејро Лазовић, Јово Лазовић, Драго Лазовић, Саво Радоњић, Саво Бећир и Вуко Бећир. У том саставу су били Стево Ђукановић и Заја Јанковић из Улциња, који су такође у чете били од њеног оснивања, као и Марко Поповић са Цетиња, који је у Грబљу био упућен да ради са омладином.

Поред припадника Грబљске чете, групу су чинили и борци Которско-приморске чете, који су се већ раније налазили у Поборима. Ту је био и Војо Ражднатовић, члан Окружног комитета КП Цетиње иначе, дуже вријеме антикован на политичком раду и источном дијелу

Боке. Од читавог састава формира се чета, чији је командир А. Шуран а комесар Б. Стругар. Због кашњења у поласку, чета је стигла на Паштровску гору пошто је већ био отишao прикупљени дио Приморског батаљона. Одмах је настављен покрет у истом правцу, тј. према Катунској нахији. Али, то је већ било пробијање преко подручја које су контролисали „националисти“. (Овдје се радио о јединицама под командом Крста Поповића). До сукоба је дошло у Косијерима, али је прошао без жртава и борбом је отворен пут даље. У Вјелицима је такође дошло до окршаја са јединицом која се лажно представила као партизанска, па их је изненадила подмуклим, неочекиваним нападом. Ту је погинуо Ђуро К. Поповић из Загоре. Приликом ове борбе један дио бораца се одвојио и вратио у Боку. Међу њима су били и Саво и Вуко Бећир. Даље крећање је било праћено мањим чаркама, до дослaska у Липу Цуцку. Ту су их напале двије чете „националиста“. Борба је вођена цио дан. И поред двојице погинулих Владимира Поповића и Стеве Марића и неколико рањених и налазећи се у потпуном окружењу, партизани су пружали отпор све док им није нестало муниције. Тада је дошло до преговора. Дато је од стране „националиста“ обећање да ће бити предати Италијанима. У ситуацији кад није било другог излаза, ови услови су прихваћени. Међутим, обећање није одржано. Кућа у којој су били у току ноћи смештени, ујутро је била потпуно блокирана, партизани изведени и као заробљеници на Чеву предати Италијанима.

Са Мајстором је у повлачење пошло 16 припадника Грబљске чете. Ту групу су чинили: Божко Стругар, комесар чете (родом из Улциња, који је од оснивања чете био у Грబљу), Љубо Марић, Стево Марић, Нико Марић, Владимир Поповић, Станко Поповић, Ђуро Поповић, Пејро Лазовић, Јово Лазовић, Драго Лазовић, Саво Радоњић, Саво Бећир и Вуко Бећир. У том саставу су били Стево Ђукановић и Заја Јанковић из Улциња, који су такође у чете били од њеног оснивања, као и Марко Поповић са Цетиња, који је у Грబљу био упућен да ради са омладином.

Поред припадника Грబљске чете, групу су чинили и борци Которско-приморске чете, који су се већ раније налазили у Поборима. Ту је био и Војо Ражднатовић, члан Окружног комитета КП Цетиње иначе, дуже вријеме антикован на политичком раду и источном дијелу

Боке. Од читавог састава формира се чета, чији је командир А. Шуран а комесар Б. Стругар. Због кашњења у поласку, чета је стигла на Паштровску гору пошто је већ био отишao прикупљени дио Приморског батаљона. Одмах је настављен покрет у истом правцу, тј. према Катунској нахији. Али, то је већ било пробијање преко подручја које су контролисали „националисти“. (Овдје се радио о јединицама под командом Крста Поповића). До сукоба је дошло у Косијерима, али је прошао без жртава и борбом је отворен пут даље. У Вјелицима је такође дошло до окршаја са јединицом која се лажно представила као партизанска, па их је изненадила подмуклим, неочекиваним нападом. Ту је погинуо Ђуро К. Поповић из Загоре. Приликом ове борбе један дио бораца се одвојио и вратио у Боку. Међу њима су били и Саво и Вуко Бећир. Даље крећање је било праћено мањим чаркама, до дослaska у Липу Цуцку. Ту су их напале двије чете „националиста“. Борба је вођена цио дан. И поред двојице погинулих Владимира Поповића и Стеве Марића и неколико рањених и налазећи се у потпуном окружењу, партизани су пружали отпор све док им није нестало муниције. Тада је дошло до преговора. Дато је од стране „националиста“ обећање да ће бити предати Италијанима. У ситуацији кад није било другог излаза, ови услови су прихваћени. Међутим, обећање није одржано. Кућа у којој су били у току ноћи смештени, ујутро је била потпуно блокирана, партизани изведени и као заробљеници на Чеву предати Италијанима.

Поступајући у складу са ставовима из добијене директиве, постепено је вршен повратак кућама „легализација“ бораца Грబљске чете. Неки су то били већ урадили чиме је чета формално престала да постоји као организована војна јединица. Тиме није престао континуитет у дјеловању народноослободилачког покрета у Грబљу. Највећи дио припадника партизанске чете и активиста ослободилачке борбе, организован је дјеловао измијењеним, никада повољним, околностима које су настале у Грబљу.

У прво вријеме нико није хапшен. Италијанским властима очигледно је било стало да се у Грబљу не ствара напета ситуација, коју би изазвало масовно хапшење- жељели су да се ствара макар првид мирног стања у њиховој новој провинцији. Сматрали су да им послије

* Др Р. Пајевић: Контрареволуција у Црној Гори - Обод-Цетиње 1977.

ИЗ СТРУЧНОГ УГЛА

МЕДИЦИНА

ВИТАМИНИ

ШТА СУ ВИТАМИНИ

За живот неопходни органички спојеви који у организму судјелују као коензими у многобројним метаболичким процесима. У малим количинама налазе се у храни и, осим неколико изузетака, не могу бити синтетизовани у организму, па се у организам морају уносити храном трајно и редовно.

ШТА ВИТАМИНИ НИСУ

Пилуле за јачање, јер сме по себи немају калоријске и енергетске вриједности. Нису замјена за храну или друге групе хранљивих састојака (бјеланчевине, угљени хидрати, масти, минерали) и не могу се асимилирати без уношења хране. Нису саставни дјелови грађе нашег организма, али су неопходни за његово функционисање.

КАКО ВИТАМИНИ ДЈЕЛУЈУ

Као саставни дјелови наших ензимских система подстичу и регулишу наш метabolizam. Недостатак једног од њих може довести у опасност цијели организам. Не могу да буду асимиловани и да дјелују без минерала, још једне важне групе микротехничких састојака. Познато је 18 активних минерала у људском организму, међу којима су најважнији: калцијум, јод, гвожђе, магнезијум, фосфор, цинк, хром, бакар, мангани, калијум и натријум. Витамини дјелују и међусобно, умањујући или потпомажући своје функције (нпр. фолна киселина и витамин Е, Е и Ц вит. А и вит. Д, итд.)

ПОДЈЕЛА ВИТАМИНА

Витамини се дијеле на липосолубилне витамине (А, Д, Е, К) и хидросолубилне витамине (витамини групе Б и Ц витамин). Липосолубилни, витамини растворљиви у мастима, задржавају се и складиште у организму, у свим ћелијама, али претежно у јетри, па није неопходно њихово свакодневно уношење. Напротив, постоји опасност од њиховог предозирања са токсичним дјеловањем. Хидросолубилни, витамини растворљиви у води, слабо се складиште у организму и свакодневно се елиминишу мокраћом, те се свакодневно морају допуњавати.

ДНЕВНЕ ПОТРЕБЕ ВИТАМИНА

Знатно варирају у односу на пол, доб, тјелесну масу, активност, физиолошки или патолошко стање организма итд. Нпр., потребе за витаминима мушких, крупнијих и виших особа су веће потребе су веће у фази раста, у трудноћи и дојењу, при повећаном физичком напору, за врјеме болести и код повишене тјелесне температуре итд. Постоји низ патолошких поремећаја метаболизма у којима долази до недостатка витамина јер се у тијелу не могу правилно искористити. За процјену дневних потреба се користе РДА (Recommended Dietary Allowances) табеле (вит. А 5000 и.ј., вит. Е 1,5 мг, вит. Б2 1,8 мг, ниацин 20 мг, фолна киселина 0,4 мг, вит. Б6 2 мг, вит. Б12 3 микрограма, вит. Ц 60 мг, вит. Д 400 и.ј., вит. Е 8-10 и.ј.). Дефицит (хиповитаминоза, авитаминоза) или и вишак (хипервитаминоза) било којег од витамина може довести до тешких поремећаја, па и смрти. Већи-

на намирница које уносимо подвргнута је претходно некој обради и тиме лишене неких хранљивих састојака, што може узводити мање уношење витамина. Најнепостојаји на спољашње утицаје је Ц витамин, а најстабилнији ниацин.

ИЗВОРИ ВИТАМИНА И ВИТАМИНСКИ ДОДАЦИ ПРЕХРАНИ

Најбољи извор витамина је храна. Ако једемо квалитетну, разноврсну, а одабрану храну, у уравнотеженој исхрани можемо добити све витамине који су нам потребни. Ако се храном не уноси препоручена количина витамина одговарајућа стању организма, препоручују се витамински додаци прехране. Има их у облику таблета, капсула, прашкова или течности. Витамини у овим додацима већином такође потичу из хране, а неки могу бити синтетизовани. Предност је увијек на страни витаминских додатака природног порекла јер не изазивају алергијске и токсичне реакције и желудачно-цревне поремећаје. Витамински додаци са продуженим дејством остварују оптимални ефекат, минимални губитак излучивањем и стабилан ниво у крви током дана и ноћи.

НАЗИВИ ВИТАМИНА

Већина витамина је означена словима абецеде пошто једно вријeme нико nije познавао хемијску грађу витамина. Сада су познати: вит. А (аксерофтол, ретинол, каротин), Б-комплекс витамина: В1 (тиамин, анетурин), В2 (рибофлавин, лактофлавин, вит. Г, вит. Ф), В3 (ниацин, ниацинамид, никотинска киселина), В4 (аденин), В5 (пантотенска киселина), В6 (пиродоскин), В10, В11 (фактори растења), В12 (цианокобаламин), В13 (ортинска киселина), В15 (пангаминска киселина), В17 (амигдалин), В9 (фолна киселина, птеријлглутаминска киселина, вит. М), Вт (карнитин), Вх или ПАВА (парапаминобензоева киселина), холин, инозит, вит. Ц(1-аскорбинска киселина), вит. Д (калциферол, виостерол, ергостерол), вит. Е(токоферол), вит. Х (биотин), вит. К (менадион, фитокинон...), вит. Л, вит. П, вит. ПП (ниацинамид), вит. П4 (троксерутен), вит. Т, вит. У.

НАЈБОЉИ ПРИРОДНИ ИЗВОРИ НЕКИХ ВИТАМИНА

Вит. А: рибље уље, цигарица, шаргарепа, јаја, млијеко и млијечни производи, маргарин, зелено и жуто поврће, жуто воће.

Вит. Б1: суви квасац, интегрална пшеница, пиринич, зоб, мекиње, млијеко.

Вит. Б2: млијеко, цигарица, бубрези, квасац, сир, риба, јаја.

Вит. Б6: пивски квасац, мекиње, изнутрице, диня, купус, млијеко, јаја.

Вит. Б12: цигарица, говедина, свињетина, јаја, млијеко, сир, бубрези.

Вит. Ц: агруми, јагодасто воће, зелено и лиснато поврће, парадајз, карфиол, кромпир, слатки кромпир.

Вит. Д: рибље уље, рибе, млијеко и млијечни производи.

Вит. Е: соја, биљна уља, пшеница, лиснато зелено поврће, јаја.

Др. Оливера СИМИЋ-КОВАЧЕВИЋ

ОКЕАНОГРАФИЈА

НАСЕЉЕНА ОСТРВА ПОД МОРЕМ

Мастиљаво плава вода оплакује дубине југозападног Пацифика на више хиљада метара испод површине. Потпуно излокани вулкански избијаји из подводних гребена. Опстају једино три до четири хиљаде метара високе пирамиде скамењене лаве, сличне извајаним стубовима на међусобним одстојањима од више десетина километара. Подизане наизмеђничним ерупцијама, ти огромни шиљци, названи гијоји, прорију својим врховима ка површини, нисује сужене на крајевима, и неку врсту сисаљки, на путу дугом неколико стотина километара. Норфолкска бразда, планински вијенац који иде уз јужни дио Каледоније, садржи тек шест од десет хиљада гијоја распоређених у јужном Пацифiku. Али, само на тих шест острва живота скрива се 60% до сада пописаних врста у том дијелу свијета: 850 укупно, од чега 250 раније непознатих.

Чудесни улов

На палуби коче „Алис“ они су прочешљавали врхове 24 гијоја у Коралском и Тасманијском мору, вукући иза себе огромне рибарске мреже, сужене на крајевима, и неку врсту сисаљки, на путу дугом неколико стотина километара. Норфолкска бразда, планински вијенац који иде уз јужни дио Каледоније, садржи тек шест од десет хиљада гијоја распоређених у јужном Пацифiku. Али, само на тих шест острва живота скрива се 60% до сада пописаних врста у том дијелу свијета: 850 укупно, од чега 250 раније непознатих.

Одлучујући се за истраживање управо тог дијела океана, француске екипе Института за истраживање и развој (ИРД), сличне аустралијске екипе (ЦСИР) и екипа музеја из Викторије, имале су добар предосјећај, али још много више среће. Још од почетка истраживања, 1976. године, сјеверно од Тасманије никада нису били постигнути такви резултати на једној одређеној тачки океана. Коралско и Тасманијско море садржи право богатство кад је ријеч о разноликости живота.

„Оно што су они открили у Норфолку превазилази најлуђе снове“, одушевљава се Филип Буш (Philippe Bouchet) из Националног природњачког музеја, одушевљен присуством нових врста морских паса у тим дубинама. „Те животиње расположују нечим што називамо паланачким дужом, и то је оно што највише изненађује!“

Посматране врсте, заједно, остају врло привржене својој постојбини. Развијају се само у родној околини претвореној у подводно острво одвојено од остатка планете. Ти вулкански рељефи биће да имају одлучујућу улогу у њиховом понашању. Објашњење је геофизичке природе: у југозападној области Тихог океана дно мора се постепено спушта. То кретање има тенденцију да размакне планинске ланце једне од других повлачећи и врсте везане за њих. Тако је фауна у сваком низу гијоја већ више од 200 милиона година настала изоловано да са развија и обогаћује. Створила се серија различитих екосистема, међусобно удаљених једва неколико десетина километара, заштићених, поред осталог, скоро потпуним одсуством морских струја.

Заштиту од ровчица, мишића и других глодара требало је урадити у октобру, а ако то није учинено, то одмах спровести. За пчеларе је ово вријеме за праћење стручне литературе, посјете предавањима и припреме и поправке кошница и друге опреме за прву годину новога вијека.

Слађија пчелиња друштва образују клубе већ

националног природњачког музеја, који је и сам учествовао у сличним подухватима.

ЗЛАТНИ ПОДВОДНИ РУДНИК

Али, претраживање је тек прва етапа. Затим ступа на сцену стручњак који треба да утврди коју врсту припада сваки облик пронађеног живота. Он уноси ред у податке које му преносе истраживачи „са терена“, и класира животиње по категоријама, према начелима сличности: врсте се групирају по родовима који и сами припадају одређеним породицама. Још од првих претраживања 1976. године, група, не мања од 181 стручњака из читајућа, напрегла се да класификује дубински свет југозападног Пацифика. Резултати су очигледни: регистровано је више од 4.500 врста, од чега 1.300 нових, груписаних у 126 родова и 7 породица. Само је у посљедњој недавној кампањи утврђено 30 нових родова. „То је златни рудник“, оцењује Бернар Сере (Bernard Seret), стручњак за селектирање у Националном природњачком музеју, одушевљен присуством нових врста морских паса у тим дубинама. Неке области још увијек су бијеле мрље на географској карти, а уобичају се и поближе одређују истраживања.

Дуго времена напуштен због тешке приступачности, Тихи океан данас је елдорадо за океанографе. Док се, изгледа, свуде у свијету степен биоразноврсности смањује југозападни Пацифик крије облике живота који не престају да еволуирају у нове врсте.

Неке области још увијек су бијеле мрље на географској карти, а уобичају се и поближе одређују онако како напредују истраживања.

НУЖНА ЈЕ ЗАШТИТА

Те мале средине, посебно осјетљиве, покрећу питања свога конзервирања с обзиром на то да описане рељефи крију врсте од велике економске вриједности. То је случај са црним коралима који се на Тајвану и на Хавајима користе за бижутерију; или са петељкастим крионоидима, носиоцима потенцијално активних молекула корисних за фармакологију. Неке подводне плавине у Тасманији већ су биле предмет заштите од риболова, будући да је хватање риба мрежама наносило штету гијојима и уништавало дубинску фауну. Рудничка експлатација такође је забрањена у том резервату дубинске фауне. Остаје да се види да ли се налазе значајна лежишта гаса који је управо откривен на бразди Lord Howe, у сусједству бразде Норфолк. Ова посљедња, изгледа такође богата угљоводоницама. Та област, поштећена до сада, могла би брзо изазвати напавалу људи жељних зараде.

Science et Vie, 10/2000
Аутор: Мелани Бијо

Превод:
Радослав Ђерић

ИЗ СТРУЧНОГ УГЛА

ПОЉОПРИВРЕДА

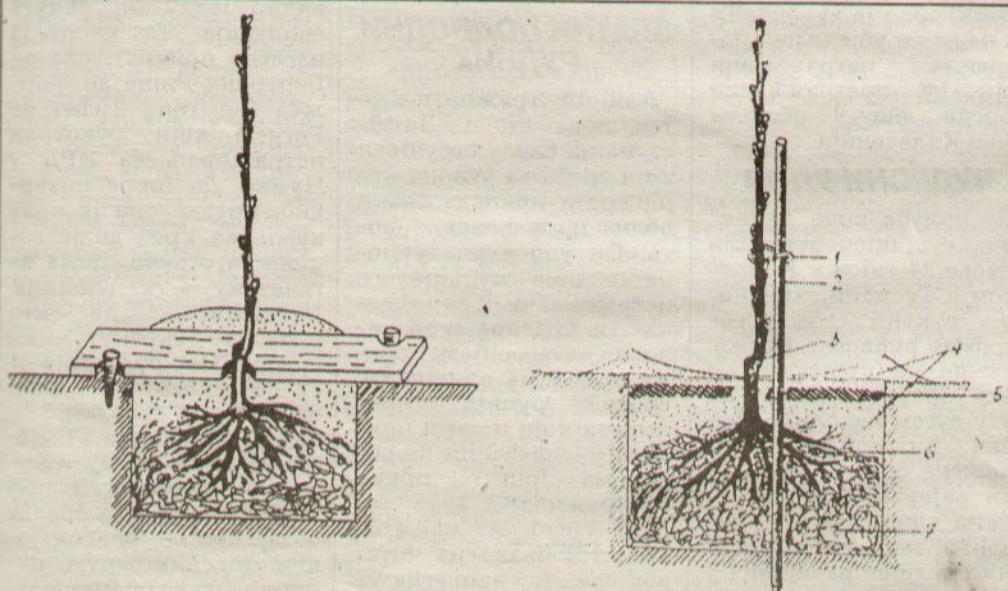
ТЕХНИКА САЂЕЊА ВОЋАКА

Од алате, прибора и материјала потребног за садњу сваки воћар треба да има: воћарске маказе, тестерицу, нож, кресач, ашов, мотику, лопату, будак, грабље, виле, визир мотке, пантљику, метар, чекић, скјериру, канте, кофе, кочиће, даску за садњу, канап и жицу за обиљежавање мјеста и ре-

њен средњи прорез воћна садница. Припремљен и оквашен коријен садница ставља се на влажну земљу површинског слоја (7) и жиле садница распореде у свим правцима (6). На жиле се ставља растресита земља (4) при чему се садница мало стресе да би земља боље упала између жила. Садни-

ца још боље је ако направимо чинију која ће примијати воду од заливања или од кишне.

Поред засађене воћке се побија колац (2) који треба да уђе у здравицу јамића за око 10 сантиметара. Висина колца треба да буде до испод пупољака предвиђених за круну. Садница се вежу

Поспављавање (лијево) и сађење саднице (десно)

дова, колица, коле за побијање поред садница. Прије почетка садње за сваку садницу припремити 10-20 килограма згорелог стајњака, компоста или тресета и минералних ћубриза НПК у количини 100-200 грама за сваку садницу. За квашице коријена садница (ако нису у контејнеру) обезбиједити свежу говеђу балегу која се мијеша са иловачом и водом. За прољећњу садњу, а и за јесен, ако је сушица, обезбиједити 10-15 литара воде за сваку садницу.

Најбоље је да се воћке саде одмах послије опадања лишћа у јесен, јер се боље примају и несметано крећу у прољеће, а добија се и бољи прираст љетораста у току године. Јесењу садњу треба избећи ако је земљиште неприпремљено. Садња може да се обавља у току зимског мировања воћака изузев ако има мразева, снijега и блата. У прољеће, воћке се саде све до кретања вегетације.

Прије почетка садње на јамићу у кога је убачен пољарски слој земље ставља се даска за сађење, а у

це се саде на оној дубини на којој су биле у расаднику, односно, калемљено место треба да буде изнад површине земље (3). Треба знасти да се земља послије затрпавања јамића и садње воћака мало слијеже, па је пожељно да се садница посаде плиће за око 2 сантиметара. Дубља садња (3-4 сантиметра) треба да буде на стрмим теренима где долази до испирања земљишта, а на тежим земљиштима, где долази до наноса, садити 2-3 сантиметра плиће.

Када се коријенов систем покрије земљом врши се прво лагано гажење површине од периферије жила према садници. Преко слоја земље дода се предвиђена количина згорелог стајњака (5) или измијешаног са земљом. Органска и минерална ћубриза не смију доћи у додир са коријеном. Послије ћубриза ставља се нови слој земље и поново се врши гажење, а затим се сипа предвиђена количина воде у кругу око саднице. Кад земља упје воду додамо још мало земље и поравнимо терен око воћке.

Када се коријенов систем покрије земљом врши се прво лагано гажење површине од периферије жила према садници. Преко слоја земље дода се предвиђена количина згорелог стајњака (5) или измијешаног са земљом. Органска и минерална ћубриза не смију доћи у додир са коријеном. Послије ћубриза ставља се нови слој земље и поново се врши гажење, а затим се сипа предвиђена количина воде у кругу око саднице. Кад земља упје воду додамо још мало земље и поравнимо терен око воћке.

Јован МЕДИГОВИЋ,
дипл. инг.

шницле на умјереној температури око 2 сата. Извадити шницле из масноће у којој су се пекле и ставити их на чинију за служење. Преосталу масноћу ставити на загријану плочу шпорета, сипати кашику брашна, пропржити, додати кајмак, мало млаке воде, и двије - три капи сирћета. Све пропржити кратко врјеме. Овим умаком прелити шницле, па их служити уз поврће.

Шницле у кајмаку

Потребно: 500 гр јунетине од „руже“ бута, 2 главице црног лука, 1 шоља кајмака, 1 шаргарепа, 1 кашица „вегетом“, 1 кашика брашна, 1 шољица уља, мало сирћета, сјецкање петрусине.

Карфиол опрати, оциједити и подијелити на цвећиће. Кувати га у узварелој сланој води, у покlopљеној посуди око десет минута.

Оциједити га и порећати у погодну ватросталну посуду. Омекшали маслац умутити, додати миксером добро умућена јаја, павлаку, брашно, бибер, со, сјецкану петрусину и дио струганог качкаваља. Све измјешати и прелити преко порећаног карфиола. Протрест посуду да прелив зађе свуда. Ставити у пећницу и пећи кратко врјеме. Извадити и посuti преосталим струганим качкаваљем. Вратити

шницле на умјереној температури око 2 сата. Извадити шницле из масноће у којој су се пекле и ставити их на чинију за служење. Преосталу масноћу ставити на загријану плочу шпорета, сипати кашику брашна, пропржити, додати кајмак, мало млаке воде, и двије - три капи сирћета. Све пропржити кратко врјеме. Овим умаком прелити шницле, па их служити уз поврће.

Разнолије

Потребно: 250 гр куване говедине, 250 гр шунку, 2 главице црног лука, 1 мања главица карфиола, 2 кисела краставца, 1 шоља пиринча, 2 чаше киселе

СВЕ О СОБНОМ ЦВИЈЕЋУ

АФРИЧКА ЉУБИЧИЦА

• *Saintpaulia ionantha* (Gesneriaceae)

Крајем XIX вијека ову малу, љупку биљку љубичастих цвјетова, открио је Walter von Saint Paul - Illaire, у то вријеме гувернер Источне Африке, тада њемачке колоније. Њему у част ова биљка се данас назива и сентпаулија. Мисионари су је пренијели у Европу и потрудили се да из самоникле биљке, која у својој прадомовини прекрија цијеле планинске падине где је брсте антилопе, од његују собну биљку која данас спада међу најомиљеније саксијске биљке. Убрзо су за њу и амерички узгајивачи показали велико зајимање. Колико је ова скромна цвјетница освојила срда љубитеља цвијећа у Америци говори и податак да је основана на стотине клубова љубитеља афричке љубичице - „The Violet Society of America“. Листа овог друштва данас садржи 4000 сорти. Мада је то заиста велики број, аматери не прекидно покушавају да узгоје нове сорте, што им прилично успјева, па се сваке године најуспјешнији најрађују. Иако би име афричка љубичица некога могло довести у недоумицу, важно

је истаћи да ова биљка нема ништа заједничко с нашом домаћом љубичицом.

Изворни облик који расте на косама планине Усамбара одликује се тамним љубичастоплавим цвјетовима и дебелим, баршунастим листовима. Трудом узгајивача и врло ангажованих аматера до данас су добијене бројне сорте свијетлољубичастих цвјетова, али и занимљиви примјерци чији цвјетови имају бијеле или тамни обод. Неке су сорте с једноставним, неке с пуњим цвјетовима, а данас се често могу наћи и оне са зупчастим, таласастим или на-

развој нових биљчица. Супстрат треба одржавати равномерно влажним уз нешто вишу температуру од 20 степени целзијуса. Послије неколико недеља на листу ће се појавити ситне мале биљчице које ћете касније, кад ојачају, појединачно посадити у цвјетне посуде. Већ након пола године од њих ће се развити биљке способне за цвјетање.

Златно правило за његу ове биљке гласи: залијевајте је умјерено. Воду која се сакупи у тањирићу испод саксије послије кратког времена одлијете. Увијек је залијевајте устајalom водом собне температуре, најбоље кишницом. Иако се биљка мора залијевати одозго како би се навлажили и капиларни корjenчићи непосредно под површином земље, треба избегавати залијевање „срца“ биљке и меснато лишће.

Њени листови и петељке врло су подложни труљењу ако су влажни. Идеално место за узгој афричке љубичице је источни или западни прозор. Мање је погодан прозор окренут југу, обзиром да ова биљка не подноси директно сунце. Афричка љубичица расте цијеле године, па ни зими нема раздобље мрозвавања. Захтијева топло место за цвјетове. Немојте то биљци чинити! Код добре његе биљка ће цвјетати и с тим листићима, који расту да би се надокнадили стари листови које она редовно губи.

Размножавање афричке љубичице је веома једноставно. Развијене, не сувише старе листове одрежите тако да им оставите петељку дужине око 1 см. Ставите их укусно у пјесковити тресетни супстрат. Ако их покријете провидном пластичном фолијом, убрзате

Припремила:
Нина АСАНОВИЋ

Маги
КУВАР

Потребно: 1 главица карфиола (око 1 кг.), 100 гр маслаца, 80 гр сира качкаваља, 2 јајета, 1 чаша киселе павлаке, 1 кашика брашна, бибер, со, петрусин.

Карфиол опрати, оциједити и подијелити на цвећиће. Кувати га у узварелој сланој води, у покlopљеној посуди око десет минута.

Оциједити га и порећати у погодну ватросталну посуду. Омекшали маслац умутити, додати миксером добро умућена јаја, павлаку, брашно, бибер, со, сјецкану петрусину и дио струганог качкаваља. Све измјешати и прелити преко порећаног карфиола. Протрест посуду да прелив зађе свуда. Ставити у пећницу и пећи кратко врјеме. Извадити и посuti преосталим струганим качкаваљем. Вратити

КАРФИОЛ ПРЕЛИВЕН ЈАЈИМА И ПАВЛАКОМ

помијешати са месом које претходно треба посолити и побијерити. Пиринач скучати, оциједити, прелити хладном водом, па опет оциједити. Киселе краставце исјећи на колутиће. Карфиол подијелити по цвјетовима или исјећи.

У погодну ватросталну посуду, коју претходно треба подмазати, рећати ред карфиола, ред меса са луком, ред пиринча и краставчића. Сваки ред треба премазати павлаком и уљем. Тако чинити док се не утроше сви састојци. По површини, такође, све премазати павлаком и уљем, па посuti прелом. Ставити јело у загријану рерну и пећи око пола сата. Послужити топло у посуди у којој је печено.

Десерт

Куглице
од ораха и рума

Потребно: 500 гр мљевених ораха, 250 гр шећера, 4 кашике рума, 150 гр сјецканих ораха, слатко од вишња или трешња, 3 штапче посне чоколаде (без млијека).

Ушпиновати шећер са мало воде, додати чоколаду, сачекати да се истопи, па додати и орахе и рум. Све измјешати, скинути са шпорета и прохладити. Правити лоптице које треба развити у малу округлу кору.

На средину сваке ставити вишњу или трешњу, па поново обликовати куглице. Уваљати куглице у сјецкане орахе и рећати на погодну подлогу да се проруше.

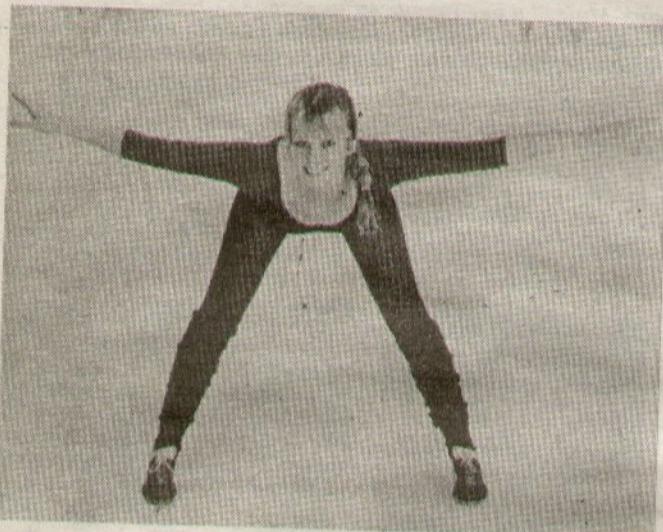
Приредила: Л.Б.

ЉЕПОТА ЖЕНЕ

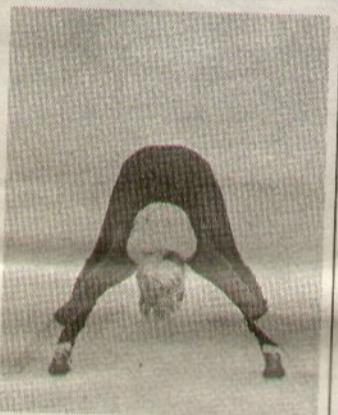
АЕРОБИК

КОМБИНОВАНЕ ВЈЕЖБЕ

Комбиноване вјежбе за јачање руку и ногу и за обликовање струка.

1. Почетни став: благо раширене ноге и руке подигнуте у висини рамена. Полако се савијамо ка земљи, не сасвим и тако стојимо десетак секунди. Затим се вратимо у првобитан положај (10 пута).

2. Без савијања ногу у коленима раширеним рукама додирујемо тле истежући се десетак секунди.

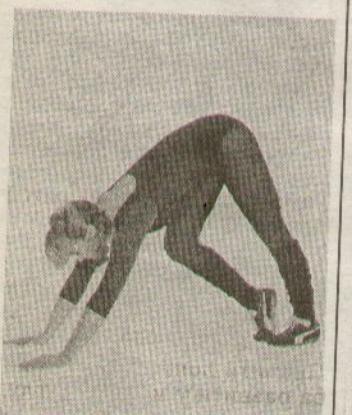
3. не савијајући ноге истежемо се уз лијеву ногу 10 пута. И уз десну такође 10 пута.

4. Лијевом руком високо подигнутом, окрећемо главу и струк, а десном додирајемо лијеву ногу. Поновити исто са десном руком, наизмјенично ради вјежбу 20 пута.

5. Подигнутим рукама у висини рамена и савијеним у лактovima спуштамо горњи дио тијела на стопала. У великом раскорaku савијамо ноге у коленима. Затим се пењемо на прсте и спуштамо не помијерајући ни један други дио тијела (10 пута).

6. Пренијети дио тежине тијела на руке, неизмјенично лијеву и десну ногу савијамо у колену док је друга затегнута, а стопало лежи чврсто на земљи (20 пута).

7. На крају истежемо десну ногу десетак секунди са рукама на земљи и лијевом ногом савијеном у колену на којој лежи сва тежина нашег тијела. Поновити исто са истезањем лијеве ноге.

ОДИЈЕВАЊЕ

ЈЕСЕЊА МОДА 2000.

● Инсирисана седамдесетим годинама, мода је јесенас у знаку изражajних узорака, меких линија и снажних концраса. Одaberите ли швиг, сомот или плешиво, концрасаше смеше и наранџаше или црне и љубичаше, у косишму, оршачу, манишулу, бићеше заиста шик.

С повратком дамског изгледа, вратио се у моду и костим. Препоручљив је струкериани крахи сако са сукњем до преко колена. Рамена не смију бити наглашена, а набори морају бити углажани. Наравно, по жељено је невидљиво копчање. Од материјала за костиме атрактиван је твид, тартан и кожа. Модерне су и уздужне, ситније и ријетке пруге, као и бод рибља кост.

Што се тиче модних креатора, Miuccia Prada препоручује грубе тканине по узору на Coco Chanel, а Donatella Versace своје сакое и

сукње украсава штрајсом или израђује од тканица упадљивих узорака.

Gucci у моду враћа ревере, а костим креатора Dolce & Gabbana издужен је и лепршав, па неријетко има панталоне уместо сукње и око врата везану кравату.

Заиста, понуђено је пуно рјешења, а на вами је једино да изаберете шта ћете носити уз костим. Опет, све је у тренду: фина блуза са шалом оковратником, спортска кошуља, танки полувер, тенисице, златне ципеле...

С повратком класичном стилу облачења ограч по-

стaje обавезан дио јесење гардеробе. Најбољи ограчи које предлажу свјетски креатори опонашају традиционалне, од класичних женских до мушких који су затегнути појасом око струка. Но, има и новитета.

Ове јесени можете носити кишни ограч са једноредним копчањем, ниским оковратником, с благо истакнутим раменима, уравнотежених облика и дужине до колена. Бићете најатрактивнији у кожном мантилу тамномодре и беж боје.

Најновији модели са дворедним копчањем и реверима, може и појас око струка, избегавају макси дужине и досежу неколико саниметара испод колена. Најактуелнији сезонски модели наликују кимону, наравно са појасом чврсто затегнутим око струка.

Јасне и стилизоване линије, уравнотежене пропорције, једноредно копчање с малим дугмадима, оковратници са спљоштеним малим реверима, неутралне, озбиљне боје - то су карактеристике најмодернијих ограчева.

Ипак, сукње је хит сезоне. Кројена је тако да дискретно прати фигуру, а дугачка колико треба да оставите најбољи утисак са вјечним узорцима попут рибље kostи и тартана. Материјали са сукње требали би бити од финих тканица или мјешавина које се неће гужвати. Тако је лакше постићи најбољи профињени дојам на којем можемо градити женствено одјевање са стилом.

Ова јесен је у знаку плетива: врло танког и неупадљивих бодова или крупно плетеног и са етно обиљежјима. Ове сезоне хит су коријенски етно мотиви. Воје које су пригодне за плетене одјевне предмете су бијела, беж, љубичаста, црвена и зелена. Бодови су ребрасти, плетенице и глатки. Такође, врло модерно је и крозно бијелосмеђих линија или са примјесама златножуте боје. Ипак су бунде до колена које се најбоље слажу са кожним панталонама. Наравно, вјештачко крзно може добро изгледати, а и примјереније је нашем цепу.

ШМИНКА

КАКО НАГЛАСИТИ ОЧИ

Овога пута шминкаћемо очи јер је поглед женине главно оружје за завођење. Стога, ове сезоне према саветима великих модних кућа, очи треба нагласити за гаситим и јаким бојама које можете комбиновати са велесом и помало агресивном одјећом која ће бити хит ове зиме. За шминкање очију важно је:

Четкицом (традиционалне службене за наношење не размазују боју равномјерно) нанесите сјенку за очи само на покретни дио горњег капка и разнесите је према вајском дијелу завршавајући на прегибу између покретног и непокретног дијела капка.

Да би сте избегли ефекат шљиве на оку, потребно вам

је још једна сјенка, доста дискретнија од прве. Можете користити бијелу, седефасту или неутралну беж боју. Нанесите је испод аркаде, а тако стварате свијетлу тачку која повећава поглед.

Када користите сјенку за очи, не смијете заборавити ни доњи капак (испод ока). Нанесите је грубом спужвичом да би сте добили правилан траг. Почните од унутрашњег угла ока и дођите до вајског где се спаја са горњим дијелом.

За крај око испратајте црном оловком и маскаром. Прије него што то учините погледајте се добро у огледалу. Ако вам се чини прешире, уклоните дио сјенке са капка.

КОЈА СЈЕНКА ВАМ НАЈБОЉЕ ПРИСТАЈЕ

Модра боја сјенила савршена је ако имате зелене очи, а још боље ако уз то имате црвену или плаву кожу.

Љубичаста добро стоји сваком типу очију, косе и боје коже, али пуно зависи и од њеног интензитета. Ако је љубичаста јака пристаја најбоље препланулом лицу.

Жута не пристаје женама маслинасте коже, али сла-

же се са црним очима. Користите је и ако сте црника са свјетлијим темом.

Зелена иде одлично уз плаве очи и свјетлију пут. Уз ову боју најбоље се слаже црвена коса са свјетлим очима.

Црвена је најтежа шок боја. Користите је само ако сте екстравагантно обучени. У свјетлијој верзији потребно је много опреза.

ИСХРАНА И ЗДРАВЉЕ

ЦРНИ ХЉЕБ ШТИТИ ЖЕНСКО СРЦЕ

Осим хранљивих, све биљне напарнице садрже и баластне твари, које се најчешће избацују из тијела непробављене. То не значи да тај баласт није користан. Напротив, научници једногласно тврде да су у развијеним земљама болести срца, дијабетис и проблеми са пробавом толико раширени баш зато што је у прехрани премало баластних твари. Ризици болести срца, посебно код жена, изразито се смањују ако је њихова прехрана богата баластним тварима, али не из поврћа већ из ћелијовитог зрња од којег се најчешће припрема црни хљеб.

Јела од бијelog брашна обично су укуснија, али њима недостају драгоцене клице, витамини Е, витамини B групе, који јачају нерве, елементи у траговима и минерали попут жељеза, калијума, бакра...

Баластне твари се дијеле на топиве, које се преко црног врата преносе у крвоток, те не-топиве које набубре, стимулирају

пробаву и одводе отпадне матерije из тијела. Истраживачи су утврдили да отопиве баластне материје снизују ниво ЛДЛ холестерола у крви на четвртину његове почетне вриједности. А то је пресудно за превенцију болести срца и крвотока.

Почнете ли мијењати начин прехране и узимати више баластних твари, нека вас не обесхрабре почетни поремећаји пробаве. Тијелу треба времена да се прилагоди „вишку послу“.

ЛИСТА КАЛОРИЈА

ЖИТАРИЦЕ (КЦАЛ - А У 100 ГРАМА)

Ријка	360
Хљеб (пшенични полубијели)	235
Дајек	374
Кекс	403
Резанци	373
Овсено пахуљице	390
Кукурузне пахуљице	370

ЗА ТЕБЕ ЉУБАВИ

Ишао сам на ђипичји штрп
И ђипици кујио
За љубаве
љубави

Ишао сам на цвејашни штрп
И цвејеће кујио
За љубаве
љубави

Ишао сам на штрп ствароћа ђвожђа
И ланце кујио
Тешке окове
За љубаве
љубави

А онда сам ошишао на штрп робова
И штакио љуб
Али љуб нашао нисам
Љубави моја

Превео:
Радивоје КОНСТАНТИНОВИЋ

Жак ПРЕВЕР

БАЧКО ДОБА

ОШ „СТЕФАН МИТРОВ ЉУБИША“

ЗАВРШЕНО ПРВО ТРОМЈЕСЕЧЈЕ

• У ОШ „Стефан Митров Љубиша“ завршено је прво тромјесечје • На сједници Наставничке вијеће резимиран усјек ученика од I до VIII разреда.

Наиме, од 1545 ученика од II до VIII разреда 329 су имали одличан 433 врлодобар, 226 добар и 10 дољавац успеха на крају првог тромјесечја. Ученика са једном негативном оцјеном било је 166, са двије 97, са три 73, са четири 56, а пет и више негативних оцјена имало је 114 ћака. Слабе оцјене су углавном из језика и математике. Средња оцјена успјеха у овом тромјесечју оцјенених ученика јесте добра (3,04), од чега нижи разреди показују боље резултате са средњом оцјеном 3,68 у односу на старије разреде (2,52).

Ученици I разреда се не оцјењују до полугођа. Њихови учитељи су почетком новембра били на семинару посвећеном активној настави.

Већ средином октобра обављена је вакцинација деце I, VII и VIII разреда.

Такође направљен је и стоматолошки преглед I, II и VII разреда, а у току су и систематски прегледи II, V и VII разреда. Стоматолог достави изјештај на увид школи за свако дијете појединачно по одјељењима.

У ОШ „Стефан Митров Љубиша“, према ријечима помоћника директора Данила Кокића, у току је и једна хуманитарна акција. Наиме, ради се о прикупљању новчане помоћи за једну ученицу којој је мајка тешко болесна, а немају ријешено ни стамбено питање. Већина наставника, око педесетак, дала је свој допринос одбијајем једне дневнице од овомјесечног личног доходка.

Школа има разне ванаштавне активности, тј. секције (драмску, литературну, радијаторску, ликовну) које раде по годишњем плану, а воде их наставници школе. Неке од њих су

већ ангажоване. Наиме, 11. новембра чланови Драмске секције извели су дјелове представе „У трагању за Стефаном Митровим Љубишом“ у оквиру прославе 110. годишњице Петровачке библиотеке.

Ученици ове школе имали су прилику да 16. новембра одгледају и монодраму „Час из сценске умјетnosti, литературе и историје“ у изведби глумца Слободана Маруновића који је тумачио ликове штампара Макарија, Петра Првог Петровића Ђуре и владике Данила.

Што се тиче највећег проблема-простора, још увијек, кажу у школи, нема новости, и ако су они упознали и општинске и републичке надлежне оргane. Међутим, надају се да ће се ускоро наћи рјешење за овај заиста велики проблем.

А.К.

Лијепо је...

...кад добру књигу даш и другу да прочита

ПРВА СЛОВА

Прва слова
Не падају са крова.
Прва слова
Сипижу из буквара,
Кад ћак ћрвак
С књиgom
Разговара.

ЈЕСЕН

Као авеши
Облак распе,
Ледна киши
Бије брезе,
Ни ћртата од
Љубке ласпе,
Зима сиррема
Бијеле чезе.

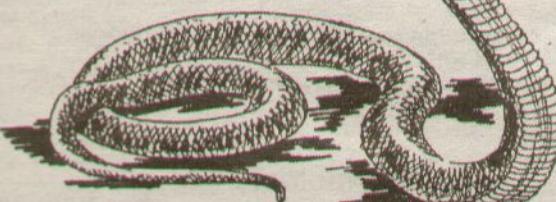
ОГЊИШТЕ

Сува дрва
Пуцкетају,
Као ћриче
Да ћричају.
Има л'ишта љејише
Ог оћишишта?
Мишар МИТРОВИЋ

ДА ЛИ ЗНАТЕ

Која је змија најопаснија?

Прије света змији од тога шта подразумијевамо под изразом најопаснијом?

Да ли се при томе мисли на змију која је до днас усмртила највише људи или на ону чијије отров најјачи.

Краљевска кобра је најсмртоноснија на свијету. То је и најдужа змија отровница. Забилежени су случајеви да су људи умирали само један сат послије уједа ове змије.

Други кандидат би био тигровија змија која живи искључиво у Австралиji. Сматра се да је њен отров најснажнији од свих отрова. Мебутим због ограничених простора на коме живи, много је мртвих жртава ове змије отровнице.

Црта: др Миле РАЧЧИЋ

ЈПУ „ЉУБИЦА В. ЈОВАНОВИЋ-МАШЕ“

ЈЕСЕЊА СВЕЧАНОСТ И ЈЕСЕЊЕ АКТИВНОСТИ

• У вршићу „Љубица В. Јовановић-Маше“ и ове године организована „Јесења свечаност“ почетком новембра • То је усвјари обиљежавање јесени са свим симболима о којима су деца и учила везано за њу • Циљ да деца доживе ће симболе на конкретан начин

Забава је била приређена у дворишту вртића. Од плодова јесени-разноврсног воћа, сокова, воћних колача направљен је возић са којега су се деца могла сама послужити. Пекло се и кестење што је било веома интересантно клиничима. Изабрана краљица јесени, са хаљином у стилу јесени, носила је корпу са воћем и нудила га другарима. Наступ на овој свечаности имали су предшколци са крајним драматизацијама и репетицијама о јесени.

Према ријечима Весне Димитријевић директорице Вртића, сви запослени су узели учешће у организацији и припреми свечаности, а након изведеног програма направљена је и музичка журка.

У посјети вртићу овог мјесеца био је и просвјетни савjetnik који је извршио надзор над комплетним радом установе у циљу процењивања рада директора, васпитача и медицинских сестара.

Још једна активност која је обиљежила протекли мјесец за малишане овог вртића, била је и берба кивија на аутобуској станици „Меркур“. Око тридесеторака деце из будванског вртића и малишани из цетињске предшколске установе помагали су на берби радницима „Меркура“, а затим и добили на поклон више килограма овог здравог воћа.

У сали будванског објекта био је импровизован и мали бисокоп где су клинички имали прилику да одгледају дјевије цртане бајке. Такође „Дјечје позориште“ из Подгорице извело је представу „Вук и седам јарини“ у сали „Зета филма“ за децу из

урадила пројекат за конструкцију крова, расписала тендери, па је тако и изабран изводач радова. Сада очекујемо средства да би се отпочела реконструкција.

У организацији Refugees trusta из Ирске ради се и на уређењу дворишта у вртићу

Забава је била врло интересантна

сва три објекта.

Највећи проблем, поред простора - истиче директорица - јесте и обрушена кровна конструкција у објекту у Светом Стефану. Ово оштећење је веома ризично за децу у том објекту, па је потребно хитно рјешење. „Будванска ривијера“ нам је знатно помогла и

у Будви. План који је урађен прошлог мјесеца ускоро ће бити реализован, а из вртића се надају да ће већ на пролеће имати лијепо срећено двориште као што имају вртићи у Бару и Тивту које је такође преуређила ова хуманитарна организација.

А. КОСТОВИЋ

ДЈЕЧЈЕ ИГРЕ

КОМПЈУТЕР - НАЈБОЉИ ПРИЈАТЕЉ И ИГРАЧКА

Данас се у нашим домовима нерадило, поред осталих техничких уређаја, налазе и компјутери. Углавном ови апарати помажу укућанима у административним пословима, замјењују писаће машине, при инжењерским радовима и друго, али служе и за разоноду и одраслих и деце. И не само за то, већ и за учење. Иако смо навикли да се учи и сазнаје из књиге, „литература“ нове генерације је рачунар са Интернетом. Путем Интернета данас можемо комуницирати са цијелим свијетом и сазнати све што нас интересује из различитих области као што су мода, филм, књижевност и остало.

Новој вријеме, вријеме електронике, одражава се и на дјељи свијет. Нарочито на њихову игру. То више није она на коју смо навикли и није она којом смо се и ми играли. Она је све више електронска. Spyro The Drago, Pikachu, Crash Bandicoot... Ко су сад ти? Деца их добро знају - они су јунаци њихових видеогира. Њихови најбољи пријатељи. Деца за њима лудују, а родитељи се свакодневно боре да их одвuku од екрана. Клинички непрестано разговарају са својим пријатељима из видеогира. Траже рјешења проблема. Осим тога, на PlayStation се може играти и

удвоје, а повезани на Интернет могу да учествују у такмичењима тимова. С те тачке гледишта, видеогреје су бољи од телевизије која их присилава на пасивно и индивидуално слушање.

Научна истраживања показују да чак 44 процената деце у свијету лудују за видеогрицима.

Видеогреје дословце „хипнотизују“ децу зато што нуде узбудљиве авантуре и преплављају екран бојама и звуковима који заводе мозак несвесно. Немогуће је не остати задивљен. Међутим, о зависности се може говорити тек кад дјељите мора свакодневно провести пред екраном дуже од сат и по или кад почне да одија сваку другу игру због компјутера.

Ипак, ове игре имају и позитивне ефekte. Помажу дјеци да схвате логику електронског уређаја. Стратешке игре су врло корисне за развијање логичких способности јер присилавају дјецу да предвиђају последице уластитих поступака. Такође вјежбају и рефлексе. Идеална удаљеност од екрана је 1:5, али подношљива је и три дијагонале екрана.

Компјутер - да или не - одлучите сами, али он ће засигурно постати или остати дјететова најомиљенија играчка и најбољи друг.

А. КОСТОВИЋ

ШАРЕНА СТРАНА

**Освета праху и олову
очуха Србије**

(Пародија на „Посвешт” Горској вијенцу)

Нек се овај вијек дрчи над свијема вјековима, он ће Еро бити страшни женскијема колјенима. Шест народних мезимаца у њу се намах показаше из кутије Пандорине и земљу нам распарчаше. Франо Њофра, Мучан Милан, Влах Алија, чисти коров, Хусо Садам, бич - тирјанин, и Мо Мали и Глигоров. Ђаво им је, страва земна, плитку памет сву попио и Југу им за поприште да се боре назначио. Из грома маленога мучи трудно изац није, у малијим народима много ли се зала крије! Ал хероју пожаревском, Хусеину безвезному, пут отворен, ал не стиже циљу макар иједноме. Дуже народ, АБ буну, али притом земљу сруши; мртве Србе зовијаше - узе живот српској души. Каубоја западнога пред Хусом се мрзну сile, Хусом су се српске мишце до рамена загли биле. Ево трајног несрћеника, даде Србу болне груди, од свачега одвикнута, само јоште да полуди. Од Хуса се Запад тресе и са њиме НАТО слуге, бомбом му се НАТО куне, клетве у њег нема друге. Да, принтеза супотице магически конак прати: твојој глави би суђено да и у Хаг мало сврти. Гадно име Клинтоново не смје каљат србослов; за Веслија управ сличи гром небесни, суд Орестов. Покољења дјела суде, ал не суде право свјема, па се чини да узалуд општа грми анатема. Зна Шешеља родит Српска, зна дојити Драпковић, ал јунаке коштуњаве, Шумадинце и племиће, где Српкиње сада рађу - у раљама Српство диште; о санкције, бјеште градне, захтјев Срби испунише!

Пародира
Комијен БУЛАТОВИЋА ЈЕ Ј' И ОВАЈ
ТАЛЕБ ЗА СУКЦЕСИЈУ...?**ХУМОРЕСКИЦА
ФОТЕЉА**

Када је човјек-изумио прву столицу, многи су према том предмету били обазриви. Они, који нису имали никаквих предрасуда, одмах су у њу сјели и свако настојање да одатле дигну њихов задњи дио тијела био је узалудан. Развитком друштва, усавршавала се и столица, па је једног дана настала и фотеља.

Њено височанство, фотеља, постала је дио престижа у круговима оних који су жељели да помогну свом напаћеном народу. Неки су отишли и корак даље, па су поред фотеље за себе направили и канабе како би им било што удобније док размишљају о народним бригама и проблемима. Неки су у своје фотеље уградили точкиће, како из њих не би излазили ни кад иду тамо где цар иде пјешке, а неки су у фотеље уградили сигурносне појасеве. Што је сигурно, сигурно. Неки су толико срасли с фотељом да их приликом одласка у пензију могу раздвојити само хируршким путем.

Било како било, фотеља је постала култни дио намјештаја у који би свака шуша хтјела да завали своје дупе. Постоји се шуше најмножиле, фотељи свакодневно скаче цијена. Народ све то беспомоћно гледа, јер њему остаје само обична столица.

Раде ЂЕРГОВИЋ

**СПАСИОЦИ БЛАГА
И ОНИ ДРУГИ**

Зову се Душан Брајовић, Саша Чиликов, Горан Петровић, Милан и Ратко Бакрач. Занимања: сликар-конзерватор, историчар умјетности, препаратор, помоћни радници. У вријеме мирно на својим сарадним мјестима у Заводу за заштиту споменика културе Црне Горе, на Цетињу.

Од 15. априла њихова радна мјеста била су у Старом граду у Будви, у црквама и манастирима Паштровића, Побора, Мамина, Брајића, Доњет и Горњег Грба. Ова екипа зајршила је велики посао на спасавању културног блага које се нашло у рушевинама музеја, галерија, манастира и цркава. Обишли су више од стотину објеката и на сигурна мјеста склонили камене урне, надгробне плоче, накит и друге вриједне експонате чувене збирке „Античка Будва”, која датира из илирског, грчког и римског периода, слике Петра Лубарде, Швеђанина Линдстрома, Јапанца Табуја, Пеђе Милосављевића и других мајстора кичице, платна венецијанских мајстора Тијепола и Карпучија, иконе и иконостасе, времешне књиге... Урадили су беспријекорно посао чију је вриједност готово немогуће процјенити. А како су то чинили ови скромни људи?

- Покретни споменици културе на Будванској ривијери и у Грబљу готово сви су страдали. Знајући какво благо чувају страдале зграде у својим љедима, наш Завод је одмах формирао екипу. Почели смо да радимо већ други дан након земљотреса, прича шеф екипе Душан Брајовић.

Ови тихи људи, готово непримјетни у свакодневном животу, показали су изузетну храброст и спретност у спашавању блага. Без шлемова и друге опреме, излажући се често опасности, ушли су у Стару Будву и спасили бројне експонате. Нису се обазирали на нахерене кровове и зидове који су сваког трена могли да се сруче на њих. Када се један од њих - Саша Чиликов - сјетио да се у цркви Светог Ивана налази чувена икона из 13. вијека, веома ријетка у Европи, појурио је кроз рушевине у цркву и тек послије тога био свјестан опасности којој се изложио.

Сличних примјера било је још. Душан Брајовић је ушао у потпуно порушену цркву Светог Вида у Петровцу и између испрепlijетаних каблова за струју вадио црквени мобилијар. За њим нису заостајали ни браћа Бакрач: за један сат спасили су иконе и друге ври-

једности из цркве у Подострогу чији је кров такође био на земљи. Успјели су да из камена, малтера и цигле изведе благо и да га транспортују тамо где треба.

Храбри спасиоци вратили су се на своја редовна радна мјеста. Завршили су најтежи, а можда и најважнији посао у каријери. Сада ће се опет „дружити“ са фрескама, иконама и иконостасима, каменим урнама које треба заштитити од пропада-ња.

* * *

Ове редове записао сам 31. јула 1979. године. Два и по мјесеца након разорног земљотреса на југу Црне Горе. Прошла је од тада пуна 21 година, а „Античка Будва“, која је каснијим археолошким истраживањима битно допуњена, и даље је недоступна туристима, посјетиоцима Будве. Благо чами више од двије деценије у депоима разних установа, јер туристичка метропола још увијек нема свој Археолошки музеј. Којега је имала прије земљотреса. Благо је одмах спашено, али послије су затајили они који су морали наћи простор за њега. А који нису нашли до данашњих дана. Сваки коментар је, вјерујем, излишан.

КАПИ ЗА ГЛАВУ

- Пред законом су сви једнаки само у случају судске заблуде
- Кад људи говоре, шта ту могу чињенице?
- Кад год нашим глумцима пукне филм, они снимају реклами.
- У гадном смо сосу, али ми имамо апетит за такве ствари?
- Ово се не може наглас рећи, приближи ухо - рекох зиду!
- Паметнији попуштају, ипак будале дјелују опуштеније!
- Најискреније су сузе које лијемо док дјелује сузавац!
- Овдје се стартне листе саопштавају приликом проласка кроз циљ!

- Има ли смисла стављати живот на коцку у оваквим политичким круговима?
- Знате га са политичког поља на коме ништа не рађа!
- Забрана кретања ноћу важи у мрачне dane.
- Најтеже нам је оно што ћам пада на памет.
- Само сам пишнуо уз вјетар, одмах ми је лакнуло!
- Код нас орење дају скоро бадава - узимају само за руке!
- Наша далтонисти уживају у раскоши политичких боја.

Живојин ДЕНЧИЋ

САТИРА

САМОЋА

Самоћа је од себе бијег
А можда је сусрет са собом
Њен црни и тешки тег
Направи ме својим робом

Надоје у душу попут слапа
Потопи све што бјеше чило
Здушни мир брзо попала
или га избоде обијесним шилом

Како у њој да бриге свијем
Кад се онае не дају свити
Самоћа је ко дно провалије
Где се не може сан доснити!

НЕБРАЋА

Код небраће вријеме стаје
Ал не стаје хир и злоба
Претворени у промаје
Јарост поста њина гозба

Ножу вични мраку слични
Из очију зло им куља
Због њих сијева дан на цици
Због њих плаче ноћ сред муља

Нож заврши међу плећке
Попут змије ту се скружи
Крв попрска древне стећке
И крвљу имлик наружуји!

Жарко ЂУРОВИЋ

КЊАЗ МИЛОШ

БУКОВИЧКА БАЊА – АРАНЂЕЛОВАЦ

ПРЕДСТАВНИШТВО БУДВА

Минерална вода
Сокови

Пића других произвођача

Продајни центар у Ластви грбаљској
тел. 086/51 - 297, тел./факс 52-518

Дисконт у Будви, ЦДС Подкошљун
тел. 086/52-378

BANEX

производња, експорт-импорт, инжењеринг,
туризам и услуге

СВЕ ВРСТЕ ГРАЂЕВИНСКИХ ПОСЛОВА,
СТАНОВИ ЗА ТРЖИШТЕ
РЕКОНСТРУКЦИЈЕ И
АДАПТАЦИЈЕ

85310 БУДВА, Приморски батаљон 10,
тел./факс 086/52-790, тел. 51-764

AQUAMARK

VAŠA FIRMA
NA INTERNETU -
USLOV ZA
MODERNO POSLOVANJE
I SAVREMENE KOMUNIKACIJE

Internet **.сг**

069 061 219

ЕЛМОС
БУДВА

тел. 086/ 52-762, 52-280, 52-285
факс 086/ 51-320

СПОРТ

КУП ЕВРОПЕ У ОДБОЈЦИ

**„БУДВАНСКА РИВИЈЕРА“
МЕЂУ 16 НАЈБОЉИХ**

Победама против „Раванијемија“ 3:1 (28:30, 25:19, 21:25, 25:18, 17:15), „Мендинга“ 3:1 (25:17, 25:19, 18:25, 25:19) и „Какња“ 3:1 (25:17, 24:26, 25:12, 25:17), на квалификационом турниру одржаном у Мендингу (Њемачка) од 24. до 26. новембра, „Будванска ривијера“ је освојила прво место и пласирала се међу 16 најбољих екипа у Европи.

ОДБОЈКА - КУП ЈУГОСЛАВИЈЕ

„БУДВАНСКА РИВИЈЕРА“ У ФИНАЛУ

На полуфиналном турниру Купа Југославије у одбојци, одржаном у Будви од 10. до 12. новембра, највише успеха имали су домаћини. Победама против „Борца“ 3:2, „Електропривреде“ 3:1 и „Војводине“ 3:1, „Будванска ривијера“ је освојила прво место и пласирала се у финале Купа.

Финални турнир Купа Југославије, за који су се осим „Будванске ривијере“ пласирали још „Војводина“, „Партизан“ и „Будућност“ - „Подгоричка банка“, одржао се од 22. до 24. децембра, а место одржавања турнира још није одређено.

ОДБОЈКА-ПРВА САВЕЗНА ЛИГА

„БУДВАНСКА РИВИЈЕРА“ - „ЦРВЕНА ЗВЕЗДА“ 3:1

(17:25, 25:22, 28:26, 25:10)

Будва, 1. новембра: Дворана Медитеранског спортског центра. Гледалаца око 1000. Судије: Манојловић (Београд), Мурић (Ужице).

„БУДВАНСКА РИВИЈЕРА“: Перешић, Марковић, Гиљача, Козић, Кардаш, Поповић, Мајдак, Рељић, Јановић, Дробњак, Затрић, Маровић.

„ЦРВЕНА ЗВЕЗДА“: Јањић, Бјелица, Перовић, Станковић, Ласић, Мрђа, Самарџић, Перешић, Бранковић, Томић, Лутова, Јубишић.

**БУДУЋНОСТ ПОДГОРИЧКА БАНКА -
„БУДВАНСКА РИВИЈЕРА“ 0:3**

(26:28, 20:25, 23:25)

Подгорица, 4. новембра. Дворана „Морача“. Судије: Јовановић (Београд) и Мурић (Ужице).

„БУДУЋНОСТ ПОДГОРИЧКА БАНКА“: Стељић, Томковић 1, Славков 2, Васовић 4, Рацковић 15, Пртења 1, Чајић 14, Ђукић 6, Милић, Живковић, Стојковић, Поповић.

„БУДВАНСКА РИВИЈЕРА“: Перешић 13, Марковић 5, Гиљача, Козић 1, Кардаш 11, Поповић 1, Мајдак 11, Рељић, Јановић, Дробњак, Затрић, Маровић.

„БОРАЦ“: Маринковић, Танев, Симијоновић, Томић, Ђорђевић, Ковачевић, Симић, Грујеску, Јуришић, Илић, Лазић.

„БУДВАНСКА РИВИЈЕРА“ - „БОРАЦ“ 3:0

(27:25, 25:23, 25:21)

Будва, 14. новембра. Дворана Медитеранског спортског центра. Гледалаца око 1000. Судије: Минић и Мирковић (Београд).

„БУДВАНСКА РИВИЈЕРА“: Перешић, Марковић, Гиљача, Козић, Кардаш, Поповић, Мајдак, Рељић, Јановић, Дробњак, Затрић, Маровић.

„БОРАЦ“: Маринковић, Танев, Симијоновић, Томић, Ђорђевић, Ковачевић, Симић, Грујеску, Јуришић, Илић, Лазић.

„ВОЈВОДИНА“ - „БУДВАНСКА РИВИЈЕРА“ 3:0

(25:20, 27:25, 25:23)

Нови Сад, 21. новембра. Мала дворана СПЕНС-а. Гледалаца око 100. Судије: Гриб и Ђук (Београд).

„ВОЈВОДИНА“: Младеновић 8 (поена), Милошевић 10, Иванковић, Петковић 5, Перић, Галешев, Ђато, Радић 10, Мијић 12, Сименковић, Марић 19, Копања.

„БУДВАНСКА РИВИЈЕРА“: Перешић 8, Марковић 4, Гиљача, Козић, Кардаш 16, Поповић, Мајдак 14; Рељић 4, Јановић, Дробњак, Затрић 3, Маровић.

ФУДБАЛ - ЛИГА ЦРНОГОРСКА „ЗЕТА ТРАНС“

„ЦЕТИЊЕ“ - „ПЕТРОВАЦ“ 0:0

Цетиње, 24. октобра. Стадион на Обилићу пољани. Гледалаца око 100. Судија Марковић (Подгорица). Жути картони: Вукмировић, Вујовић („Цетиње“), црвени картон: Паповић („Петровац“).

„ЦЕТИЊЕ“: Лаличић, Станојевић, Липовина, Милачић, Божковић, Вукмировић, Радовић, Милановић, Јовићевић (Вујовић), Борозан (Ђурковић), Јанковић.

„ПЕТРОВАЦ“: Пејовић, Радушиновић, Фабрис, Томановић, Влаисављевић, Вујовић, Голиш, Масловарић, Зец (Делић), Ачић, Броњић (Паповић).

„ПЕТРОВАЦ“ - „ПЉЕВЉА“ 3:0 (2:0)

Петровац, 28. октобра. Стадион под Малим брдом. Гледалаца око 300. Судија Стијеповић (Дујева). Стријелци: Вујовић у 3, Масловарић у 4. и Зец у 64. минуту („Петровац“). Жути картони: Масловарић, Зец („Петровац“), Јовић и Митровић („Пљевља“).

„ПЕТРОВАЦ“: Пејовић, Радушиновић, М. Фабрис, Томановић, Влаисављевић, Сели (Ивановић), Масловарић (Делић), Зец, Ачић (Голиш), Вујовић.

„ПЉЕВЉА“: Радановић, Јовић, Рончевић, Тахиловић, Пуповић, Мидровић, З. Гогић, Драгаш (Петрић), Ђуровић, Т. Гогић, Вречо, Аничић, Ковачевић.

ВАТЕРПОЛО-ПРВА САВЕЗНА ЛИГА

**„ПРИМОРАЦ-ЈУГОПЕТРОЛ“-
„БУДВАНСКА РИВИЈЕРА“ 13:7
(2:1, 5:3, 4:2, 2:1)**

Котор, 11. новембра. Градски базен. Гледалаца око 500. Судије: Вуковић (Херцег-Нови) и Ачић (Котор). Играч више: „Приморац-Југопетрол“ 3 (3), „Будванска ривијера“ 6 (5).

„ПРИМОРАЦ-ЈУГОПЕТРОЛ“: Радић, Кордић, З. Петровић 2, Поповић 1, Бјелица, Вицо, Јеленић 4, Даниловић, Михајловић 3, Милићић 1, Пејаковић 1, Барба 1, А. Петровић, Мршуља.

„БУДВАНСКА РИВИЈЕРА“: Тичић, Калуђеровић, Суботић 4, Мидоровић, Лазовић, Бајковић, Дамјановић 1, Ђуричић 1, Кикинђанин, Никчевић 1, Јововић, Масловар, Сјеклоћа, Франета.

**„БУДВАНСКА РИВИЈЕРА“ - „ПАРТИЗАН“ 5:14
(2:3, 0:4, 3:3, 0:4)**

Котор, 18. новембра. Базен „Никша Бућин“. Гледалаца око 2000. Судије: Бргуљан и Рајевић (Котор). Играч више: „Будванска ривијера“ 8 (1), „Партизан“ 7 (6).

„БУДВАНСКА РИВИЈЕРА“: Тичић, Калуђеровић, Суботић 1, Мидоровић, Лазовић, Бајковић, Дамјановић, Ђуричић, Кикинђанин 1, Никчевић 2, Јововић 1, Масловар, Ивановић.

„ПАРТИЗАН“: Куљача, Мирковић, Гоцић 2, Никић, Поповић 2, Костић 2, Мицић, Тичић 1, Манојловић 1, Влатковић, Удовичић 1, Гак 5, Филиповић, Ђукић.

ФУДБАЛ - ДРУГА САВЕЗНА ЛИГА - ГРУПА ЈУГ

„МОГРЕН“ - „ЗАБЈЕЛО“ 3:0 (1:0)

Будва, 5. новембра. Стадион Лугови. Судија Ђосовић (Херцег-Нови). Стријелци: Радојевић у 16. и 58. и Глушићевић у 85. минуту („Могрен“). Жути картони: Радојевић, Глушићевић („Могрен“) и Бећир („Забјело“).

„МОГРЕН“: Шушкавчевић, Вукадиновић, Ђ. Мијушковић, Пима, Лопчић, Мирковић, Станишић, Јуцовић, Радојевић (Глушићевић); Рађеновић, Јововић Радоњић.

„ЗАБЈЕЛО“: Радовић, Головић (Ђетковић), Вујашевић, Крунић (Влаховић), Бећир, Бабовић, Рацковић, Лукаџа, М. Мијовић (Перковић), Н. Мијовић, Стошић.

„ИСКРА“ - „МОГРЕН“ 1:0 (0:0)

Даниловград, 12. новембра. Стадион „Браће Велашевић“. Гледалаца око 1500. Судија Радуловић (Подгорица). Стријелца: Шалетић у 58. минуту („Искра“). Жути картони: Поповић, Шалетић, Радовић, Полексић, Вранеш, тренер Шкулетић („Искра“) и Мирковић („Могрен“).

„ИСКРА“: Полексић, Потпара (Р. Перешић), Оташевић (Тамињића), Никчевић, Поповић, М. Перешић, Мреновић, Ускоковић, Вранеш, Шалетић, Радовић (Бурић).

„МОГРЕН“: Шушкавчевић, Вукадиновић, Ђ. Мијушковић, Пима (Д. Мијушковић), Лопчић, Мирковић, Станишић, Јуцовић, Глушићевић, Рађеновић, Радоњић.

„МОГРЕН“ - „ЧЕЛИК“ 2:1 (0:0)

Будва, 19. новембра. Стадион Лугови. Гледалаца око 800. Судија Ивановић (Подгорица). Стријелци: Сели у 46, Станишић у 70. из једанаестераца („Могрен“) и Бајовић у 58. минуту („Челик“). Жути картони: Жижић и Каваја („Могрен“).

„МОГРЕН“: Шушкавчевић, Вукадиновић, Ђ. Мијушковић, Д. Мијушковић, Лопчић, Мирковић, Жижић (Војводић), Станишић, Глишићевић (Сели), Радојевић, Никчевић (Каваја).

„ЧЕЛИК“: Зорић, Јовићевић, Копривица, (Вучковић), Миличковић, Радојевић, Чолаковић (Беркуљан), Благојевић, Радојчић, Миковић, (Зековић), Тодоровић, Бадојић.

„ЧЕЛИК“: Асановић, Хот (Дервишевић), Крцић, Ђекић, Гојковић, Радончић, Балић, С. Чекић, Шкиријељ, М. Чекућ, Љубаџић, Глишићевић (Сели), Радојевић, Никчевић (Каваја).

„ПЕТРОВАЦ“: Пејовић, Радушиновић, Фабрис, Сели, Влаисављевић, Војводић, Голиш, Масловарић, Зец (Делић), Ачић, Вујовић.

„ЗОРА“: Чалића, Куч (Јовановић), Станишић (Ђетковић), Рогановић, Мирановић, Шљукић, Мрђеновић (Бакочевић), Павловић, Јанковић, Остојић, Брајовић.

„ПЕТРОВАЦ“: Пејовић, Радушиновић, М. Фабрис (Миљеновић), Вујовић, Влаисављевић, Сели, Голиш, Масловарић, Зец (Делић), Ачић, Шушкавчевић (Томановић).

„ЗОРА“: Чалића, Куч (Јовановић), Станишић (Ђетковић), Рогановић, Мирановић, Шљукић, Мрђеновић (Бакочевић), Павловић, Јанковић, Остојић, Брајовић.

„ПЕТРОВАЦ“ - „ЗОРА“ 2:1 (0:1)

Петровац, 11. новембра - Стадион под Малим брдом. Гледалаца око 300. Судија Шаботић (Рожаје). Стријелци: Голиш у 70. минуту из једанаестераца и 85. минуту („Петровац“) и Остојић у 6. минуту („Зора“). Жути картони: Вујовић, Шушкавчевић, Зец, Ачић („Петровац“), Станишић, Чалића, Мирановић, Шљукић („Зора“). Црвени картони: Брајовић, Мирановић, Ђетковић („Зора“).

„ПЕТРОВАЦ“: Пејовић, Радушиновић, М. Фабрис (Миљеновић), Вујовић, Влаисављевић, Сели, Голиш, Масловарић, Зец (Делић), Ачић, Шушкавчевић (Томановић).

„ЗОРА“: Чалића, Куч (Јовановић), Станишић (Ђетковић), Рогановић, Мирановић, Шљукић, Мрђеновић (Бакочевић), Павловић, Јанковић, Остојић, Брајовић.

КОШАРКА - ПРВА „Б“ САВЕЗНА ЛИГА

„МОГРЕН“ - „БУДУЋНО

Приморске новине

Приморске
новине

се не читају
само један дан

Приморске
новине

се читају
цијелог мјесеца

читајте

Приморске
новине

Приморске
новине
су ваше новине!

Ostigavajuće kaje daje

Остигавајуће кое дјеје

Stari Grad

ПОСЛОВНА ЈЕДИНИЦА
тел/факс:
Будва, 53 284
53 285

METRO

сваког дана од 9,30 - 21,30

• велики избор робе
из програма:

- аудио
- видео
- антенско-сателитски
- телефонија
- подни и зидни
носачи
- тв (свих димензија)
- аудио и видео
- осветљења:
- тунгсрам

- велики избор
игара:
- сони плеј стејши
- пи си
- празни цд ромови
- празни мини
дискони
- тдк аудио касете
- телешоп:
- магична крпа
- бриско
- астониш програм

Топлишки пут б.б.
85310 Будва

Тел: 086-51-490
069-025-497

РЕД ВОЖЊЕ - ПОЛАСЦИ

АУТОБУСКА СТАНИЦА „МЕРКУР“ БУДВА

(Радно вријеме 5.30 - 22.30, телефон: 56-000)

БУДВА - ЦЕТИЊЕ - ПОДГ-
ОРИЦА: 5.30, 6.30, 7.00, 7.10,
8.00, 8.10, 9.15, 9.30, 10.10,
11.00, 11.15, 12.15, 12.40,
13.30, 14.10, 14.40, 15.10,
15.40, 16.20, 17.00, 17.20,
17.50, 18.00, 18.30, 19.20,
20.15, 21.00, 21.30

БУДВА - ПЕТРОВАЦ - БАР:
6.45, 8.10, 8.30, 11.15, 12.15,
14.20, 16.20, 16.50, 17.50,
19.45

БУДВА - ХЕРЦЕГ - НОВИ
(преко Котора и Рисна): 6.15,
7.10, 8.15, 8.45, 9.30, 10.15,
11.30, 12.20, 13.00, 13.50,
14.20, 15.15, 17.00, 18.10,
20.20

БУДВА - ХЕРЦЕГ НОВИ
(преко Тивта и трајекта):
5.00, 6.00, 7.30, 18.30, 19.10,
20.00

БУДВА - КOTOR: 5.00, 6.15,
7.10, 8.15, 8.45, 9.30, 10.15,
11.00, 11.30, 12.15, 13.00,
13.50, 14.20, 15.15, 17.00,
18.10, 19.20, 20.20, 22.15

БУДВА - ТИВАТ: 5.00, 6.00,
7.10, 7.30, 8.15, 9.30, 10.15,
11.00, 12.15, 13.00, 13.50,
14.20, 15.15, 17.00, 18.10,
18.30, 18.45, 19.20; 20.00,
22.15

БУДВА - НИШ: 8.00 и
12.40

БУДВА - БЕРАНЕ: 6.35
(Свако другојутро), 7.10,
14.10, 14.30, 18.00, 20.10,

21.30.

БУДВА - АНДРИЈЕВИЦА:
7.10

БУДВА - ПЛАВ: 12.15

БУДВА - ПЉЕВЉА: 12.15

БУДВА - БЕОГРАД: 5.30,
17.00, 18.00, 18.40, 19.20,
20.15, 21.00, 21.30

БУДВА - НИШ: 6.35 (свако
другојутро), 14.30, 18.00

БУДВА - ЛЕСКОВАЦ: 14.30

БУДВА - КРАЉЕВО - КРА-
ГУЈЕВАЦ: 20.10 и 21.30

БУДВА - УЖИЦЕ - ЧАЧАК -
ГОРЊИ МИЛАНОВАЦ: 5.30,
17.00, 18.00, 18.40, 19.20,
20.15, 21.00

БУДВА - НОВИ САД - СУ-
БОТИЦА: 19.20, 21.00

БУДВА - ВРБАС: 19.20 и
21.00

БУДВА - КOTOR: 5.00, 6.15,
7.10, 8.15, 8.45, 9.30, 10.15,
11.00, 11.30, 12.15, 13.00,
13.50, 14.20, 15.15, 17.00,
18.10, 19.20, 20.20, 22.15

БУДВА - ТИВАТ: 5.00, 6.00,
7.10, 7.30, 8.15, 9.30, 10.15,
11.00, 12.15, 13.00, 13.50,
14.20, 15.15, 17.00, 18.10,
18.30, 18.45, 19.20; 20.00,
22.15

БУДВА - НИШИЋ: 8.00 и
12.40

БУДВА - БЕРАНЕ: 6.35
(Свако другојутро), 7.10,
14.10, 14.30, 18.00, 20.10,

БУДВА - СПЛИТ: 10.00 (сва-
ке сриједе)

ПРОГРАМ РАДИО БУДВЕ

ПОНЕДЕЉАК

8.00-11.00 Јутарњи програм, 11.00-11.30 Хит дана, 12.00-16.00, 12.00 Вијести,
12.05 Лични огласи, 12.15 Најава програма, 13.00 In & Out/емисија
о модним трендовима/, 14.30 Пословни огласи, 14.40 Лични огласи,
15.00 Вијести, 15.05 Пословни огласи, 15.15 Времеплов, 15.30 Новости
дана РЦГ, 16.00-20.00, 16.00 Најава програма, 16.05 Спортска разгледница,
17.00 Вијести, 17.05 Лични огласи, 17.20 Пословни огласи, 17.30
Будванска хроника, 18.00 Филмски водич, 19.00 Вијести, 19.05 Лични огласи,
19.40 Пословни огласи, 20.00-24.00/контакт програм, наградна игра, гост у студију,
музика..., 20.00 Најава програма, 20.30 Контакт програм, 21.00 Енерџи/ House Top 10, музичка емисија/, 22.00 Музичка носталгија /музичка емисија,/ Rock balade/, 23.00 Наградна игра

УТОРАК

8.00-11.00 Јутарњи програм, 11.00-11.30 Хит дана, 12.00-16.00, 12.00 Вијести,
12.05 Лични огласи, 12.15 Најава програма, 13.00 Контакт програм, 14.30 По-
словни огласи, 14.40 Лични огласи, 15.00 Вијести, 15.05 Пословни огласи,
15.15 Времеплов, 15.30 Новости дана РЦГ, 16.00-20.00, 16.00 Најава програма,
16.05 Спортска сриједа, 17.00 Вијести, 17.05 Лични огласи, 17.20 Пословни огласи,
17.30 Будванска хроника, 18.00 Контакт програм, 19.00 Вијести, 19.05 Лични огласи,
19.40 Пословни огласи, 20.00-24.00/контакт програм, наградна игра, гост у студију,
музика..., 20.00 Најава програма, 20.30 British Top 20, 22.00 3 from 1/3 пјесма једног извођача уз кратку биографију/, 23.00 Контакт програм

СРИЈЕДА

8.00-11.00 јутарњи програм, 11.00-11.30 Хит дана, 12.00-16.00, 12.00 Вијести,
12.05 Лични огласи, 12.15 Најава програма, 13.00 Разговори о вјери, 14.30
Пословни огласи, 14.40 Лични огласи, 15.00 Вијести, 15.05 Пословни огласи,
15.15 Времеплов, 15.30 Новости дана РЦГ, 16.00-20.00, 16.00 Најава програма,
16.05 Спортска сриједа, 17.00 Вијести, 17.05 Лични огласи, 17.20 Пословни огласи,
17.30 Будванска хроника, 18.00 Контакт програм, 19.00 Вијести, 19.05 Лични огласи,
19.40 Пословни огласи, 20.00-24.00/контакт програм, наградна игра, гост у студију,
музика..., 20.00 Најава програма, 20.30 TAPOT /Марија Ружановић отвара TAPOT/, 22.00 YU Хит Парада Top 10/Топ листа
домаће актуелне музике/, 23.00 Контакт програм, наградна игра

ЧЕТВРТАК

8.00-11.00 Јутарњи програм, 11.00-11.30 Хит дана, 12.00-16.00, 12.00 Вијести,
12.05 Лични огласи, 12.15 Најава програма, 13.00 Пут око свјета /новости из
свјета музике, филма.../, 14.30 Пословни огласи, 14.40 Лични огласи, 15.00 Вијести,
15.15 Времеплов, 15.30 Новости дана РЦГ, 16.00-20.00, 16.00 Најава програма,
16.05 Пословни огласи, 16.15 Времеплов, 15.30 Новости дана РЦГ, 16.00-
20.00, 16.00 Најава програма, 16.05 Спорт и музика, 17.00 Вијести, 17.05 Лични
огласи, 17.20 Пословни огласи, 17.30 Будванска хроника, 18.00 Музички ру-
лет, 19.00 Вијести, 19.05 Лични огласи, 19.40 Пословни огласи, 20.00-24.00/
контакт програм, наградна игра, гост у студију, музика/, 20.00 Најава програма, 21.00 TAPOT
/Марија Ружановић отвара TAPOT/, 22.00 YU Хит Парада Top 10/Топ листа
домаће актуелне музике/, 23.00 Контакт програм, наградна игра

ПЕТАК

8.00-11.00 Јутарњи програм, 11.00-11.30 Хит дана, 12.00-16.00 , 12.00 Вијести,
12.05 Лични огласи, 12.15 Најава програма, 13.00 Виртуелни свјет/ емисија
о компјутерима/, 14.30 Пословни огласи, 14.40 Лични огласи, 15.00 Вијести,
15.15 Времеплов, 15.30 Новости дана РЦГ, 16.00-20.00, 16.00 Најава програма,
16.05 Пословни огласи, 16.15 Времеплов, 15.30 Новости дана РЦГ, 16.00-
20.00, 16.00 Најава програма, 16.05 Спорт и музика, 17.00 Вијести, 17.05 Лични
огласи, 17.20 Пословни огласи, 17.30 Будванска хроника, 18.00 Bellissima /емисија
о козметици/, 19.00 Вијести, 19.05 Лични огласи, 19.40 Пословни огласи,
20.00-24.00, 20.00 Најава програма, 20.30 Knockout /емисија из младе
домаће музике/, 22.00 Hot fresh /најновије у свјету музике/, 23.00 Контакт програм

СУБОТА

8.00-11.00 Јутарњи програм, 11.00-11.30 Хит дана, 12.00-16.00, 11.30 Лични
огласи, 11.50 Пословни огласи, 12.00 Вијести, 12.05 Најава програма, 13.00
Породични квиз, 14.20 Лични огласи, наставак Породичног квиза, 15.15 Вре-
меплов, 15.20 Пословни огласи, 15.30 Новости дана РЦГ, 16.00-20.00, 16.00
Најава програма, 16.20 Лични огласи, 16.30 Фонтане жеља, 17.20 Пословни
огласи, наставак Фонтане жеља, 19.05 Лични огласи, 19.40 Пословни огласи,
20.00-24.00, 20.00 Најава програма, 21.00 Keč /емисија за средњошколце/,
21.30 Трачоманија, 23.00 Контакт програм, 00.00-04.00, 00.05 Најава дежурне
екипе и сатнице, 00.10 Наградна игра, гост програма „City walk“, Хумор-
скоп..., 01.00 Избор за хит ноћи, 02.00 Вијести, 02.15 Анкета, 02.30 Рекли су...,
02.45 ПЛП-Поруке личне природе-Радио пјесници, 03.30 Bedtimestories

НЕДЈЕЉА

08.15 Најава програма, 08.30 Трагом културне прошлости Будве, 09.00 Лични
огласи, 09.05 Царство љубави /емисија за најмлађе/, 09.20 Пословни огласи,
09.30 Времеплов, 09.50 Лични огласи, 10.10 Пословни огласи, 11.05 Лични
огласи, 11.30 EKO /емисија о екологији/, 12.00-16.00, 12.00 Вијести, 12.05
Хит мјесец, 13.00 FM Fun Club /музичка емисија/, 14.30 Лични огласи,
16.05 Најава програма, 16.15 Водич кроз вијезде, 17.30 Пословни огласи,
18.00 Top 15 иностраних хитова, 19.00 Лични огласи, 19.50 Пословни огласи,
20.00-24.00, 20.00 Најава програма, 21.00 Keč /емисија за средњошколце/,
23.30 Трачоманија, 23.00 Контакт програм, 00.00-04.00, 00.05 Најава дежурне
екипе и сатнице, 00.10 Наградна иг